

R A P O R T

z realizacji badań problemów społecznych

NIKOTYNA-ALKOHOL-NARKOTYKI-PRZEMOC

**Przygotowano na zlecenie
Gminy Bytów**

Opracowanie:

Ośrodek Profilaktyczno-Terapeutyczny NaProgu

Anna Blichowska

Złotów 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	str. 2
2. Charakterystyka Gminy Bytów	str. 4
3. Część I Młodzież	str. 10
4. Dane społeczno-demograficzne	str. 11
5. Rozdział I Młodzież a nikotyna	str. 14
6. Rozdział II Młodzież a alkohol	str. 25
7. Rozdział III Młodzież a narkotyki	str. 38
8. Rozdział IV Młodzież a przemoc	str. 49
9. Część II Dorośli	str. 59
10. Rozdział I Dorośli a nikotyna	str. 67
11. Rozdział II Dorośli a alkohol	str. 74
12. Rozdział III Dorośli a narkotyki	str. 86
13. Rozdział IV Dorośli a przemoc	str. 91
14. Analiza zadowolenie z życia	str. 104
15. Metody rozwiązywania problemów	str. 108
16. Spis tabel	str. 112
17. Spis rycin	str. 114
18. Aneksy	str. 117

WPROWADZENIE

Prezentujemy Raport końcowy z realizacji badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży i osób dorosłych z Gminy Bytów. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w miesiącu maju i czerwcu 2011 roku.

Celem badań ankietowych i niniejszego Raportu jest zdiagnozowanie sytuacji na terenie Gminy Bytów w zakresie problematyki używania przez młodzież i dorosłych substancji uzależniających, takich jak: nikotyna, alkohol, narkotyki. Badaniami ankietowymi został również objęty problem przemocy fizycznej i psychicznej wśród nieletnich i dorosłych mieszkańców Gminy Bytów.

Zamieszczone w Raporcie treści podzielone zostały na dwie grupy tematyczne: analizę sytuacji w zakresie przemocy oraz używania substancji uzależniających wśród młodzieży w części pierwszej i tych samych zjawisk w odniesieniu do dorosłych w części drugiej. Uzyskane wyniki porównano z wynikami badań ankietowych przeprowadzonych na terenie Gminy Bytów w roku 2004. Grupa badawcza poprzednio wykonanej diagnozy obejmowała te same zakresy tematyczne co obecnie: nikotyna, alkohol, narkotyki, przemoc.

Część pierwszą Raportu otwiera charakterystyka struktury społecznej osób objętych badaniami, obejmująca prezentację typów szkół oraz liczbę młodzieży do nich uczęszczającej. Ukazujemy również instytucje działające na rzecz pomocy mieszkańcom Gminy Bytów w części ich działań związanych z problemami społecznymi objętymi Raportem. Przedstawione w tej części Raportu badania oraz analiza porównawcza aktualnych wyników i wyników uzyskanych w roku 2004 podzielone zostały na cztery rozdziały.

W rozdziale pierwszym analizie poddany został problem używania tytoniu przez młodzież. Znajdują się w niej informacje na temat uczniów palących papierosy, motywacji kierujących ich działaniami oraz ilości wypalanych w tym środowisku papierosów.

Rozdział drugi zawiera opis problemu nadużywania alkoholu przez młodzież. Zawiera on charakterystykę społeczno-demograficzną uczniów pijących alkohol regularnie lub okazjonalnie, analizę powodów sięgania po napoje alkoholowe oraz zostały przedstawione ilości i rodzaje spożywanego alkoholu.

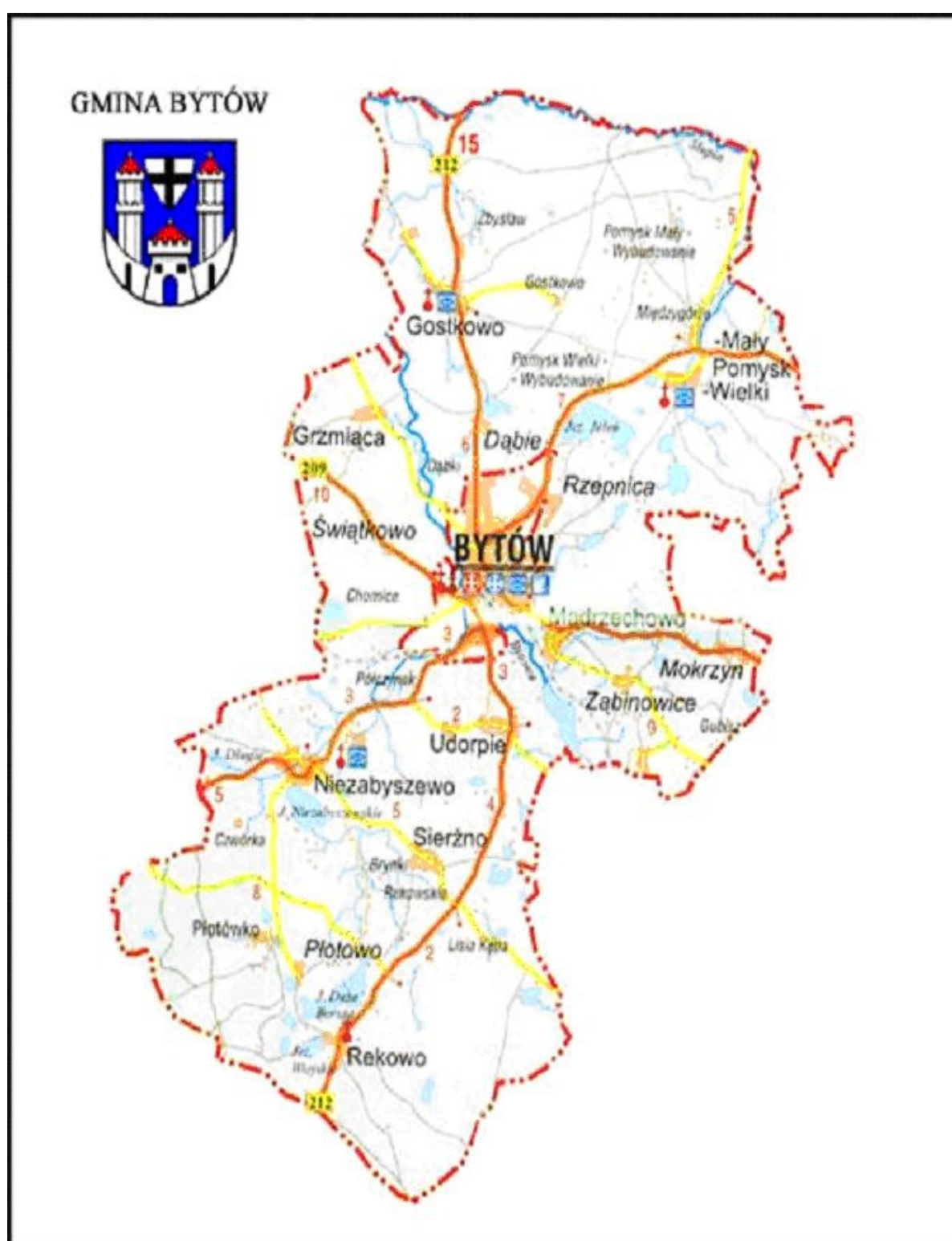
Rozdział trzeci dotyczy problemu zażywania narkotyków w środowisku młodzieżowym. Są w nim zawarte informacje na temat uczniów mających regularny lub okazjonalny kontakt z narkotykami oraz odniesienie zjawiska narkomanii w Gminie Bytów do ogólnopolskich tendencji w tym zakresie.

Ostatni rozdział pierwszej części Raportu przedstawia problem przemocy wśród młodzieży. Raport zawiera wyniki badań dotyczące rodzaju przemocy, jej częstotliwości oraz, co jest istotne dla wniosków końcowych, obejmuje zarówno obszar bycia sprawcą jak i ofiarą przemocy.

Dalsze części Raportu dotyczą analogicznej problematyki w odniesieniu do osób dorosłych. Przedstawiona zostaje również analiza porównawcza aktualnych wyników i wyników uzyskanych w roku 2004.

Raport zamykają wnioski z przeprowadzonych badań oraz zalecenia dotyczące działań profilaktycznych na terenie Gminy Bytów w celu zmniejszenia strat i szkód wywołanych używaniem substancji uzależniających i stosowaniem przemocy przez młodzież i osoby dorosłe.

CHARAKTERYSTYKA GMINY BYTÓW

Gmina Bytów położona jest w zachodniej części województwa pomorskiego w obrębie zachodnich Kaszub. Zajmuje ona powierzchnię 198 km² w tym miasto Bytów - 9 km². Jest gminą miejsko-wiejską, w skład której wchodzi miasto Bytów i 15 sołectw.

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Bytów, stan na dzień 31.12.2010 r.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba dorosłych mieszkańców
1.	Bytów	16946	13577
2.	Bory	5	5
3.	Brynki Rekowskie	15	15
4.	Chomice	38	32
5.	Dąbie	243	175
6.	Dąbki	29	22
7.	Gostkowo	1005	717
8.	Grzmiąca	174	127
9.	Leśno	5	3
10.	Mała Wieś	39	32
11.	Mądrzechowo	485	338
12.	Międzygórze	48	36
13.	Mokrzyn	163	120
14.	Nieczulice	40	28
15.	Niezabyszewo	819	606
16.	Połotowo	235	175
17.	Pomysk Mały	331	233
18.	Pomysk Wielki	702	540
19.	Pomysk Młyn	8	6
20.	Półczynek	31	30
21.	Przyborzyce	32	25
22.	Pyszno	49	34
23.	Rekowo	383	302
24.	Rzepnica	961	647
25.	Sarniak	24	22
26.	Sierzenko	4	4
27.	Sierrzno	160	111
28.	Szarzyn	15	14
29.	Świątkowo	152	117
30.	Świerkówko	8	7
31.	Udorpie	953	717
32.	Ząbinowice	392	293
33.	Zbysław	63	50
	Ogółem	24.557	19.140

Gminę Bytów (dane na dzień 31.12.2010r) zamieszkuje **24.557 osób**, w tym **19.140 osób dorosłych**, dzieci i młodzieży **5.417 osób**. Na społeczność Gminy Bytów składa się także ludność pochodzenia ukraińskiego i niemieckiego. Polacy z byłych kresów wschodnich oraz Kaszubi. Ludność kaszubska zamieszkująca Ziemię Bytowską jest rodzimą ludnością tego terenu i pod względem liczebności stanowi grupę dominującą.

Na terenie Gminy Bytów zlokalizowanych jest ogółem **89 punktów sprzedaży napojów alkoholowych**, w roku 2004 było 108 punktów sprzedaży, co daje spadek punktów sprzedaży napojów alkoholowych o **21%**. W roku 2004 było **69** punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, natomiast w roku 2011 jest takich punktów **55**. Nastąpił spadek liczby punktów o **21,03 %**. W roku 2004 było **39** punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, a w roku 2011 jest ich **34** i tu również nastąpił spadek liczby punktów o **15%**. Średnio na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypadało w roku 2004 - **223 osoby**, a w roku 2011 na jeden punkt przypada **276 osób**. Z danych ogólnopolskich wynika, że średnia liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych wynosi **249 osób**. **Wyraźnie rysuje się w tym miejscu polityka Gminy Bytów w zakresie zmniejszenia dostępności do alkoholu, co w efekcie może przyczyniać się do zmniejszenia spożycia alkoholu.**

Problemami związanymi z polityką społeczną w zakresie używania substancji psychoaktywnych zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Bytów. Prowadzony jest Punkt Konsultacyjno - Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin oraz dla ofiar przemocy. Prowadzone są przez psychologa grupy terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz w każdy czwartek miesiąca są organizowane dyżury osób zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ze środków na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych finansowana jest działalność Świetlicy Socjoterapeutycznej „Wsypa” obejmująca opieką 30 dzieci. Zajęcia w świetlicy odbywają się od poniedziałku do piątku w okresie roku szkolnego.

Zakupywane są materiały, książki i broszury o tematyce profilaktyczno – edukacyjnej.

Każdego roku w szkołach realizowane są programy edukacyjno – profilaktyczne nt. uzależnień i przemocy.

Gmina Bytów przystępuje także do ogólnopolskich kampanii: „Cięża bez alkoholu”, „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Wyhamuj w porę”, „Postaw na rodzinę”, „STOP 18”.

Prowadzone są również szkolenia dla sprzedawców oraz od 5 lat gminna Akcja „Stop pijanym kierowcom”.

Ze środków na realizację Gminnego Programu systematycznie dofinansowywany jest wypoczynek letni dla dzieci z rodzin zagrożonych demoralizacją i uzależnieniami.

Ponadto Gmina udziela dotacji dla stowarzyszeń realizujących zadania wynikające z gminnego Programu.

Ze środków na realizację Gminnego Programu finansowane są także sporządzane opinie psychologiczno – psychiatryczne w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

GKRPA prowadzi z osobami mającymi problem z alkoholem i członkami rodzin, rozmowy motywujące do leczenia oraz kieruje wnioski do Sądu w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

Ponadto finansowane są szkolenia dla członków GKRPA, pracowników MOPS i KPP.

Na terenie Gminy działają dwie grupy samopomocowe AA (anonimowych alkoholików) „Jutrzenka” i „Wiosna” oraz jedna grupa Al-Anon (grupa dla rodzin alkoholików) i jedna grupa DDA (Dorośli Dzieci Alkoholików).

Z powyższych danych wynika, iż Gmina Bytów prowadzi wiele różnorodnych działań na rzecz jej mieszkańców, a zwłaszcza w zakresie zwiększenia świadomości związanej z substancjami takimi jak: nikotyna, alkohol, narkotyki. Działania Gminy również są skierowane na przeciwdziałanie przemocy.

Na terenie Gminy Bytów znajduje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który między innymi zajmuje się wsparciem materialnym dla osób potrzebujących.

Oprócz pomocy finansowej, rodziny z problemem alkoholowym otrzymały pomoc w formie rzeczowej: bony żywnościowe, odzież, dożywianie dzieci w szkołach.

Psycholog zatrudniony w MOPS prowadził konsultacje indywidualne z klientami ośrodka oraz zajęcia grupowe edukacyjne nt. uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz dot. przemocy. Głównym działaniem na konsultacjach indywidualnych było wsparcie, oraz edukacja i motywacja do udziału w grupie edukacyjnej dla osób doświadczających przemocy.

Oprócz konsultacji indywidualnych, psycholog MOPS wspólnie z psychologiem z GKRPA prowadził grupę edukacyjną dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Ponadto MOPS sporządza „Niebieskie Karty” dokumentujące przemoc w rodzinie, kieruje wnioski do GKRPA z prośbą o wszczęcie postępowania w zakresie nadużywania alkoholu, sporządza karty informacyjne na potrzeby GKRPA dotyczące sytuacji osób, wobec których toczy się postępowanie o zobowiązanie do leczenia odwykowego oraz kieruje dzieci z rodzin zagrożonych demoralizacją i uzależnieniami do Świetlicy Socjoterapeutycznej „Wyspa”.

Z danych uzyskanych w Komendzie Powiatowej Policji w Bytowie wynika, że konsekwencje używania i nadużywania substancji uzależniających w roku 2010 przybrały następujący wymiar:

Policja interweniowała w zdarzeniach:

- odwieziono nietrzeźwych do domu: **119 osób**

- stwierdzono osób nieletnich pod wpływem alkoholu: **71 osób**

Z kolei w zakresie walki z narkotykami Policja podjęła następujące działania:

- zatrzymanie za handel i posiadanie narkotyków: **57 osób dorosłych**
oraz 2 osoby nieletnie

- wykryto spraw związanych z handlem narkotykami: **109 spraw** (posiadanie,
zażywanie, handel).

CZĘŚĆ PIERWSZA

MŁODZIEŻ

Dane społeczno-demograficzne młodzieży objętej badaniami

Dla opracowania Raportu posłużono się danymi dotyczącymi młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, wśród których realizowano badania ankietowe.

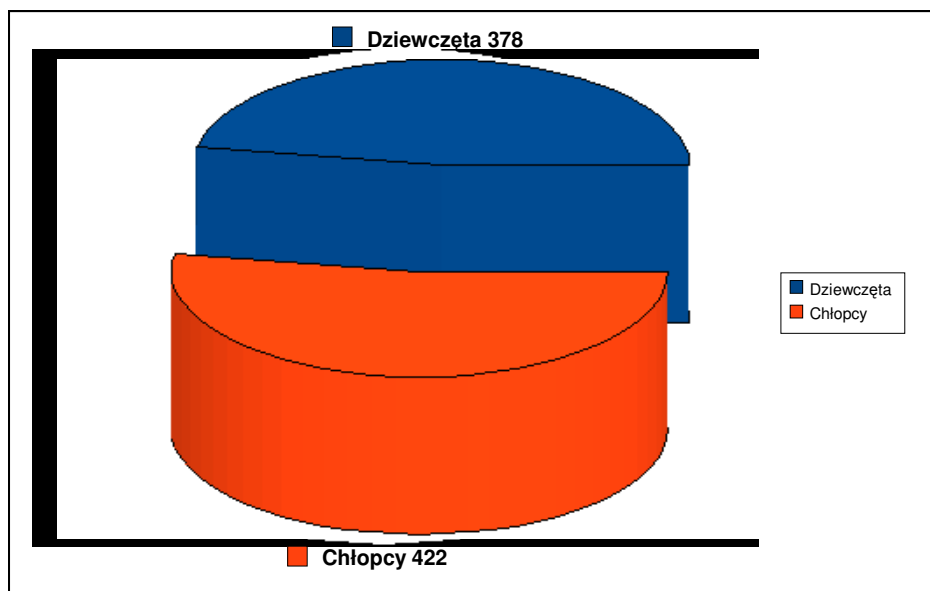
Na terenie Gminy Bytów znajduje się Zespół Szkół Ogólnokształcących, Zespół Szkół Ekonomiczno – Rolniczych, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych oraz dwa Gimnazja – Nr 1 i Nr 2.

Tabela 2 . Liczba uczniów w poszczególnych szkołach

Lp.	Nazwa placówki	Liczba uczniów
1.	Gimnazjum nr 1 i nr 2	951
2.	Liceum Ogólnokształcące	483
3.	Zespół Szkół Ekonomiczno-Rolniczych	585
4.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	834
	Ogółem:	2.853

Badaniami ankietowymi objęto **800 uczniów**, co stanowi ogółem **28,04%** wszystkich uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Rozkład populacji badanych jest następujący (tab.3,4,5,6,7).

Rycina 1. Uczniowie biorący udział w badaniu z podziałem na płeć

W badaniach ankietowych wzięło udział **800** uczniów w tym **378** dziewcząt i **422** chłopców. W dalszej części raportu młodzież biorąca udział w badaniach ankietowych została podzielona ze względu na rodzaj szkoły i miejsce zamieszkania.

Tabela 3. Gimnazjum nr 1 i nr 2- liczba i płeć badanej młodzieży

KLASA 1		KLASA 2		KLASA 3		RAZEM
Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	
34	34	37	28	85	63	281

Tabela 4. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych - liczba i płeć badanej młodzieży

KLASA 1		KLASA 2		KLASA 3		RAZEM
Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	
36	56	27	79	13	65	276

Tabela 5. Liceum Ogólnokształcące- liczba i płeć badanej młodzieży

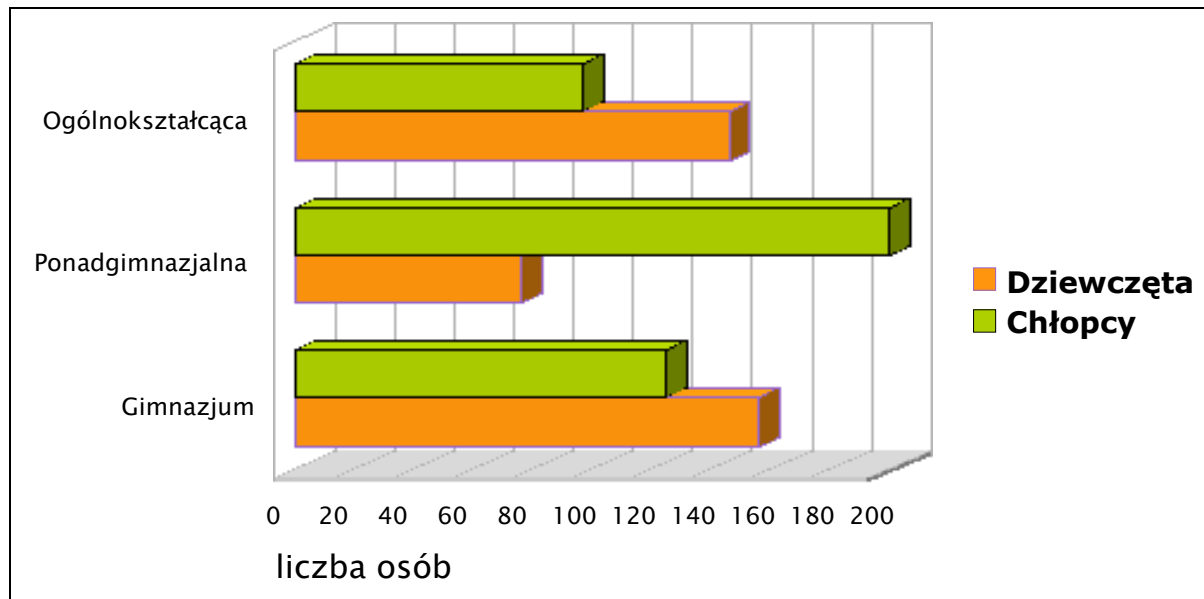
KLASA 1		KLASA 2		KLASA 3		RAZEM
Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	Dziewczęta	Chłopcy	
45	42	97	50	4	5	243

W następnej tabeli nr.7 zaprezentowano ogólny podział młodzieży objętej badaniem ankietowym z uwzględnieniem płci i typu szkoły. Wynik przedstawia się następująco:

Tabela 6. Typ szkoły a płeć badanej młodzieży

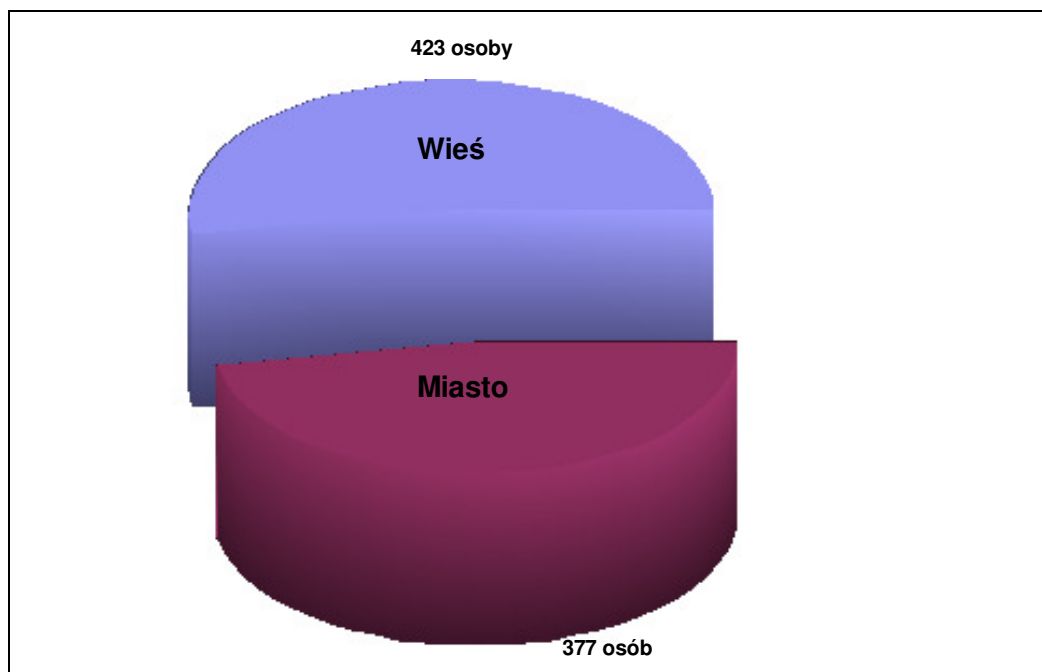
Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy
Gimnazjum	156	125
Ponadgimnazjalna	76	200
Ogólnokształcąca	146	97
RAZEM	378	422

Rycina 2. Typ szkoły a płeć badanej młodzieży

W raporcie została również dokonana analiza pod względem miejsca zamieszkania młodzieży biorącej udział w badaniach. Poniższy wykres (Ryc.3) prezentuje młodzież z podziałem na wieś i miasto.

Rycina 3. Miejsce zamieszkania badanej młodzieży

Rozdział I

Młodzież a niktyna

Badania młodzieży w części dotyczącej używania tytoniu składały się z pakietu czterech pytań, w których szukaliśmy odpowiedzi na podstawowe zagadnienia związane z tą używką, a mianowicie:

Pytanie1: Czy palisz papierosy?

Na to pytanie badani mieli możliwość udzielenia trzech odpowiedzi:

- tak, regularnie,
- tak, okazjonalnie,
- nie.

Jak można zauważyć na poniżej zamieszczonych tabelach i wykresach, **do używania tytoniu przyznaje się 276 uczniów**, w tym osób regularnie palących jest **99**, natomiast palących okazjonalnie jest **177** (ryc.4 i tab.7).

Rycina 4. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży

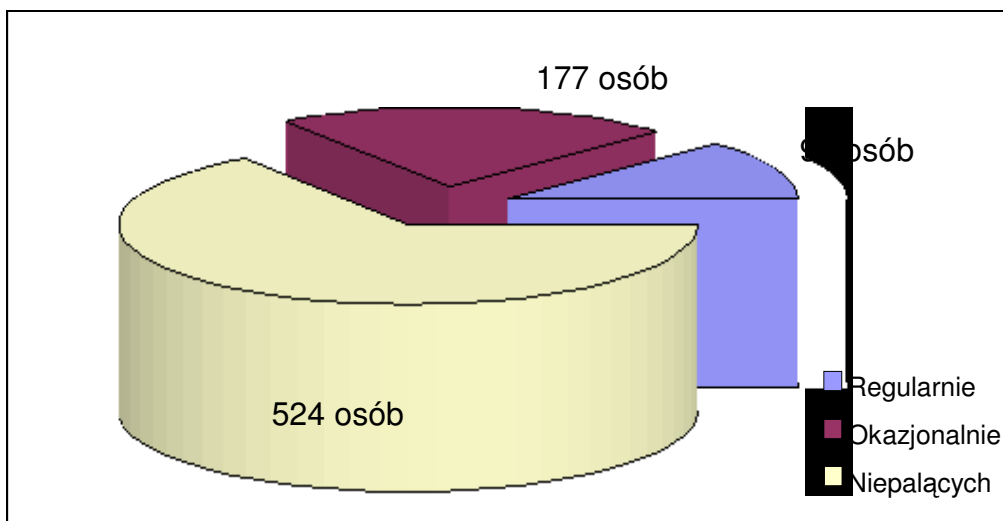

Tabela 7. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży

Częstotliwość	Liczba osób	Podział %
Regularnie	99	12,37%
Okazjonalnie	177	22,13%
Niepalący	524	65,50%
RAZEM	800	100,00%

Do analizy wzięto pod uwagę wiek uczniów biorących udział w badaniach ankietowych z podziałem na osoby palące regularnie, okazjonalnie i niepalące. Wyniki te prezentuje tabela nr 8 i 9 oraz rycina nr 5.

Tabela 8. Palenie papierosów przez badaną młodzież a wiek

Wiek	Regularnie	Okazjonalnie	Niepalących	RAZEM
13 lat	1	1	14	16
14 lat	2	12	54	68
15 lat	6	15	44	65
16 lat	15	33	127	175
17 lat	25	54	131	210
18 lat	29	52	126	207
19 lat	21	10	28	59
RAZEM	99	177	524	800

Rycina 5. Palenie papierosów przez badaną młodzież a wiek

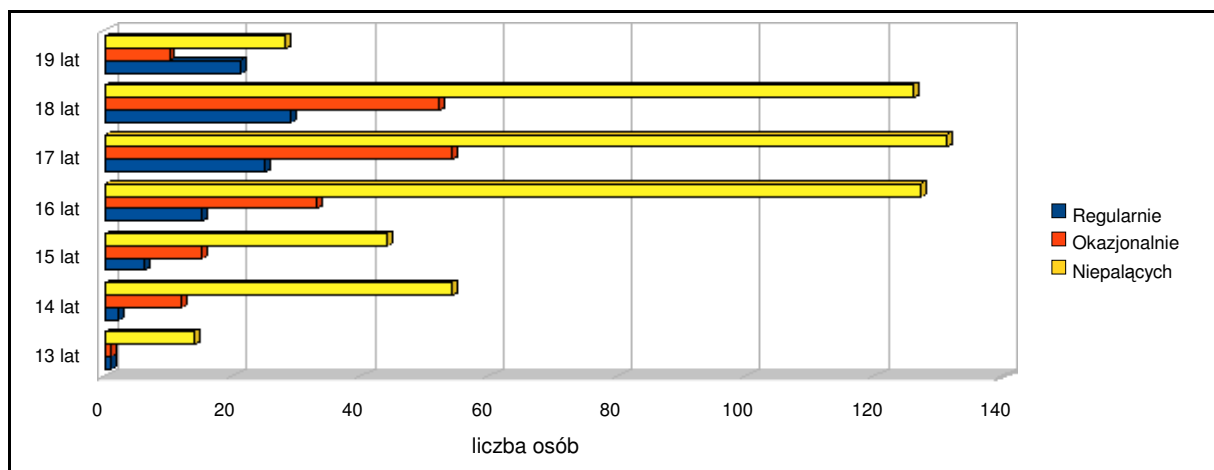
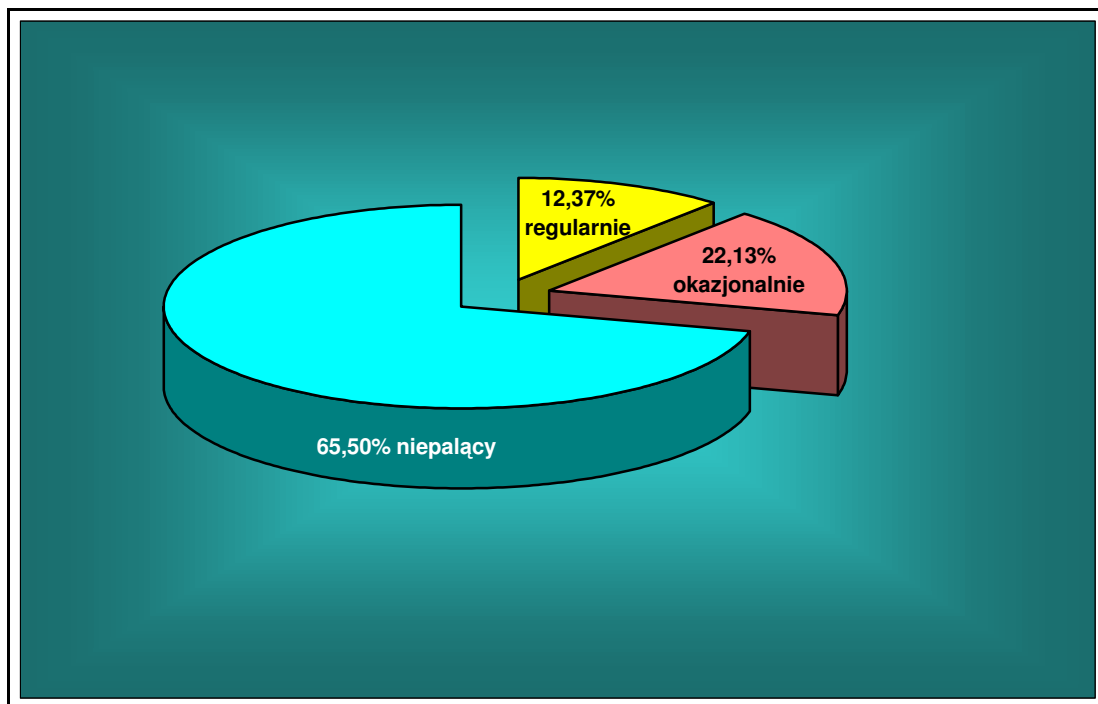

Tabela 9. Palenie papierosów wśród młodzieży w ujęciu %

Wiek	Regularnie	Okazjonalnie	Niepalących
13 lat	0,13%	0,13%	1,75%
14 lat	0,25%	1,50%	6,75%
15 lat	0,75%	1,88%	5,50%
16 lat	1,88%	4,13%	15,88%
17 lat	3,13%	6,75%	16,38%
18 lat	3,63%	6,50%	15,75%
19 lat	2,63%	1,25%	3,50%
RAZEM	12,37%	22,13%	65,50%

Jak ukazuje powyższa tabela osób palących regularnie jest **12,37 %** wśród wszystkich ankietowanych, palących okazjonalnie **22,13%** i osób niepalących w ogóle jest **65,50%**, co ilustruje rycina nr 6.

Rycina 6. Palenie papierosów wśród młodzieży w ujęciu %

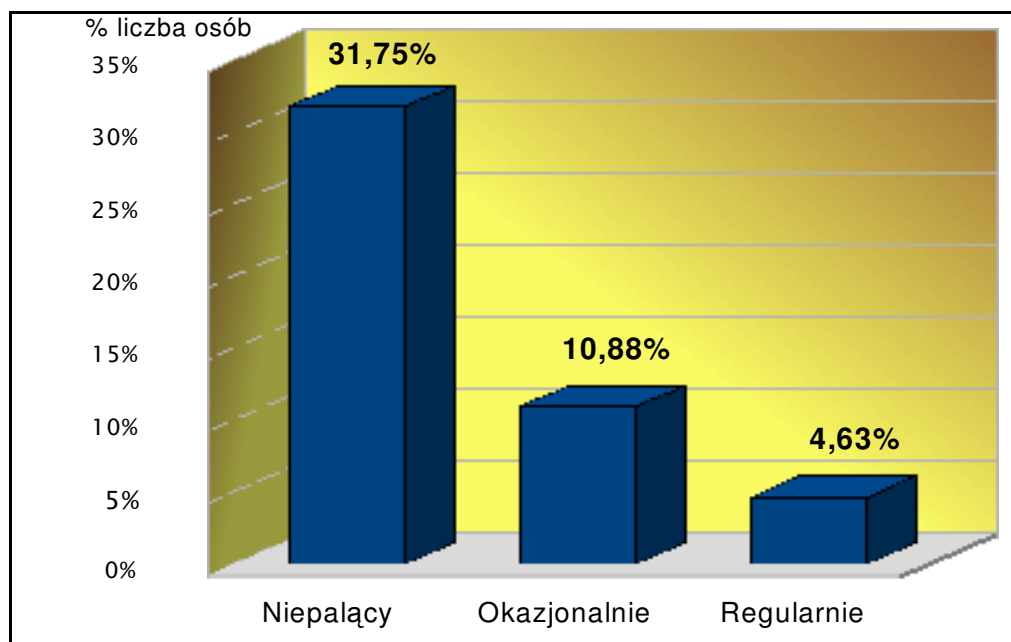
Wśród osób palących okazjonalnie – czyli w wypadku **22,13%** ankietowanych najczęściej osób palących znajduje się w wieku 17 lat. Natomiast w grupie osób palących regularnie - czyli w przypadku **12,37%** najczęściej palących przypada na wiek 18 lat.

Do analizy używania papierosów przez młodzież wzięto pod uwagę palenie papierosów a płeć. Wyniki tej części analizy przedstawiają się następująco(tab.10 i ryc.7 i 8).

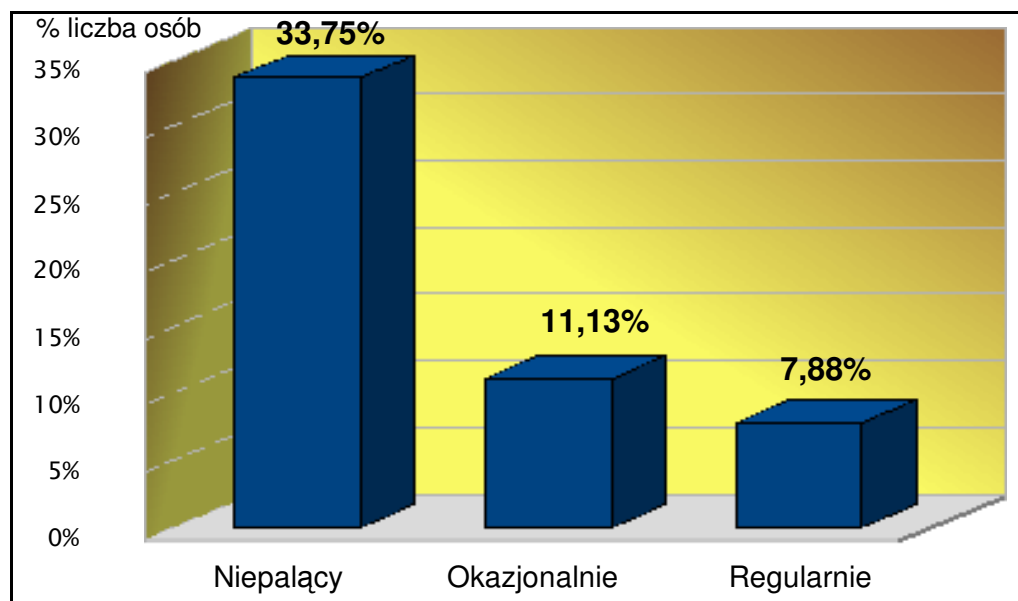
Tabela 10. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży a płeć

Częstotliwość	Dziewczęta		Chłopcy		RAZEM	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Niepalący	254	31,75%	270	33,75%	524	65,50%
Okazjonalnie	87	10,88%	90	11,13%	177	22,13%
Regularnie	37	4,63%	62	7,88%	99	12,37%
RAZEM	378	49,88%	422	50,13%	800	100,00%

Rycina 7. Palenie papierosów wśród dziewcząt

Rycina 8. Palenie papierosów wśród chłopców

W przypadku **palenia okazjonalnego** odsetek chłopców (**11,13%**) i dziewcząt (**10,88%**) jest zbliżony, o tyle odsetek chłopców palących regularnie (**7,88%**) jest zdecydowanie wyższy od dziewcząt (**4,63%**).

Spośród **12,50%** wszystkich ankietowanych uczniów szkół bytowskich palących regularnie, **chłopcy stanowią 7,88%**.

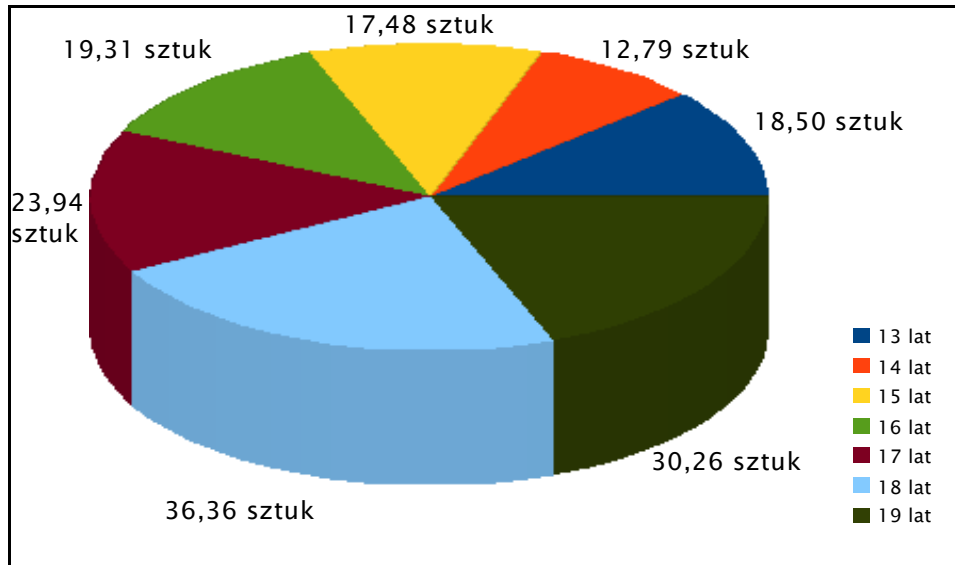
Pytanie 2: Jeżeli palisz papierosy, to ile sztuk wypaliłeś w okresie ostatnich 7 dni?

Na to pytanie uzyskano następujące odpowiedzi: średnia liczba wypalonych papierosów w grupie 13-latków (na którą składają się jedynie 2 palące osoby) wynosi aż **18,50** sztuk! Najwięcej papierosów pali młodzież w wieku lat 16 – **19,31** sztuk na każdego palącego w ostatnim tygodniu, a następnie młodzież w wieku lat 17 – **23,94** sztuk i najwięcej młodzieży pali papierosy w wieku 18 roku życia – **36,36** sztuk i 19 roku życia – **30,26** sztuk na każdego palącego w ciągu ostatnich 7 dni (tab.11)

Tabela 11. Liczba wypalanych papierosów przez badaną młodzież w ciągu ostatnich 7 dni

Wiek	Liczba wypalonych papierosów w sztukach	Łączna liczba palących (regularnie + okazjonalnie)	Średnia liczba wypalonych papierosów (na każdego palącego w ciągu 7 dni)
13 lat	37	2	18,50
14 lat	179	14	12,79
15 lat	367	21	17,48
16 lat	927	48	19,31
17 lat	1891	79	23,94
18 lat	2945	81	36,36
19 lat	938	31	30,26
Razem	7284	276	26,39

Rycina 9. Średnia liczba wypalanych papierosów w zależności od wieku w sztukach

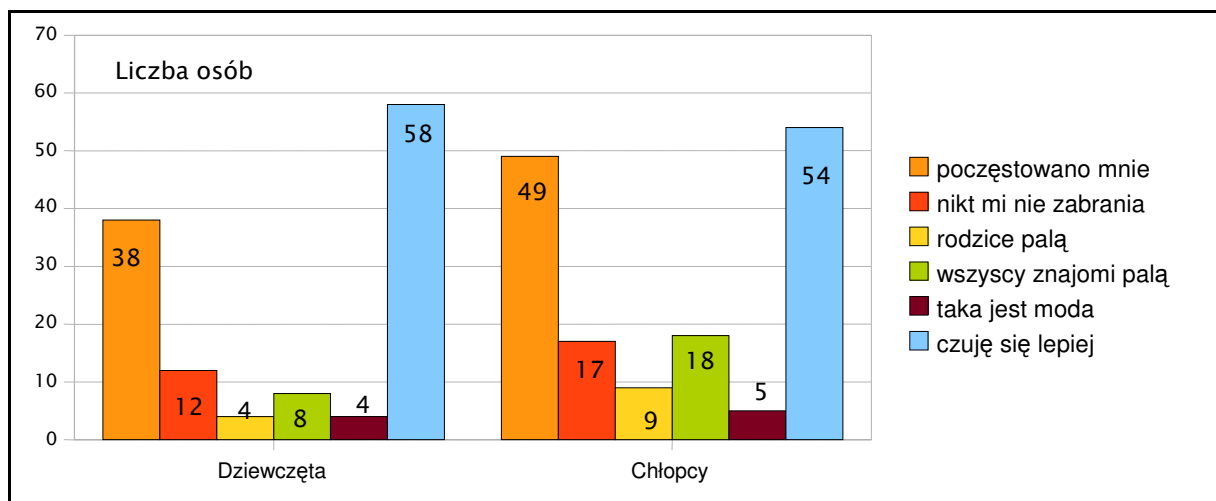
Pytanie 4: Dlaczego palisz papierosy?

Rozkład odpowiedzi na tak postawione pytanie ukazuje poniższa tabela i wykres

Tabela 12. Przyczyny palenia papierosów wśród badanej młodzieży

Płeć	poczęstowano mnie	nikt mi nie zabrania	rodzice palą	wszyscy znajomi palą	taka jest moda	czuję się lepiej
Dziewczęta	38	12	4	8	4	58
Chłopcy	49	17	9	18	5	54
RAZEM	87	29	13	26	9	112

Rycina 10. Przyczyny palenia papierosów wśród badanej młodzieży

Pierwsze miejsce wśród przyczyn palenia papierosów wśród chłopców zajmuje określenie: „**czuję się wtedy lepiej**” **54 osoby**, a następnym powodem jest: „**poczęstowano mnie**” **49 osób**, natomiast na odpowiedź „**bo wszyscy znajomi palą**” odpowiedziało **18 osób**.

Wśród dziewcząt sytuacja sięgania po papierosy wygląda podobnie jak u chłopców na pierwszym miejscu jest powód „**bo czuję się lepiej**” **58 osób**, a na drugim miejscu znalazło się „**poczęstowano mnie**” **38 osób**. Mniej istotnym powodem palenia dla chłopców jak i dla dziewcząt jest „**nikt mi nie zabrania**”.

Zachowania rówieśnicze, jak wskazują również inne badania z zakresu problematyki uzależnień, mają istotne znaczenie dla inicjowania, lub nie, zachowań ryzykownych, do jakich zaliczamy palenie papierosów. Jako motywację palenia młodzi ludzie podają także modę, wzorzec rodziców oraz brak zakazów. Przez brak zakazów należy rozumieć, że brak jest młodym ludziom pozytywnych wzorców zachowań wobec papierosów ze strony rodziców i innych dorosłych.

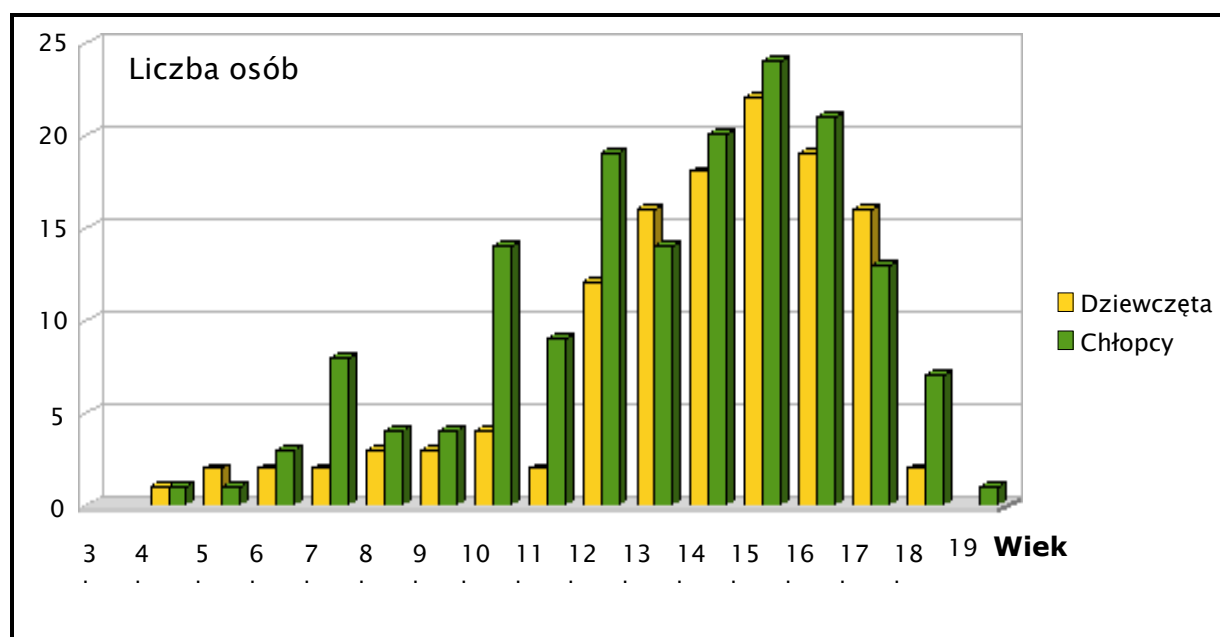
Pytanie 4: Ile miałeś lat, gdy zapaliłeś/-aś pierwszego papierosa?

Na to pytanie odpowiedzi udzieliło 287 osób ankietowanych, natomiast, jak wynika z pytania nr 1, osób *palących regularnie i okazjonalnie* jest 276, co pozwala domniemywać, że wśród badanych znajduje się grupa 11 osób, które spróbowały palenia papierosa i na tym ich kontakt z paleniem papierosów się zakończył (tab.13).

Tabela 13. Wiek pierwszego spróbowania papierosów przez badaną młodzież

Wiek	Dziewczęta	Chłopcy	RAZEM
3 lata	0	0	0
4 lata	1	1	2
5 lat	2	1	3
6 lat	2	3	5
7 lat	2	8	10
8 lat	3	4	7
9 lat	3	4	7
10 lat	4	14	18
11 lat	2	9	11
12 lat	12	19	31
13 lat	16	14	30
14 lat	18	20	38
15 lat	22	24	46
16 lat	19	21	40
17 lat	16	13	29
18 lat	2	7	9
19 lat	0	1	1
RAZEM	124	163	287

Rycina 11. Wiek pierwszego spróbowania papierosów przez badaną młodzież

Najwięcej osób podejmuje próby palenia papierosów w przedziale wiekowym **od 12 do 15 lat** i to zarówno dziewcząt jak i chłopców. Wiek ten jest związany z etapem ukończenia szkoły podstawowej i przejściem do gimnazjum, co niestety dla części młodych osób oznacza „dorosłość”. Jak wynika z przeprowadzonej analizy częściej po papierosy sięgają chłopcy w wieku 15 lat - **24 chłopców**, a **dziewcząt 22**, choć jak można zauważyć nie ma dużych rozbieżności.

Młodzież a niktyna – analiza porównawcza

Celem prześledzenia i uwypuklenia zmian w postawach młodzieży bytowskiej wobec palenia papierosów dokonano analizy porównawczej wyników pochodzących z poprzednich badań, przeprowadzonych w roku 1998, 2004 roku i wyników badań obecnych. Wnikliwa obserwacja danych pozwoliła na sformułowanie poniższych wniosków.

1. Ujawnione zostały istotne zmiany w postawach młodzieży wobec papierosów, a mianowicie:

a. w roku 1998 osób niepalących było **68,4%**, natomiast w roku 2004 nie paliło **71,13%**, a w roku 2011 nie paliło **65,5%** ankietowanych, co oznacza, iż nastąpił w 2011r. wzrost liczby osób palących o **5,6%** w stosunku do roku 2004. Wynik z roku 2011 zbliżony jest do wyniku z roku 1998.

b. odsetek młodzieży *palącej regularnie* wzrósł z 6,5% w roku 1998 do **11,25%** w roku 2004, co stanowi wzrost o 4,75%, natomiast w **roku 2011** młodzieży *palącej regularnie* jest **12,37%**, co ponownie ukazuje wzrost osób palących w tej grupie.

c. zmniejszyła się liczba osób palących okazjonalnie, z 22,6% w roku 1998 do **17,63%** w **roku 2004**, spadek o 4,97%, natomiast w **roku 2011** osób palących okazjonalnie jest **22,13%** czyli można zauważyć ponowny wzrost liczby osób palących okazjonalnie. Wzrost nastąpił o **4,5%** w stosunku do roku 2004.

2. Pytanie dotyczące liczby wypalanych papierosów w ciągu ostatnich 7 dni ujawniło, że w porównaniu do poprzedniego badania **wartość sumaryczna wypalanych papierosów uległa zmniejszeniu w większości grup wiekowych**. Zdecydowanie na tej skali w **roku 2004** przoduje grupa młodzieży w wieku lat 16, wypalająca ponad 52 papierosy tygodniowo.

Natomiast w **roku 2011** przodują grupy wiekowe:

- 17 lat wypalając średnio **23,94** sztuk papierosów w ciągu tygodnia,

- 18 lat wypalając średnio **36,36** sztuk papierosów w ciągu tygodnia.

Jak wynika z powyższej analizy następuje stopniowy spadek w liczbie wypalanych papierosów wśród młodzieży palącej w ciągu 7 dni.

Średnio wypalanych papierosów przez osoby palące w ciągu 7 dni wypada:

- w roku 2004 - 28,69 sztuk papierosów na osobę,

- w roku 2011 - 26,38 sztuk papierosów na osobę, nastąpił nieznaczny spadek w liczbie wypalonych papierosów o ponad 2 sztuki papierosów.

Obecne jak i w poprzednich badania nie był brany pod uwagę temat wpływu reklamy na sięganie przez młodzież po papierosy. Wpływ reklamy, kierowanej szczególnie do

młodych ludzi, na używanie substancji uzależniających jest bez wątpienia bardzo istotnym problemem w zakresie omawianej tematyki. Zagadnienie to jest szeroko analizowane w ramach innych prac badawczych.

Rozdział II

Młodzież a alkohol

Jak pokazują wyniki badań ogólnopolskich picie alkoholu przez młodzież staje się powoli statystyczną normą. Generalnie picie alkoholu jest bardziej rozpowszechnione w dużych miastach, mniej powszechne w małych miejscowościach. Napoje alkoholowe są najczęściej używaną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej.

Poniżej przedstawione dane ukazują, jak obecnie przedstawia się zjawisko konsumpcji alkoholu w Gminie Bytów wśród młodzieży.

Pytanie 5: Czy piłeś/piłaś kiedykolwiek niżej wymienione napoje alkoholowe?

W tym pytaniu badani mogli wybrać 5 możliwych odpowiedzi dotyczących rodzaju spożywanego alkoholu, lub wskazać szóstą możliwość informującą o tym, iż **nigdy nie spożywali napojów alkoholowych**. Uzyskane odpowiedzi pozwoliły określić ogólną liczbę młodzieży, która spożywała napoje alkoholowe. **Liczba dziewcząt oraz chłopców pijących alkohol jest zbliżona i wynosi wśród dziewcząt 352 osoby oraz wśród chłopców 390 osób. Stanowi to 92,75% osób pijących z całości ankietowanej młodzieży.** Niepijących dziewcząt jest 26, natomiast chłopców 32.

Tabela 14. Młodzież pijąca i niepijąca alkohol

	Dziewczęta	Chłopcy	RAZEM
Osoby pijące	352	390	742
Osoby niepijące	26	32	52
RAZEM	378	422	800

Rycina 12. Młodzież z podziałem na osoby pijące i niepijące alkohol

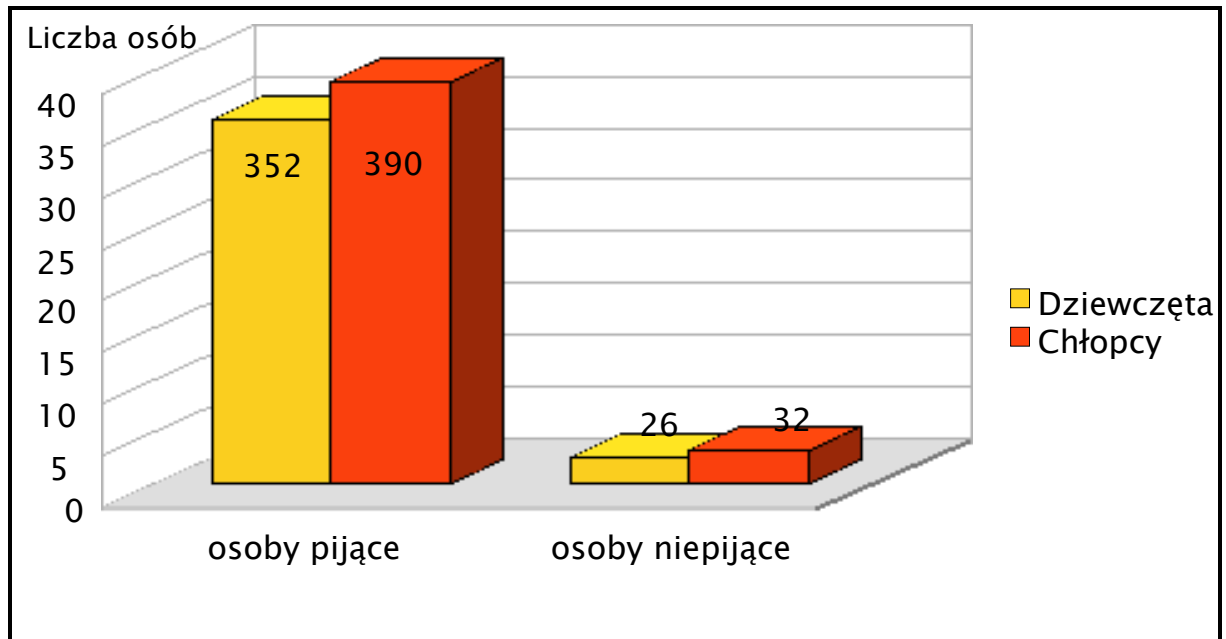

Tabela 15. Młodzież pijąca alkohol w podziale na wiek i płeć

Wiek	Dziewczęta	Chłopcy	RAZEM	Dziewczęta %	Chłopcy %	RAZEM %
13 lat	4	8	12	0,54%	1,08%	1,62%
14 lat	32	28	60	4,31%	3,77%	8,09%
15 lat	37	20	57	4,99%	2,70%	7,68%
16 lat	89	75	164	11,99%	10,11%	22,10%
17 lat	99	104	203	13,34%	14,02%	27,36%
18 lat	86	114	200	11,59%	15,36%	26,95%
19 lat	5	41	46	0,67%	5,53%	6,20%
RAZEM	352	390	742	47,44%	52,56%	100,00%

Rozkład procentowy młodzieży pijącej alkohol w poszczególnych grupach wiekowych jest na zróżnicowanym poziomie. Analiza danych ankietowych wynikających z pytania 5 ukazuje, iż młodzi ludzie zaczynają sięgać po alkohol już w wieku 13 lat. Jest to 1,62% wśród wszystkich osób objętych badaniami, które piją alkohol. Znaczny wzrost spożycia alkoholu następuje wśród dziewcząt i chłopców w wieku lat 16, co stanowi 22,10%. Od 16 do 18 roku życia liczba osób pijących alkohol wzrasta i w wieku 18 lat wynosi 26,95%.

Pytanie 11: Ile miałeś/miałaś lat, gdy pierwszy raz spróbowałeś/spróbowałaś alkoholu?

W przypadku tego pytania uzyskano obraz wieku inicjacji alkoholowej badanej młodzieży, która piła alkohol (742 osoby). Wiek inicjacji alkoholowej wśród osób, które wskazały, że spróbowały alkoholu obniża się.

Pierwszy kontakt z alkoholem miał miejsce już w wieku 3 lat w przypadku dwóch osób czyli 0,30% wśród ankietowanych. Do inicjacji alkoholowej w wieku 10 lat przyznało się: chłopców 4,86%, dziewcząt 3,34%. **Znaczny wzrost inicjacji alkoholowych następuje w wieku 12 lat**, zarówno w grupie chłopców, jak i dziewcząt i osiągnął poziom **12,77%** dla obydwu płci. W przypadku 2,43% inicjacja alkoholowa następowała w wieku 18 lat.

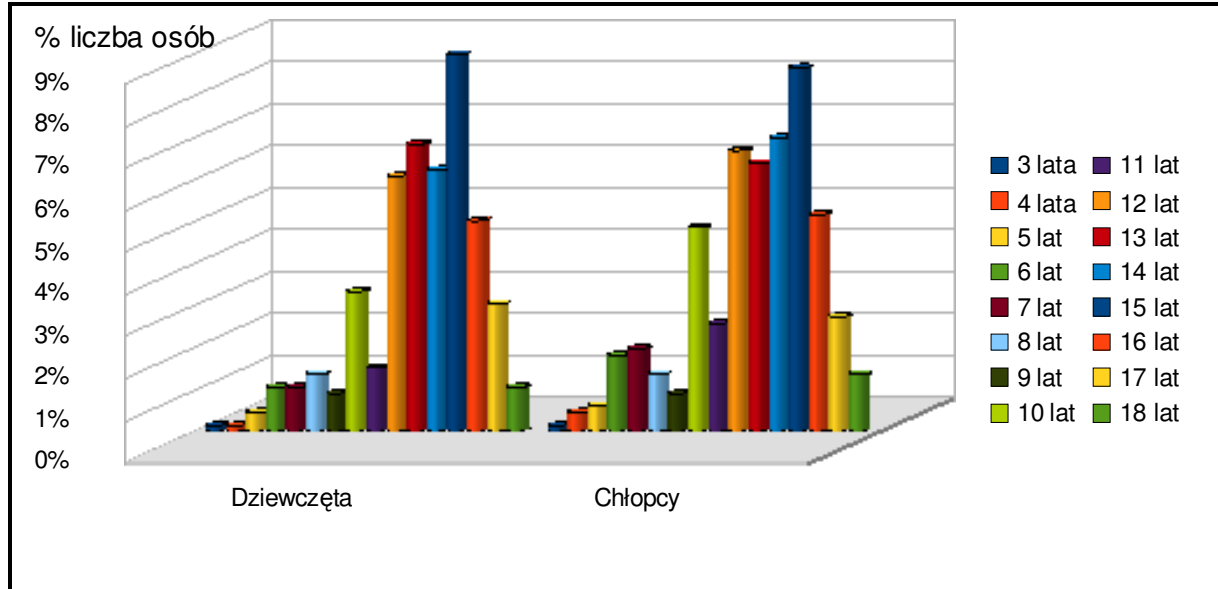
Jak wynika z analizy badań ankietowych w grupie 742 osób pijących alkohol inicjacja alkoholowa następowała do wieku 18 lat, w wieku 19 lat takie osoby już nie występują.

Tabela 16. Wiek inicjacji alkoholowej wśród badanej młodzieży

Wiek	Dziewczęta	Chłopcy	RAZEM
3	0,15%	0,15%	0,30%
4	0,15%	0,46%	0,61%
5	0,46%	0,61%	1,07%
6	1,06%	1,82%	2,88%
7	1,06%	1,98%	3,04%
8	1,37%	1,37%	2,74%
9	0,91%	0,91%	1,82%
10	3,34%	4,86%	8,20%
11	1,52%	2,58%	4,10%
12	6,08%	6,69%	12,77%
13	6,84%	6,38%	13,22%
14	6,23%	6,99%	13,22%
15	8,97%	8,66%	17,63%
16	5,02%	5,17%	10,19%
17	3,04%	2,74%	5,78%
18	1,06%	1,37%	2,43%
19	0	0	0
RAZEM	49,18%	50,82%	100,00%

Poniżej zamieszczony wykres obrazuje przedział wiekowy inicjacji alkoholowych ankietowanej młodzieży szkół bytowskich.

Rycina 13. Wiek inicjacji alkoholowej badanej młodzieży

Pytanie 6: Jeżeli piłeś/aś kiedykolwiek napój alkoholowy to zaznacz, kiedy to było ostatni raz.

Pytanie 6 ukazuje częstotliwość spożywania napojów alkoholowych przez ankietowaną młodzież w Gminie Bytów.

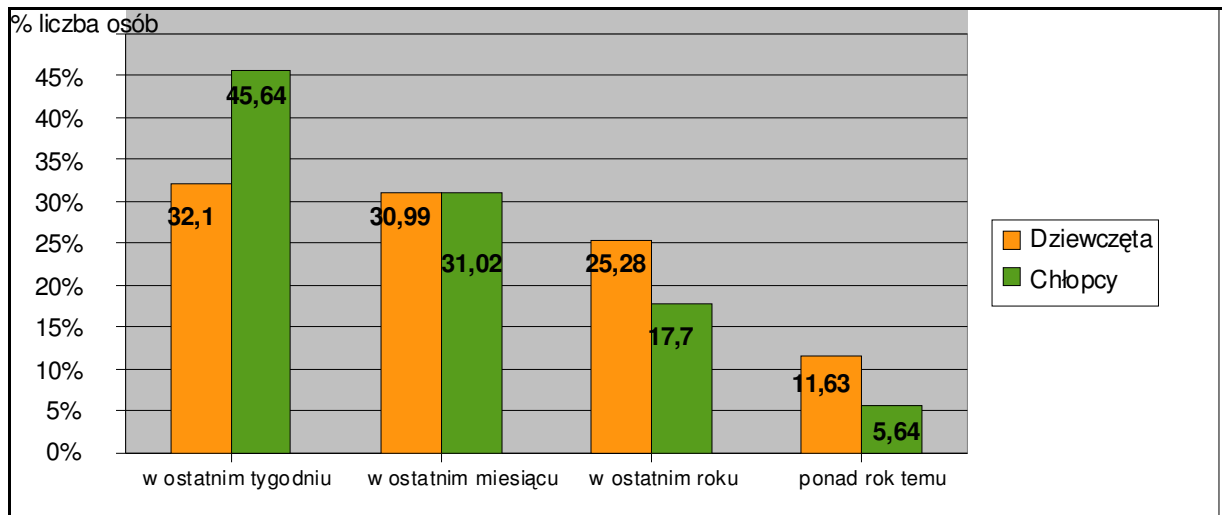
Tabela 17. Używanie alkoholu przez badaną młodzież

Okres czasu	Dziewczęta	Chłopcy
w ostatnim tygodniu	32,10%	45,64%
w ostatnim miesiącu	30,99%	31,02%
w ostatnim roku	25,28%	17,70%
ponad rok temu	11,63%	5,64%
Razem	100,00%	100,00%

Jak pokazują wyniki zamieszczone w tabeli 17 oraz na rycinie 14, picie alkoholu staje się zachowaniem normatywnym znacznej grupy młodzieży. Jako wskaźnik względnego częstego spożywania alkoholu przyjmuje się jego spożywanie w ciągu ostatnich 7 i 30 dni. Wskaźnik ten mówi, że osoby pijące tak często używają alkoholu w sposób „problemowy”, co może w przyszłości skutkować wystąpieniem uzależnienia lub picia szkodliwego.

Liczba dziewcząt wskazujących na spożywanie alkoholu w **ciągu ostatnich 7 oraz 30 dni** wyniosła łącznie **63,09%** ogółu pijących dziewcząt, których było 352 osoby. Natomiast w przypadku chłopców uzyskano wynik **76,66%**, wśród wszystkich chłopców przyznających się do picia alkoholu było 390 osób.

Rycina 14. Używanie alkoholu przez badaną młodzież

Pytanie 7: Jak często piłeś alkohol w ostatnim miesiącu?

Odpowiedzi na pytanie 7 korelują z odpowiedziami na pytanie 6. Jednak na pytanie 7 pojawiło się więcej odpowiedzi, gdyż częstotliwość picia alkoholu przez młodzież jest zróżnicowana. Najwięcej osób pijących w ostatnim miesiącu to osoby pijące od jednego do pięciu razy. Jak wynika z analizy odpowiedzi na ankietach maksymalna liczba wskazań picia alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca to **31 razy w przypadku jednej osoby i 30 razy w przypadku pięciu osób. 61 osób** wskazało, że ponad **10 razy** piło alkohol w **ciągu ostatniego miesiąca**. Wśród osób pijących alkohol w ciągu ostatniego miesiąca **nie piło 246 osób**.

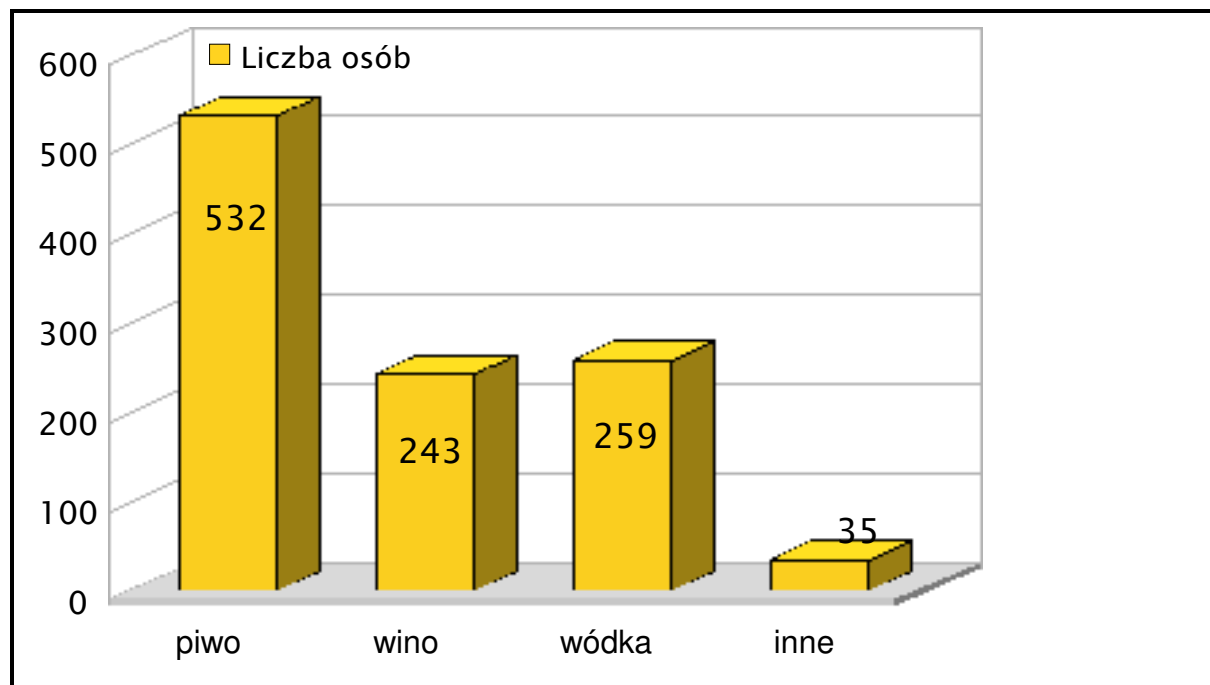
Pytanie 8: Ile wypięs alkoholu ostatnim razem?

W pytaniu tym, poza wskazaniem ilości wypijanego alkoholu, proszono jednocześnie młodzież o wskazanie rodzaju alkoholu pitego ostatnio, gdzie dano do wyboru trzy rodzaje alkoholu: piwo, wino, wódka, oraz czwarta możliwość inne, przy której młodzież mogła wprowadzić nazwę spożytego napoju alkoholowego. W tej odpowiedzi szukano informacji o alkoholach niespożywczych. Poniższa tabela i wykres obrazują rodzaje napojów alkoholowych, jakie najczęściej spożywa młodzież ze szkół w Bytowie.

Tabela 18. Rodzaj oraz średnia ilość alkoholu wypijanego przez badaną młodzież w podziale na wiek

Wiek	Piwo		Wino		Wódka		Inne	
	Liczba osób	Średnio wypito (l)	Liczba osób	Średnio wypito (l)	Liczba osób	Średnio wypito (l)	Liczba osób	Średnio wypito (l)
13	6	0,75	26	0,20	2	0,12	1	0,20
14	21	0,52	28	0,51	16	0,14	3	0,12
15	34	1,18	28	0,32	14	0,47	0	0,00
16	90	1,15	57	0,24	43	0,24	11	0,23
17	170	1,32	55	0,36	73	0,44	10	0,15
18	161	1,50	53	0,21	89	0,34	8	0,10
19	50	1,20	16	1,39	22	0,41	2	0,22
RAZEM	532	1,08	263	0,46	259	0,30	35	0,17

Rycina 15. Najczęściej spożywane alkohole przez młodzież

Wśród badanej młodzieży jak wynika z pytania 8 jest zdecydowanie najwięcej konsumentów **piwa**, łącznie we wszystkich grupach wiekowych jest ich osób **532 osoby**.

Osób pijących wódkę wśród młodzieży używającej alkoholu jest **259**. Pod nazwą *inne* młodzi ludzie zaznaczali: drinki, whisky w tej odpowiedzi sprawdzano czy młodzież pije alkohole niespożywcze. Młodzi ludzie nie utożsamiają picia „lepszych” alkoholi jako picie alkoholu wysokoprocentowego, dlatego też zaznaczają inne, co może wskazywać na brak wiedzy o zawartości alkoholu etylowego w poszczególnych napojach alkoholowych.

Największa grupa konsumentów alkoholu mieści się w przedziale wiekowym 16 – 17 -18 lat. Wypijanie przy jednorazowej ostatniej okazji ponad **2 butelek piwa** jest wprowadzeniem do organizmu około 50g 100% alkoholu, która to dawka wypita przykładowo przez chłopca w wieku lat 17 o wadze 60 kg **spowoduje stężenie alkoholu we krwi w ilości 1,2 promila**. Warto zauważyć, iż młodzi ludzie wypiją wódki przeciętnie 0,3 litra przy jednej okazji, co powoduje stężenie w organizmie chłopca w wieku 17 lat o wadze 60 kg – ponad **1,40 promila** alkoholu we krwi. Takie stężenie alkoholu powoduje, iż osoba taka jest w stanie nietrzeźwości.

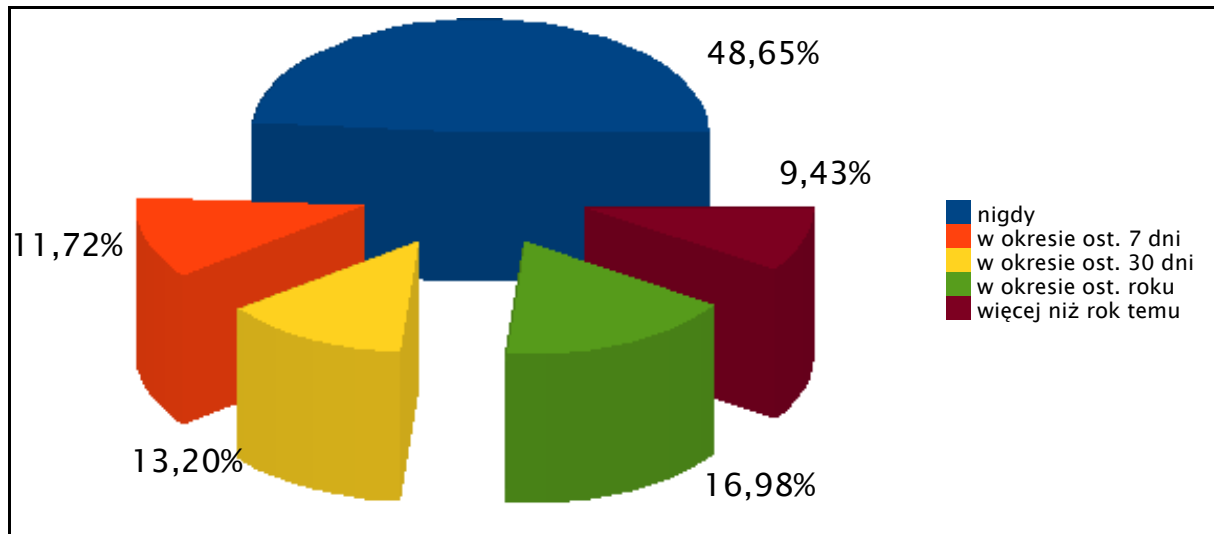
Pytanie 10: Czy kiedykolwiek byłeś/byłaś pijany/pijana?

W pytaniu tym była możliwość wypowiedzenia się osób, które miały kontakt z alkoholem (742 osoby), w jakim okresie minionego czasu, były, lub nie były pijane, przy czym stan bycia pijanym został sprecyzowany jako: utrata pamięci, zachowanie społeczne inne od codziennego, zataczanie się, mdłości, itp.

Tabela 19. Młodzież, która doświadczyła stanu „upicia się” w minionym okresie czasu a wiek

Wiek	Nigdy nie byłem/am pijany/na		W okresie ostatnich 7 dni		W okresie ostatnich 30 dni		W okresie ostatnich 12 miesięcy		Więcej niż rok temu	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
13	7	0,94%	1	0,13%	0	0,00%	2	0,27%	0	0,00%
14	47	6,34%	2	0,27%	2	0,27%	6	0,80%	3	0,40%
15	29	3,91%	8	1,08%	12	1,62%	8	1,08%	2	0,27%
16	83	11,20%	20	2,70%	18	2,42%	15	2,02%	14	1,89%
17	105	14,15%	22	2,96%	25	3,37%	35	4,72%	14	1,89%
18	69	9,30%	25	3,37%	31	4,17%	48	6,47%	30	4,04%
19	21	2,83%	9	1,21%	10	1,35%	12	1,62%	7	0,94%
RAZEM	361	48,65%	87	11,72%	98	13,20%	126	16,98%	70	9,43%

Rycina 16. Młodzież, która doświadczyła stanu „upicia się” w minionym okresie

Powyższa tabela i wykres ukazują liczbę młodzieży, która wskutek używania alkoholu doznała stanu „upicia się”. Młodzieży, która doznała stanu –„upicia się”- jest **381 osób**, co stanowi ponad połowę wszystkich pijących osób z badanej grupy (**osób używających alkohol jest 742**). Przy analizie tego badania warto zwrócić uwagę na fakt, iż **najwięcej osób upiło się „w okresie ostatnich 12 m-cy” 16,98%** badanych. Następna grupa to osoby, które upiły się „w okresie ostatnich 30 dni” **13,21%** oraz osoby, które upiły się „w okresie ostatnich 7 dni” **11,72%**. Osoby, które upiły się „ponad rok temu” stanowią **9,44%** wśród wszystkich pijących.

Spośród **742 młodych** ludzi mających doświadczenia alkoholowe **nie upiło się 361 osoby, co stanowi 48,65%** badanych. Analizując wyniki dotyczące średniego spożycia alkoholu przez młodzież i częstotliwości upijania się należy mieć na uwadze fakt, że każde spożywanie alkoholu do 18-ego roku życia oznacza jego nadużywanie.

Pytanie 9: Piłeś/piłaś alkohol, bo:

Pytanie to miało wskazać na główne powody sięgania przez młodych ludzi po alkohol. Odpowiadając na nie **można było dokonać wielokrotnego wyboru** pomiędzy 8 możliwościami.

Tabela 20. Przyczyny picia alkoholu przez badaną młodzież a wiek

Wiek	Namówili mnie koledzy	Tak wypada	Poczęstowali mnie rodzice	Nie potrafię powiedzieć "NIE"	Czuję się wtedy lepiej	Bo taka jest moda	Ojciec pije	Matka pije
13	0	1	0	0	2	1	0	0
14	27	67	30	18	27	26	1	0
15	31	37	23	22	45	25	6	5
16	23	28	15	10	19	15	3	2
17	23	44	7	11	55	27	1	0
18	24	52	4	11	53	13	1	0
19	3	10	2	1	10	4	1	0
RAZEM	131	239	81	73	211	111	13	7

Rycina 17. Przyczyny picia alkoholu przez młodzież

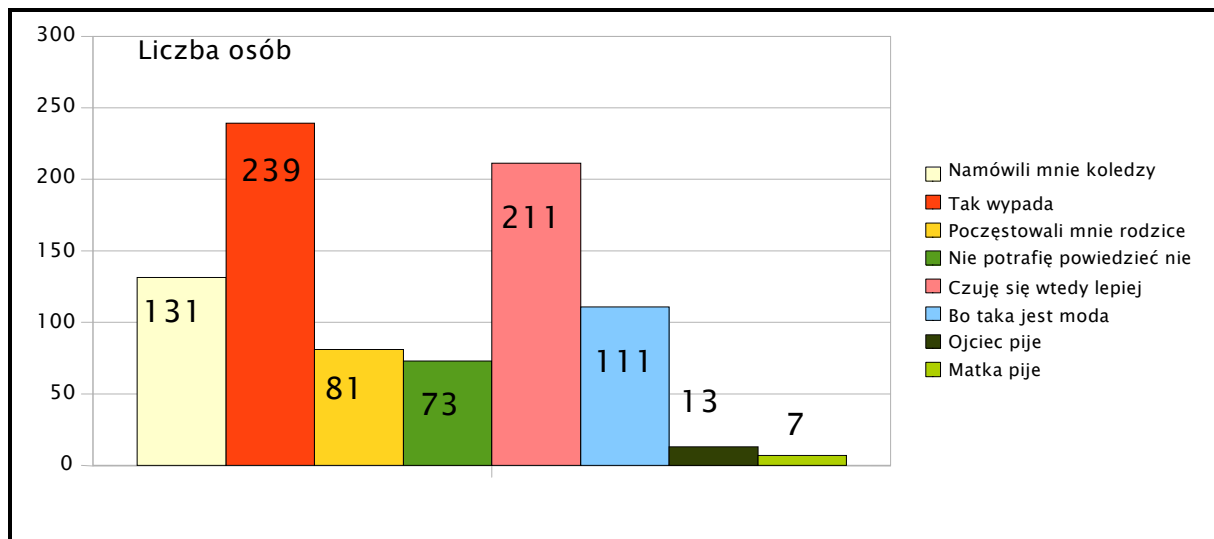
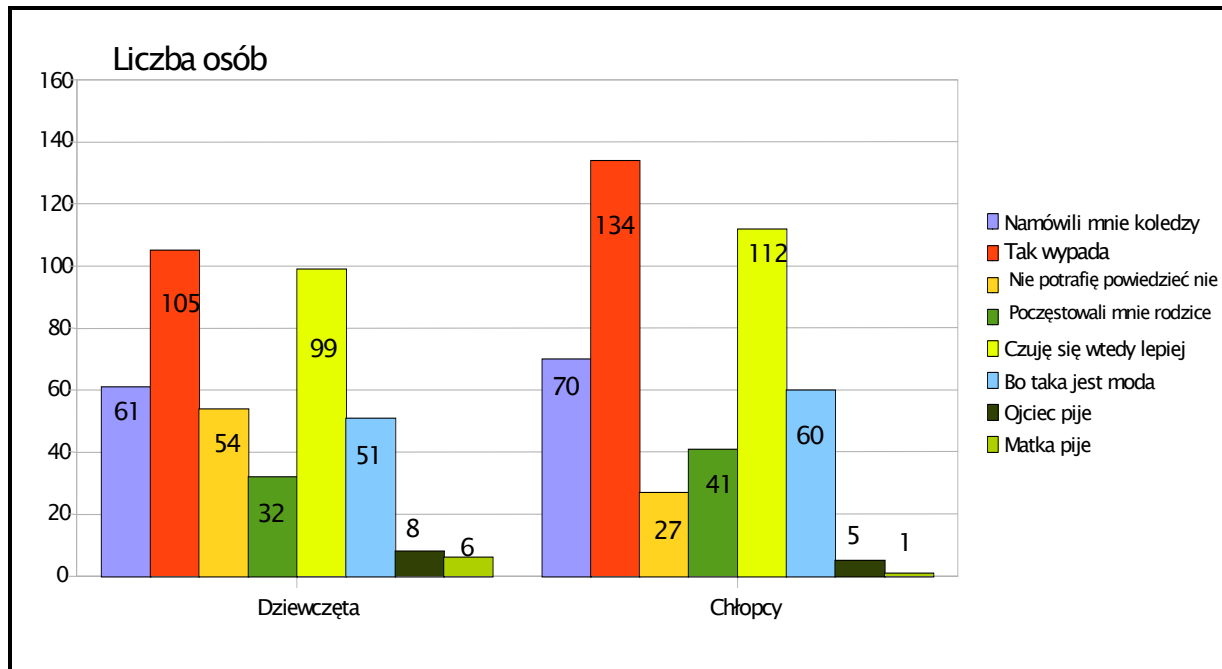

Tabela 21. Przyczyny picia alkoholu przez badaną młodzież a płeć

Przyczyna picia	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Namówili mnie koledzy	61	70	131
Tak wypada	105	134	239
Poczęstowali mnie rodzice	54	27	81
Nie potrafię powiedzieć „NIE”	32	41	73
Czuję się wtedy lepiej	99	112	211
Bo taka jest moda	51	60	111
Ojciec pije	8	5	13
Matka pije	6	1	7
Razem	416	450	866

Rycina 18. Przyczyny picia alkoholu przez młodzież z podziałem na płeć

Pytanie to pozwala bliżej przeanalizować sposób myślenia młodzieży na temat przyczyn picia alkoholu. Na powyższym wykresie widać, iż najczęściej powodów do sięgania po alkohol jest w zachowaniach społecznych i kulturowych – odpowiedzi „tak wypada” było 239 wskazań, następną przyczyną sięgania po alkohol jest ukryta w indywidualnych predyspozycjach osoby, ponieważ 211 osób zaznaczyło, że po alkoholu czuje się lepiej. Natomiast w „bo taka jest moda” był 111 wskazań.

Odpowiedź „namówili mnie koledzy” wskazało 131 osób. Istotnym faktem jest, iż młodzież używając określenia „tak wypada” tłumaczy swoje picie alkoholu poprzez odwoływanie się do kulturowych norm społecznych dotyczących spożywania alkoholu.

Dość zaskakującym wynikiem jest uzyskanie znacznej liczby odpowiedzi „czuję się wtedy lepiej” - 211 zaznaczeń spośród wszystkich podanych odpowiedzi. Łatwo jest tu zauważyć korelację pomiędzy poprzednią odpowiedzią (tak wypada), a uzyskiwanym dzięki alkoholowi dobrym samopoczuciem. Ta odpowiedź wskazuje także na duże braki w umiejętnościach młodzieży pozytywnego spędzania wolnego czasu oraz na trudności w nawiązywaniu kontaktów i relacji wolnych od „wspomagania się” alkoholem. Potwierdza to wysoka liczba wskazań odpowiedzi „bo namówili mnie koledzy”- wśród dziewcząt 61 wskazań, wśród chłopców 70.

Wzorce postępowania, jakimi są przykłady rodziców, nie są w przypadku młodzieży bytowskiej wiodącymi powodami sięgania po alkohol - znajdują się one na ostatnim miejscu w hierarchii „Ojciec pije”: dziewczęta 8 wskazań, chłopcy - 5, „Matka pije”: dziewczęta 6 wskazań, chłopcy - 1.

Młodzież a alkohol – analiza porównawcza

Picie alkoholu jest równie powszechne wśród nastolatków zamieszkałych w Gminie Bytów, jak wśród ich rówieśników na terenie całego kraju. Początki okazjonalnego picia przypadają najczęściej na okres przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum, a następnie z gimnazjum do szkoły średniej. Tak jak dla dorosłych, tak i dla nastolatków, picie alkoholu ułatwia bycie z innymi i uatrakcyjnia zabawę. Jak się okazuje, upijanie się nie kłóci się dla wielu nastolatków z ideą wspólnej zabawy, a wręcz jest traktowane jako sposób spędzania wolnego czasu. Picie towarzyskie i okazjonalne dostarcza nastolatkom zdecydowanie więcej przyjemności niż przykrości. Gdyby było odwrotnie, to zapewne spora część młodzieży nie ponawiałaby prób z alkoholem.

Wyniki badań wskazują, że **młodzież pije głównie piwo**. Ten napój ma w pewnym sensie charakter uniwersalny – „jest on dobry na każdą okazję”. Młodzież rzadziej sięga po wódkę, która jest spożywana w dużych ilościach z okazji „imprez”. Znaczna część nastolatków relaksuje się alkoholem po trudach pięciu dni nauki. Rzadką, bo przypadającą raz lub dwa razy do roku, okazją są szkolne wycieczki integracyjne na początku roku szkolnego oraz wycieczki krajoznawcze. Można odnieść wrażenie, że życie towarzyskie nastolatków obfituje w co najmniej tyle samo (o ile nie więcej) okazji do picia alkoholu, co w świecie ludzi dorosłych.

Porównując obecne wyniki badań z wynikami z roku 1998 oraz z roku 2004 nasuwa się ogólny wniosek, iż spożycie napojów alkoholowych przez młodzież bytowską na przestrzeni lat 1998 - 2004 zwiększyło się. Porównując dalej rok 2004 z rokiem 2011 picie alkoholu przez młodzież obniżyło się.

W roku 1998 do spożywania napojów alkoholowych w grupie wiekowej 12 – 19 lat przyznawało się 89,28% badanych, w roku 2004 wielkość ta wzrosła do 94,5% badanych. Natomiast w roku 2011 do picia alkoholu przyznaje się 92,75% badanej młodzieży, czyli nastąpiło zmniejszenie liczby osób używających alkoholu o 1,75% w stosunku do roku 2004.

Natomiast wśród osób używających alkoholu nastąpił **wzrost częstotliwości spożycia** w badanych okresach. Dlatego też porównano badania dotyczące częstotliwości spożywania napojów alkoholowych w zależności od upływu czasu od ostatniego picia do dnia badania, uzyskując następujące wyniki:

1. W roku 1998 w ciągu ostatnich 7 dni alkohol piło 20,43 % chłopców i 17,94 % dziewcząt, w roku 2004 w analogicznym okresie czasu odpowiednio **23,54%** i **16,14%**. W roku 2011 w **ciągu ostatnich 7 dni** piło alkohol **45,64%** chłopców, dziewcząt **32,10%**. Nastąpił wzrost

w stosunku do 2004r. picia alkoholu w grupie: chłopców o **22,10%** , a u dziewcząt o **15,96%**, co może świadczyć niestety o łatwej dostępności młodzieży do alkoholu i sposobie spędzania wolnego czasu z alkoholem.

2. W roku 1998 w ciągu ostatnich 30 dni alkohol piło **19,68%** chłopców i **19,37%** dziewcząt, w roku 2004 w analogicznym okresie czasu odpowiednio **15,21%** i **15,34%**. W roku 2011 w **ciągu ostatnich 30 dni** piło alkohol: chłopców **31,02%**, dziewcząt **30,96%**, tu w stosunku do 2004 nastąpił wzrost picia alkoholu u chłopców o **15,81%**, u dziewcząt o **15,62%**.

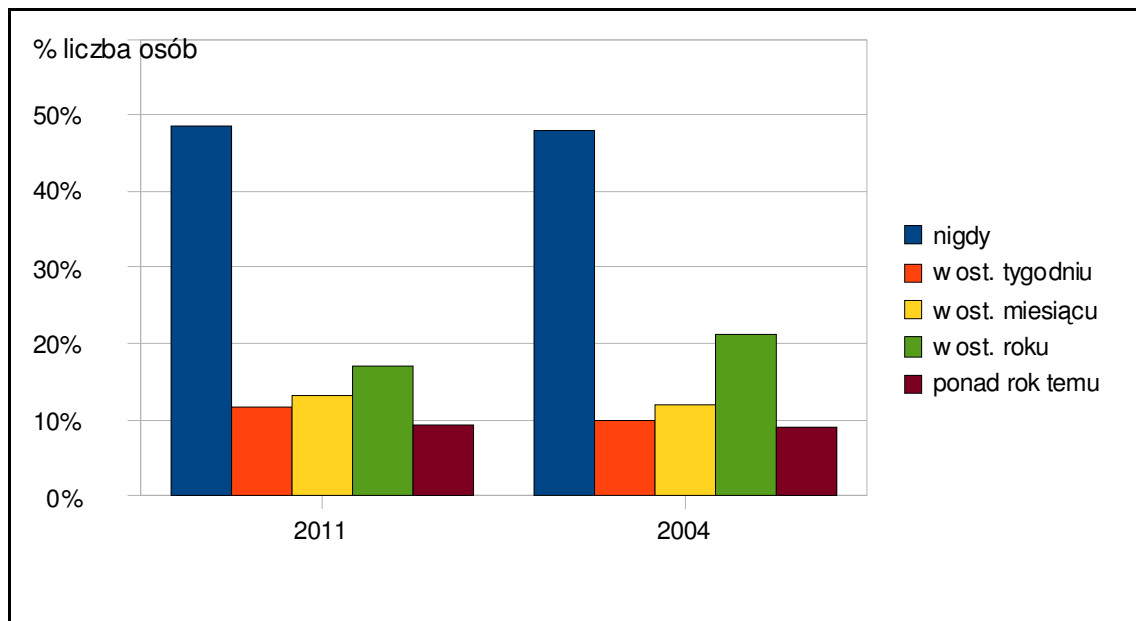
3. W roku 1998 w ciągu ostatniego roku piło alkohol 32,9% chłopców i 15,23% dziewcząt, w roku 2004 nastąpił spadek w analogicznym okresie czasu odpowiednio **9,13%** i **12,30%**. W roku 2011 w **ciągu ostatniego roku** piło alkohol chłopców **17,70%**, dziewcząt **25,28%** - i tu nastąpił wzrost picia alkoholu u chłopców o **8,57%** u dziewcząt o **12,98%** w odniesieniu do roku 2004.

Powyższe zestawienie wskazuje, że częstotliwość spożywania alkoholu wśród młodzieży bytowskiej ulega zwiększeniu. Można też zauważyć, iż częstotliwość picia przez dziewczęta wzrasta szybciej niż picia przez chłopców i jest to tendencja ogólnopolska, na co wskazują badania mokotowskie.

Istotnym jest także badanie porównawcze młodzieży odpowiadającej na pytanie nr 10 dotyczące stanu upicia się. Analizując różnicę pomiędzy rokiem 1998, a badaniami z roku 2004 można wnioskować, że była tendencja wzrastająca zarówno osób upijających się, jak też i częstotliwości używania alkoholu i upijania się – we wszystkich grupach młodzieży pijącej.

W roku 2011 w stosunku do roku 2004 ujawnia się stały trend związany z używaniem alkoholu przez młodzież do stanu upicia się. Jak wynika z poniższego wykresu liczba osób które *upity się w ciągu ostatnich 7 dni* w roku 2004 wynosiła **9,79%**, a w roku 2011 stanowi **11,72%** ogółu upijających się osób. W roku 2004 liczba osób które *upity się w ciągu ostatnich 30 dni* wynosiła **11,90%**, a w roku 2011 jest **13,20%**.

Rycina 19. Doświadczenia związane ze stanem „upicia się” młodzieży w roku 2011 i w roku 2004

Jak można zauważyć wśród osób upijających się następuje niewielki wzrost liczby młodzieży upijającej się w okresie ostatnich 7 i 30 dni. Odwrotna proporcja występuje wśród osób, które upiły się w ciągu ostatnich 12 miesięcy: rok 2004 – **21,30%**, a roku 2011 – **16,98%**.

Rozdział III

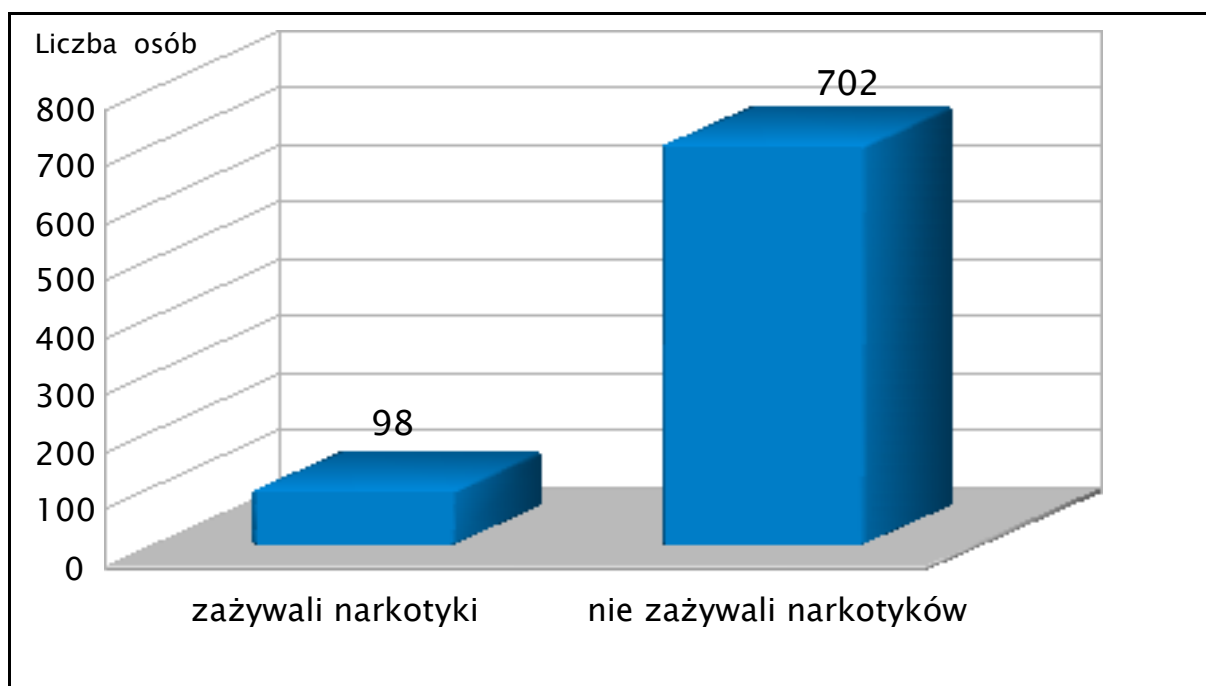
Młodzież a narkotyki

Celem badań przeprowadzonych w bieżącej ankiecie w części dotyczącej problematyki używania innych substancji uzależniających, oprócz poprzednio wymienionych, było zbadanie „rynku narkotykowego” w szkołach bytowskich. Dzięki zastosowaniu materiału badawczego bardzo zbliżonego do materiału służącego do badań w 1998 roku i 2004 roku, obecnie uzyskano bogaty materiał do analizy bieżącej oraz do analizy porównawczej.

Pytanie pierwsze: „Czy kiedykolwiek zażywałeś narkotyki?”

Na to pytanie badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi „tak” lub „nie”. Poniższy wykres ukazuje liczbę młodzieży ogółem, która miała kontakt z narkotykami.

Rycina 20. Badana młodzież a liczba osób zażywających narkotyki

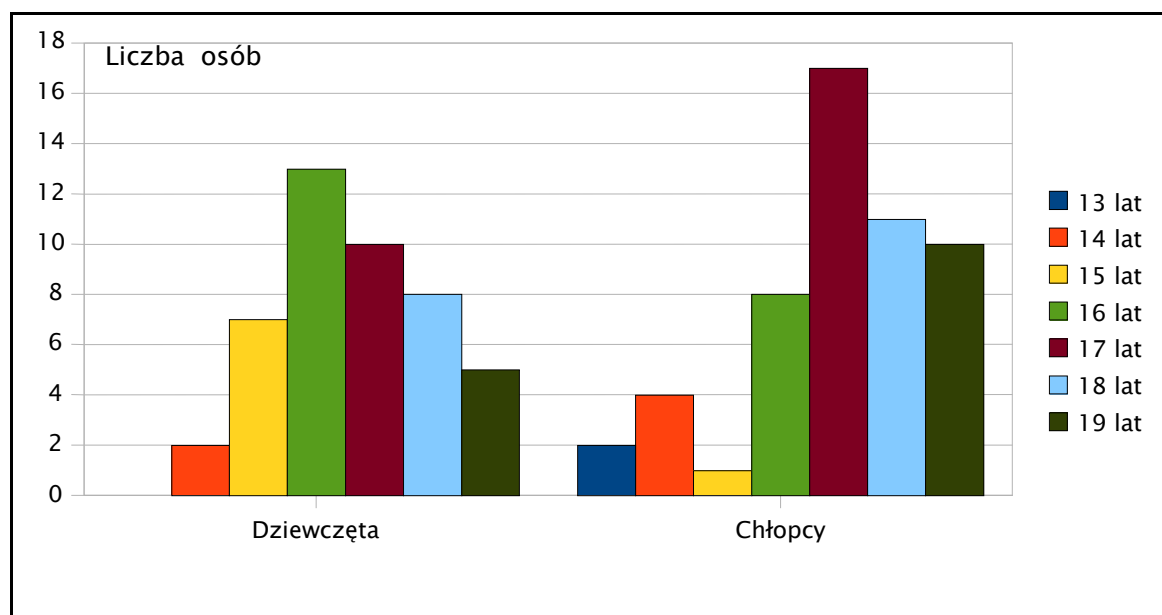
Do zażywania jakiegokolwiek narkotyku wśród badanej młodzieży przyznaje się **98 osób**, co stanowi **12,25%** całej badanej młodzieży. Młodzieży, która nie używa narkotyków jest **702 osoby**. Następnie dokonano analizy osób używających narkotyki w podziale na płeć i wiek (tab.22).

Tabela 22. Młodzież zażywająca narkotyki - płeć i wiek

Wiek	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
13	0	2	2
14	2	4	6
15	7	1	8
16	13	8	21
17	10	17	27
18	8	11	19
19	5	10	15
RAZEM	45	53	98

Uzyskane wyniki wskazują, iż do zażywania narkotyków przyznaje się w bytowskich szkołach **12,55%** chłopców i **11,9%** dziewcząt (ryc.21).

Rycina 21. Młodzież zażywająca narkotyki

W badanej grupie **wraz z wiekiem do 16-17 roku życia wyraźnie wzrasta liczba uczniów sięgających po narkotyki.** Przy czym, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, **więcej chłopców niż dziewcząt zażywało substancji uzależniających takich jak narkotyki.**

Badania ankietowe w Gminie Bytów wskazują, że w przypadku chłopców wyraźnie zaznacza się tendencja wzrostowa tak jak w badaniach ogólnopolskich. Chłopców rozpoczynających doświadczenia z narkotykami w wieku **13 lat są 2 osoby.** Zdecydowany

wzrost kontaktu z narkotykami jest wśród dziewcząt, który następuje w wieku **15 lat -7 osób**. W tym samym wieku wśród **chłopców jest 1 osoba**.

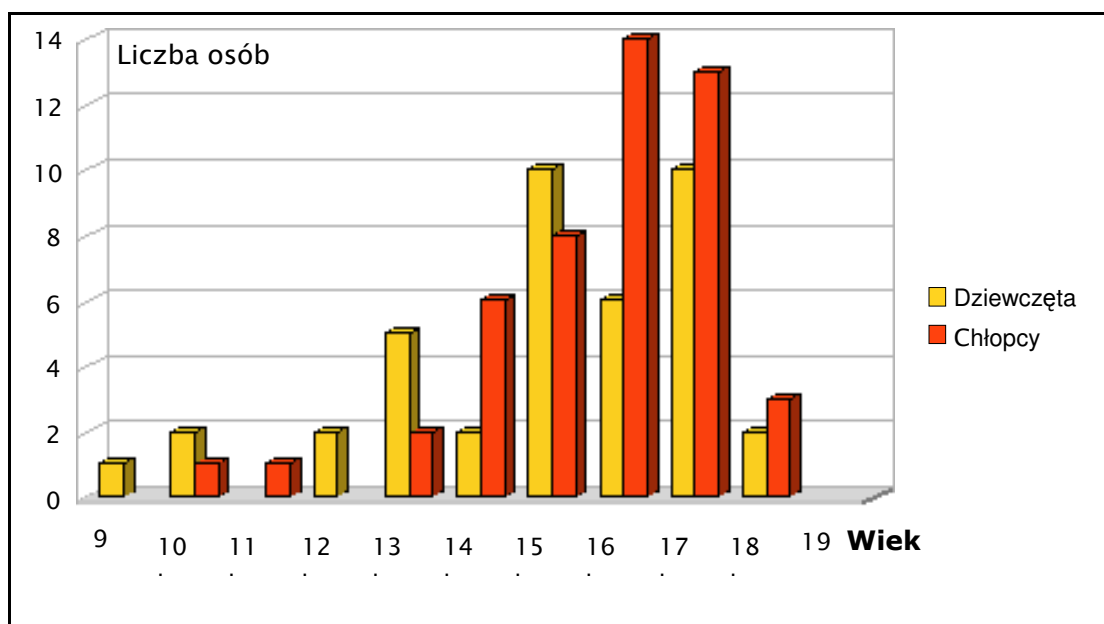
W wieku **17 lata** zażywających narkotyki jest wśród dziewcząt **10 osób**, natomiast wśród chłopców **17 osób**, wyniki prezentuje tabela nr 23.

Średni wiek inicjacji narkotykowej w obecnych badaniach wynosi **14,8 lat** (tab. 23).

Tabela 23. *Wiek inicjacji narkotykowej wśród badanej młodzieży*

Wiek inicjacji	Dziewczęta	Chłopcy	Liczba osób
9 lat	1	0	1
10 lat	2	1	3
11 lat	0	1	1
12 lat	2	0	2
13 lat	5	2	7
14 lat	2	6	8
15 lat	10	8	18
16 lat	6	14	20
17 lat	10	13	23
18 lat	2	3	5
19 lat	0	0	0
Razem	40	48	88

Rycina 22. *Wiek inicjacji osób zażywających narkotyki*

Niestety na pytanie Ile miałeś/łaś lat, gdy pierwszy raz spróbowałeś/łaś narkotyki? młodzież nie zawsze udzieliła odpowiedzi poprzez wpisanie wieku inicjacji, pomimo wcześniejszej deklaracji, że zażywa narkotyki. Do zażywania narkotyków przyznało się razem dziewcząt i chłopców **98 osób**, natomiast osób zaznaczających wiek inicjacji jest **88**. Wynika z tego, że niektóre osoby pominęły pytanie o wiek inicjacji.

Najwięcej osób mających pierwszy kontakt z narkotykami jest w wieku **15, 17 i 18 lat**. 15 lat jest to wiek, w którym młodzi ludzie kończą gimnazjum (koniec pewnego etapu w dorastaniu) i można to wskazywać, że jest to czas związany z poczuciem, iż w tym wieku „więcej już mogę” poczucie się dorosłym.

Pytanie 14: Jaki rodzaj narkotyku był tym, który po raz pierwszy spróbowałeś?

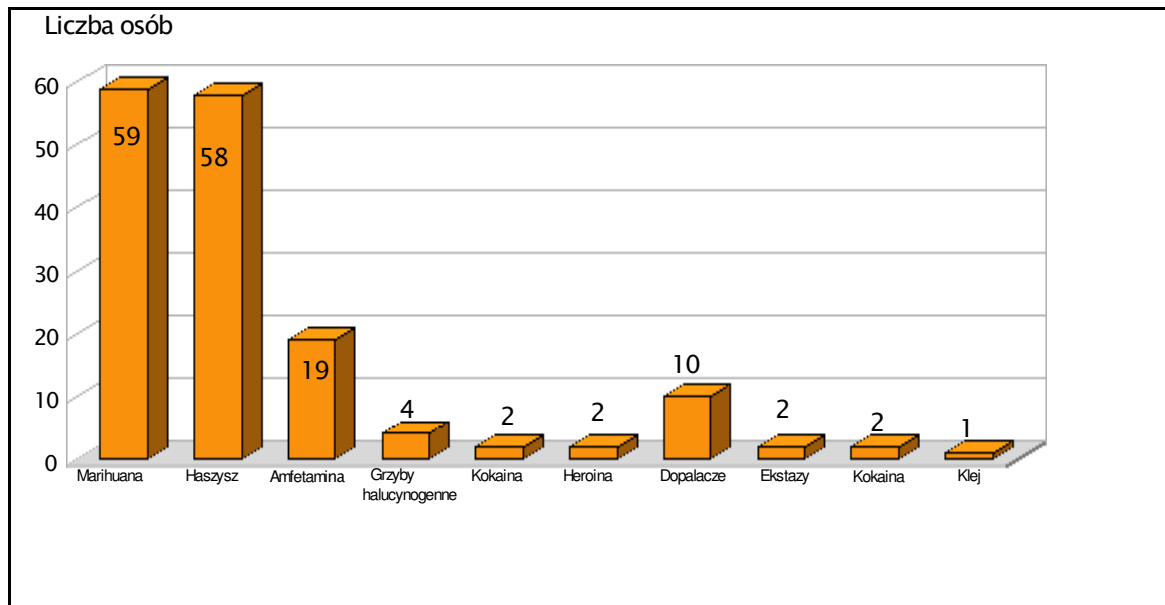
W odpowiedzi na to pytanie osoby zażywające narkotyki wskazały najczęściej na zażywanie marihuany 56 osób i 9 osób amfetaminy. Jako pierwszy narkotyk zażywany przez młodzież pojawia się również haszysz i grzyby halucynogenne.

Pytanie 15 dotyczyło: Jakie rodzaje narkotyków zażywasz najczęściej? W odpowiedziach na pytanie 15 najczęściej zażywany narkotykiem jest marihuana, następnie haszysz, amfetamina oraz mniejsze ilości grzybów halucynogennych, na które wskazały 4 osoby, heroina 2 osoby, ekstazy 2 osoby, kokaina 2 osoby i klej 1 osoba. Na to pytanie była możliwość udzielenia wielokrotności odpowiedzi.

Tabela 24. Rodzaj i popularność zażywanych narkotyków

Rodzaj narkotyku	Liczba wskazań
Marihuana	59
Haszysz	58
Amfetamina	19
Grzyby halucynogenne	4
Kokaina	2
Heroina	2
Dopalacze	10
Ekstazy	2
Kokaina	2
Klej	1
Razem	159

Rycina 23. Rodzaj i popularność zażywanych narkotyków

Uzyskane wyniki ujawniły przede wszystkim szeroką gamę substancji dostępnych na bytowskim rynku narkotykowym oraz pozwoliły wytypować najpopularniejsze wśród młodzieży rodzaje narkotyków (tab.24 i ryc.23). Na przedstawionych powyżej tabeli i wykresie wyraźnie zaznacza się rodzaj narkotyków cieszących się największą popularnością. **Do najczęściej zażywanych przez młodzież narkotyków należą: marihuana, dalej haszysz i amfetamina oraz pojawiły się narkotyki, których we wcześniejszych badaniach nie było. Są to dopalacze i heroina.** Natomiast nie ma narkotyków takich jak; piksy i ufo, które były zażywane w roku 2004.

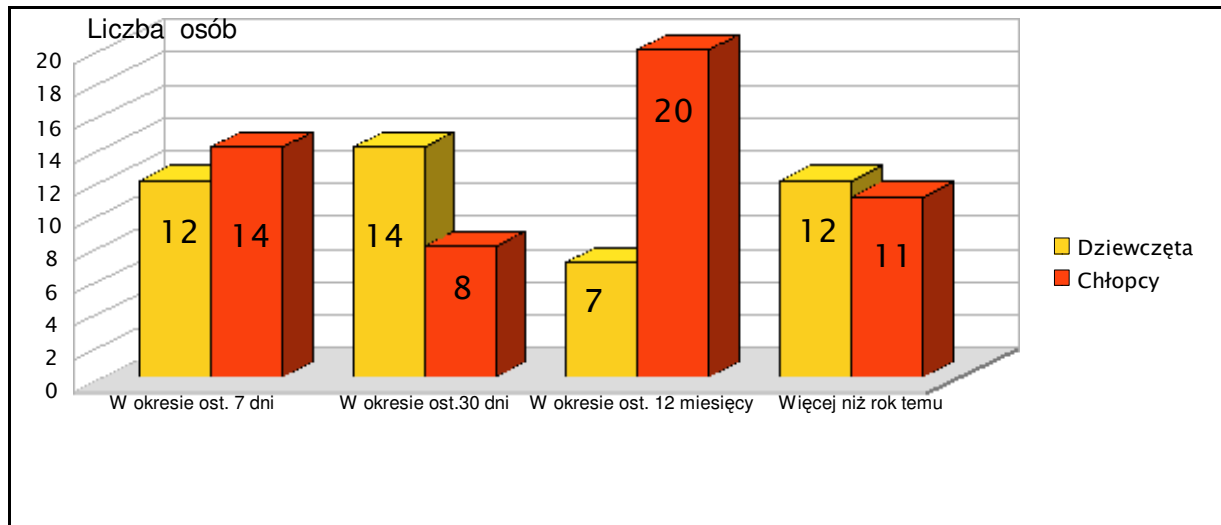
Rodzaj używanych przez bytowską młodzież narkotyków zależy od ich dostępności na rynku narkotykowym – pochodne konopii indyjskich są najbardziej dostępnymi narkotykami tak ilościowo jak i cenowo.

Z pytaniem 15 koresponduje pytanie 16: Kiedy ostatni raz zażywałeś narkotyki?

Tabela 25. Zażywanie narkotyków przez badaną młodzież

Okres zażywania narkotyków	Dziewczęta	Chłopcy	RAZEM
W okresie ostatnich 7 dni	12	14	26
W okresie ostatnich 30 dni	14	8	22
W okresie ostatnich 12 miesięcy	7	20	27
Więcej niż rok temu	12	11	23
<i>Razem</i>	45	53	98

Rycina 24. Narkotyki zażywane przez młodzież

Powyższa tabela i wykres prezentują wyniki dotyczące ostatniego zażywania narkotyków. Za zażywanie w sposób uzależniony należy przyjąć liczbę osób, która zażywała narkotyki w ciągu ostatnich 7 dni - **26 osób** oraz z dużym prawdopodobieństwem należy założyć, że osoby, które używały narkotyków w ciągu ostatnich 30 dni - **22 osoby** również są uzależnione lub znajdują się bardzo blisko fazy uzależnienia.

Pytanie 17: Jak często zażywałeś narkotyki w ostatnim miesiącu? Analiza odpowiedzi na to pytanie umożliwia wgląd w skalę częstotliwości zażywania narkotyków w ogóle, dodatkowo ukazuje dostępność narkotyków, gdyż konsumenci nie kupują ich na zapas. Ponadto widać też, na ile są to sporadyczne lub przypadkowe spożycia, a na ile jest to już zażywanie narkotyków w sposób uzależniony.

Tabela 26. Ilość razy zażycia narkotyku w ostatnim miesiącu

Ilość osób	Ilość razy zażycia narkotyku
25	1 raz
14	2 razy
4	3 razy
3	4 razy
11	8 razy
4	10 razy
1	20 razy

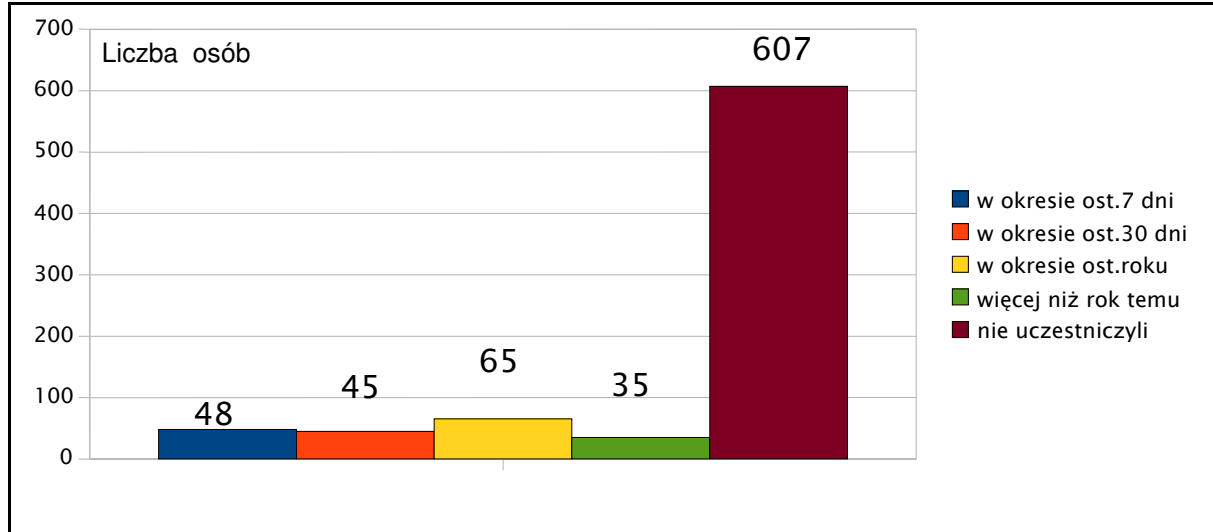
Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej osób zażywa 1 lub 2 razy w miesiącu, pojawiły się również osoby zażywające narkotyki zdecydowanie częściej po 8 i 10 razy w ostatnim miesiącu. Do wyjątków należy osoba wskazująca, że zażywa narkotyki 20 razy w miesiącu.

Kolejne pytanie 18 -Czy uczestniczyłeś kiedykolwiek w spotkaniach, podczas których zażywano narkotyki? miało na celu zbadanie, czy uczestnictwo w spotkaniach, na których zażywano narkotyki ma wpływ na postawy wobec używania tej substancji? Z uzyskanych odpowiedzi nie wynika, iż udział w „imprezie” stał się bezpośrednią przyczyną sięgnięcia po narkotyki. (tab.27).

Tabela 27. Uczestnictwo badanej młodzieży w imprezach, podczas których zażywano narkotyki

Wyszczególnienie	W okresie ostatnich 7 dni	W okresie ostatnich 30 dni	W okresie ostatnich 12 miesięcy	Więcej niż rok temu	Nie uczestniczył
Liczba osób	48	45	65	35	607
%	6,0%	5,63%	8,13%	4,38%	75,88%

Rycina 25. Uczestnictwo młodzieży w imprezach, podczas których zażywano narkotyki

Jak wynika z powyższego wykresu i tabeli, liczba osób uczestniczących w spotkaniach, na których zażywano narkotyki wynosi **193 osoby**, co stanowi **24,12%** ankietowanej młodzieży, natomiast osób zażywających narkotyki jest **98**, co stanowi **12,25%** badanych. Jak widać liczba osób zażywających narkotyki jest dwukrotnie mniejsza od liczby osób uczestniczących w spotkaniach, podczas których zażywano narkotyki. Dla części osób takie spotkania stają się okazją do zażywania narkotyków, a jednak nie dla wszystkich osób

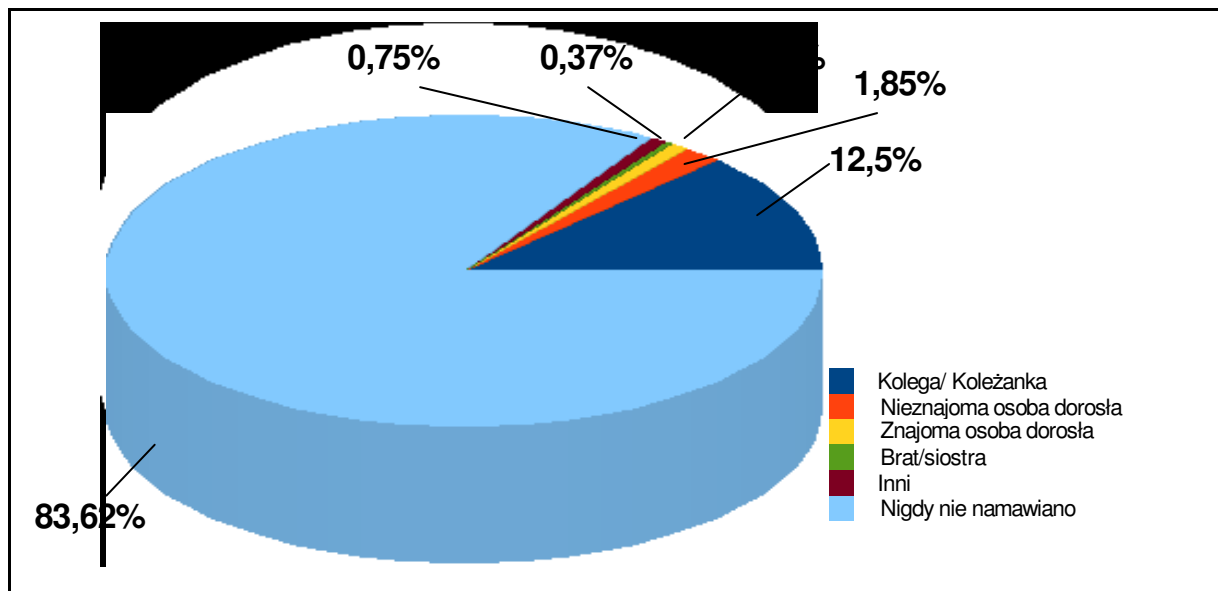
uczestniczących na spotkaniach z narkotykami kończy się to ich zażywaniem. Warto także zwrócić uwagę na odsetek młodzieży – **75,88 %** ogółu badanej populacji – nie biorącej udziału w spotkaniach z udziałem narkotyków. Oznacza to, że „powszechność” używania narkotyków nie ma tak realnego wymiaru, jaki się narkotikom – a więc i młodzieży – przypisuje.

Ciekawie w świetle powyższych wyników prezentuje się w bytowski „rynek” narkotykowy, o którym informacji dostarczają odpowiedzi młodzieży na następne pytanie Czy kiedykolwiek namawiano cię do zażycia narkotyku, jeśli tak, to zaznacz – kto.

Tabela 28. Osoby namawiające do zażycia narkotyku

Wyszczególnienie	Kolega/ Koleżanka	Nieznajoma osoba dorosła	Znajoma osoba dorosła	Brat/siostra	Inny	Nigdy nie namawiano
Liczba osób	100	15	7	3	6	669
%	12,5%	1,85%	0,87%	0,37%	0,75%	83,62%

Rycina 26. Namawianie młodzieży do zażycia narkotyku

Ponad $\frac{3}{4}$ ankietowanych osób (**83,62 %**) nie było namawiane do zażywania narkotyków. Do ich zażywania **najczęściej namawiają osoby, które klasyfikowane są jako kolega/koleżanka**, jak miało to miejsce w **12,5%** przypadków, innymi słowy, **aż 100 osób** było nakłaniane do brania narkotyku przez tę grupę.

Następną grupą osób zachęcających do zażycia narkotyku są: **znajome osoby dorosłe 0,87%**, czyli najprawdopodobniej są nimi **dilerzy narkotyków** znani w środowisku młodzieży, i **nieznajoma osoba dorosła 1,85%**, z całą pewnością są to **propozycje ze strony handlarzy narkotyków**. Najmniejszą grupę namawiającą do zażycia narkotyku stanowi rodzeństwo, które **pojawia się w ilości 0,37%** osób proponujących narkotyk, czyli wśród 800-osobowej grupy badanych miało to miejsce w trzech przypadkach.

Młodzież a narkotyki – analiza porównawcza

Wyniki badań z roku 1998 i z roku 2004 w zestawieniu z badaniami obecnymi wskazują na silne trendy wzrostowe w używaniu narkotyków wśród młodzieży w Bytowie. Do takiego wniosku prowadzi przede wszystkim wynik dotyczący liczby młodzieży używającej narkotyków. W roku 1998 spośród badanych uczniów szkół bytowskich do jakiegokolwiek kontaktu z narkotykami przyznawało się **10% badanych - 11% chłopców i 7% dziewcząt**, a w roku 2004 liczba osób używających narkotyki wynosi **15%, ankietowanych - 22% chłopców i 8% dziewcząt**, co oznaczało **50% wzrost rozmiarów zjawiska narkomanii w stosunku do roku 1998**.

Natomiast w roku 2011 do kontaktu z narkotykami przyznaje się **12,5% chłopców i 11,9% dziewcząt**, co wyraźnie wskazuje tendencję spadkową w grupie chłopców - w roku **2004 było ich – 22%**, a w roku **2011 – 12,5%**. Niestety, tendencji spadkowej nie ma wśród grupy dziewcząt, bo w roku **2004 było ich 8%**, natomiast w roku **2011 – 11,9%**. Nastąpił wśród dziewcząt zdecydowany wzrost o **3,9%**.

Na zażywanie bądź niezażywanie narkotyków ma wpływ uczestnictwo w spotkaniach, na których są one zażywane. Również w aktualnych badaniach pytano młodych ludzi z Bytowa: „czy uczestniczyli w spotkaniach, podczas których zażywano narkotyki?”

*Tabela 29. Uczestnictwo badanej młodzieży w imprezach, podczas których zażywano narkotyki
porównanie roku 2004 i 2011*

Rok	W okresie ostatnich 7 dni	W okresie ostatnich 30 dni	W okresie ostatnich 12 miesięcy	Więcej niż rok temu	Nie uczestniczył
2011	48 (6,0%)	45 (5,63%)	65 (8,13%)	35 (4,38%)	607 (75,88%)
2004	29 (3,63%)	51 (6,38%)	91 (11,38%)	37 (4,63%)	592 (74,0%)

Jak można zauważyć w **roku 2011** w stosunku do **roku 2004** wzrosła liczba osób uczestniczących w *spotkaniach podczas których zażywano narkotyki w ciągu ostatnich 7 dni* z **3,63% do 6,0%**. Jednocześnie nieznacznie w roku 2011 wzrosła liczba osób nie uczestniczących w takich spotkaniach z **74,0% do 75,88%**.

Tabela 30. Osoby namawiające do zażycia narkotyku porównanie roku 2004 i 2011

Rok	Kolega/ Koleżanka	Nieznajoma osoba dorosła	Znajoma osoba dorosła	Brat/siostra	Inny	Nigdy nie namawiano
2011	100 (12,5%)	15 (1,85%)	7 (0,87%)	3 (0,37%)	6 (0,75%)	669 (83,62%)
2004	128 (16,00%)	18 (2,25%)	24 (3,00%)	5 (0,63%)	8 (1,0%)	631 (78,88%)

W analizie porównawczej zwrócono uwagę na to, kim są osoby namawiające do zażywania narkotyków. Zarówno w poprzednich badaniach, jak i w obecnych, osobami najczęściej proponującymi narkotyki są **kolega/koleżanka**, w dalszej kolejności **znajoma i nieznajoma osoba dorosła**, a na ostatnim miejscu tej listy znajduje się najbliższe rodzeństwo – **brat lub siostra**.

Co do rodzaju używanych substancji narkotykowych, nadal przodują pochodne konopii indyjskich – **marihuana i haszysz**, a na dalszym miejscu znajdują się **amfetamina i grzyby halucynogenne** oraz w roku 2011 pojawiły się takie substancje narkotyczne jak: **dopalacze i heroina**.

Również **wiek inicjacji narkotykowej** jest przedmiotem naszego opracowania i w porównaniu do roku 1998, średni wiek inicjacji **nieznacznie się podniósł**, bo z 14,6 lat w 1998 roku **do 15,4 lat w roku 2004**, natomiast w roku 2011 średni wiek inicjacji narkotykowej **obniżył się do wieku 14,8 lat**. Zjawisko to może być związane z dużą dostępnością narkotyków w środowisku młodzieży.

Rozdział IV

Młodzież a przemoc

Zjawisko przemocy, a szczególnie przemocy rówieśniczej, jest w naszym kraju coraz powszechniejszym elementem życia społecznego, mającym bardzo szerokie podłoże przyczynowe. W różnych okresach czasu przemoc jest odmiennie spostrzegana oraz zależy od społeczeństwa i kultury, w jakiej występuje. Do niedawna jeszcze środowisko rodzinne tworzyło zamkniętą społeczność, do której spraw nikt z zewnątrz nie mógł się włączać bez wyraźnego przyzwolenia. Jak pokazują teoria i praktyka oraz badania spraw związanych z przemocą i z innymi patologiami, to właśnie środowisko rodzinne ma największy wpływ na kształtowanie się postaw sprzyjających – bądź nie – występowaniu przemocy. Przeprowadzona niedawno analiza zjawiska przemocy wśród dzieci i młodzieży amerykańskiej wykazała, że cztery różne rodzaje indywidualnych doświadczeń społecznych przyspieszają rozwój zachowań antyspołecznych, których przejawem jest m.in. przemoc. Na doświadczenia te składają się:

- a) wczesny kontakt z alkoholem i innymi substancjami uzależniającymi,
- b) przynależność do grup o charakterze antyspołecznym,
- c) łatwy dostęp do broni palnej,
- d) przedstawianie scen przemocy w grach komputerowych, filmach i telewizji.¹

Istnieją mocne dowody empiryczne potwierdzające duży wpływ każdego z tych czynników na powstawanie zjawiska przemocy. Lieberman² przedstawia przekonujące tezy, iż kluczową rolę w wytworzeniu się obojętności społeczeństwa wobec przemocy odegrały media. Podkreśla też, że setki badań doświadczalnych wykazały, że oglądanie obrazów przemocy przedstawianych w mediach zwiększa prawdopodobieństwo zachowań agresywnych wśród dzieci i zubożnia je na akty przemocy

Poniżej przedstawiamy wyniki uzyskane w badaniach przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej w Bytowie. W pierwszej części badania rozpoznajemy obszar ofiar przemocy, a w części drugiej – jej sprawców.

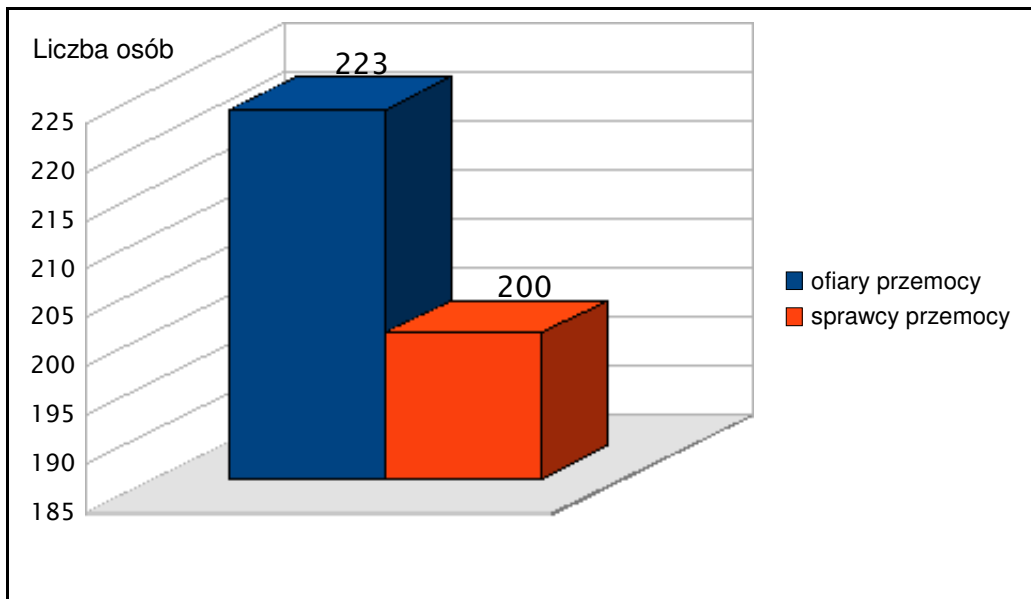
¹ J. Jeffries McWhirter, B. T McWhirter, A. M. McWhirter, A. H. McWhirter. *Zagrożona młodzież*. PARPA Warszawa 2001. S. 257.

² Czyt: Ibidem

Zasadnicze znaczenie dla dalszych opracowań ma podstawowe pytanie: „Czy kiedykolwiek byłeś ofiarą przemocy?” oraz, połączone z nim, następane kluczowe pytanie: „Czy kiedykolwiek byłeś sprawcą przemocy?”

W badaniach sprawdzono występowanie wśród młodzieży w Bytowie zależności pomiędzy sprawczością przemocy a byciem jej ofiarą co prezentuje poniższy wykres.

Rycina 27. Zjawisko przemocy wśród badanej młodzieży

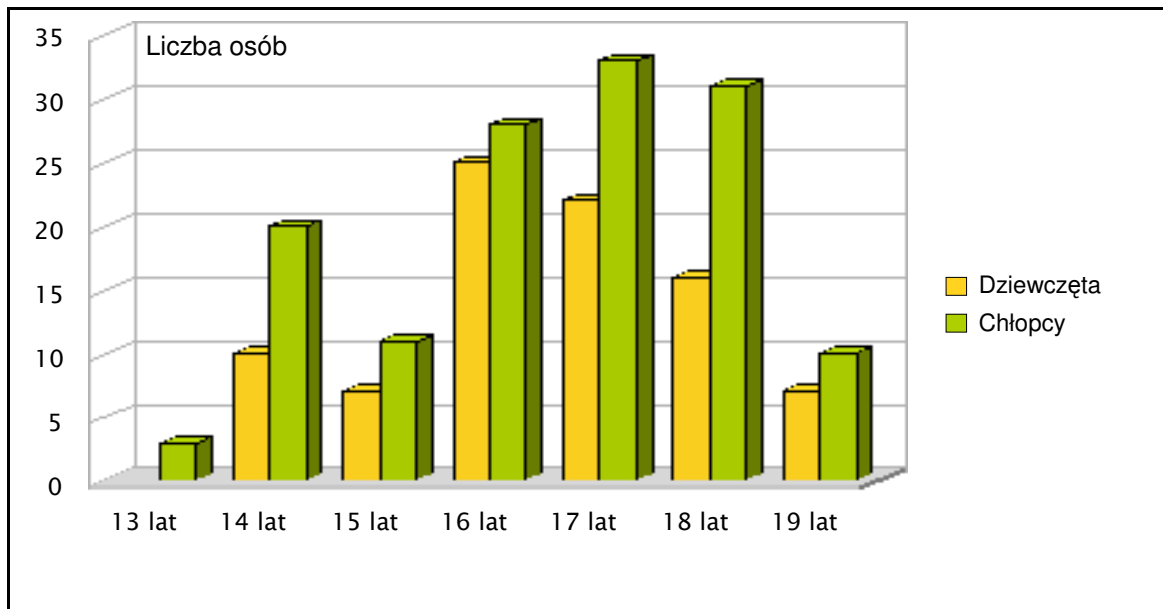
Jak wynika z analizy, wśród osób objętych badaniami w grupie ofiar przemocy znalazło się 223 osoby, co stanowi 27,87% badanych, a w grupie sprawców przemocy znalazło się 200 osób, co stanowi 25,0% badanych.

Następnym celem analizy uzyskanych wyników było stwierdzenie zależności pomiędzy ofiarą przemocy a sprawcą. W obydwu grupach uczestniczących w akcie przemocy są 423 osoby, czyli 52,87% badanych. Zależność bezpośrednia – czyli jednoczesne bycie ofiarą i sprawcą przemocy występuje u 110 osób. Powyższy wykres stanowi jedynie bazę poglądową dla określenia liczby młodzieży będącej sprawcami i ofiarami przemocy.

Tabela 31. Wiek i płeć ofiar przemocy

Wiek	Dziewczęta		Chłopcy		RAZEM	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
13	0	0,00%	3	1,35%	3	1,35%
14	10	4,48%	20	8,97%	30	13,45%
15	7	3,14%	11	4,93%	18	8,07%
16	25	11,21%	28	12,56%	53	23,77%
17	22	9,87%	33	14,80%	55	24,66%
18	16	7,17%	31	13,90%	47	21,08%
19	7	3,14%	10	4,48%	17	7,62%
RAZEM	87	39,01%	136	60,99%	223	100,00%

Rycina 28. Młodzież będąca ofiarami przemocy w podziale na wiek i płeć

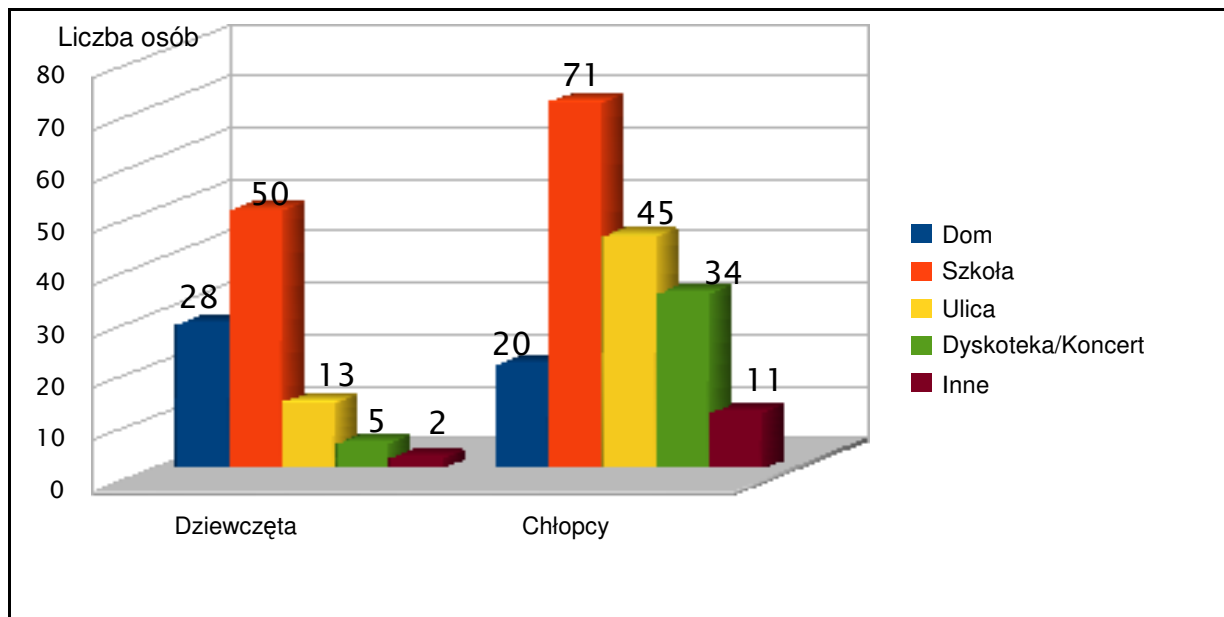
Analizując powyższą ilustrację i tabelę można zauważyć, że **bycie ofiarą przemocy dotyczy zdecydowanie częściej chłopców niż dziewcząt** w każdej grupie wiekowej. Następuje nagły wzrost liczby ofiar przemocy w wieku lat 14 i utrzymuje się do 18 roku życia. Etap ten związany jest ze zmianą stylu życia, kończeniem pewnego etapu „dziecięcego” życia i wchodzeniem w „dorosłość”, ale też z normami społecznymi funkcjonującymi w danej społeczności.

W dalszej części diagnozy szukano odpowiedzi na pytanie dotyczące miejsca przemocy, a mianowicie: „Gdzie byłeś/byłaś ofiarą przemocy?”. Na tak postawione pytanie należało zaznaczyć jedną lub kilka gotowych odpowiedzi lub też wpisać inne miejsce, niż wyszczególnione w ankiecie.

Tabela 32. Miejsca doświadczania przemocy przez młodzież:

Płeć	Dom	Szkoła	Ulica	Dyskoteka/Koncert	Inne
Dziewczęta	28	50	13	5	2
Chłopcy	20	71	45	34	11
RAZEM	48	121	58	39	13

Rycina 29. Miejsca doświadczania przemocy przez młodzież

Analizując powyższy wykres i tabelę, nasuwają się niepokojące wnioski dotyczące miejsc występowania przemocy. Zarówno dla dziewcząt jak i dla chłopców, **szkoła jest najbardziej przemocowym środowiskiem**. Ofiarami przemocy w szkole padło **121 osób**, czyli **15,15%** badanej młodzieży. Drugim najbardziej ilościowo przemocowym środowiskiem jest dla ofiar przemocy „ulica”, gdzie ofiarami przemocy zostało **58 osób**. To, co jest równie, a może i bardziej niepokojącym zjawiskiem, to odsetek ofiar przemocy domowej. Wśród chłopców ofiarami **przemocy domowej** jest **20 osób**, a wśród dziewcząt odsetek ten jest wyższy i wynosi **28 osób**, ogółem ofiar przemocy domowej jest 48 osób.

Na pytanie 22 „Czy sprawca przemocy był po użyciu substancji zmieniającej świadomość?” ofiary przemocy udzieliły następujących odpowiedzi: pod wpływem alkoholu było 67 sprawców przemocy, pod wpływem narkotyków było 18 osób, nie używało żadnej substancji 137 osób i w jednym przypadku ofiara przemocy nie wiedziała czy sprawca był pod wpływem substancji zmieniających świadomość.

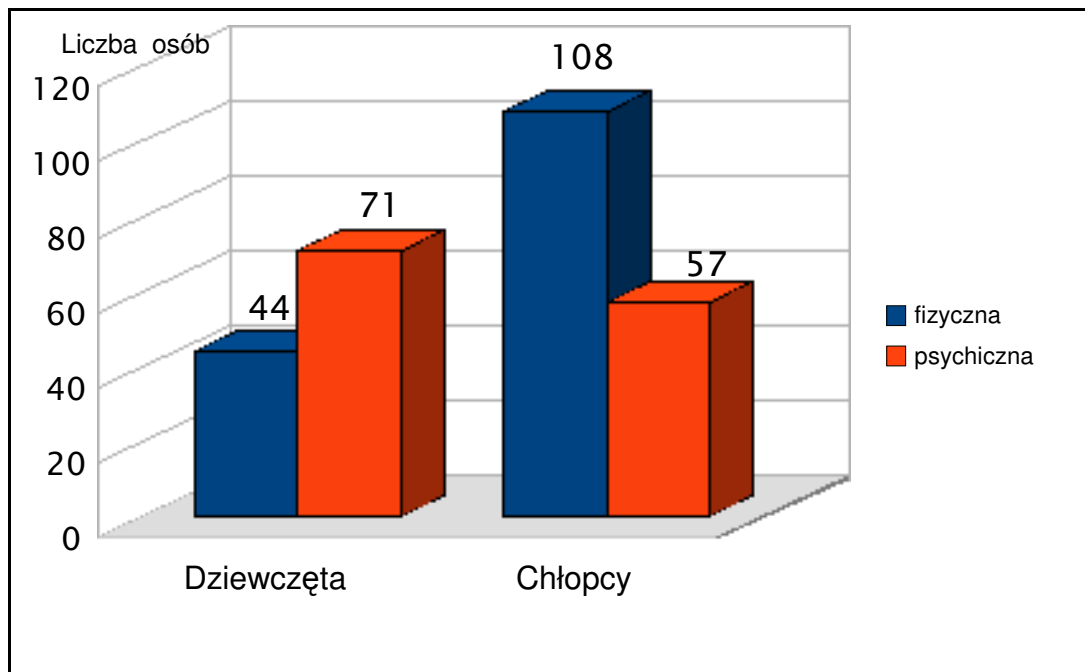
Następnie w pytaniu 23 badano, jakiego rodzaju przemoc była stosowana wobec ofiar przemocy.

Tabela 33. Rodzaje przemocy doświadczanej przez młodzież

Płeć	fizyczna	psychiczna
Dziewczęta	44	71
Chłopcy	108	57
RAZEM	152	128

W tym pytaniu w odpowiedzi można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź, stąd w podsumowaniu doświadczanych rodzajów przemocy ich liczba jest wyższa od liczby ofiar przemocy.

Rycina 30. Rodzaje przemocy doświadczanej przez młodzież

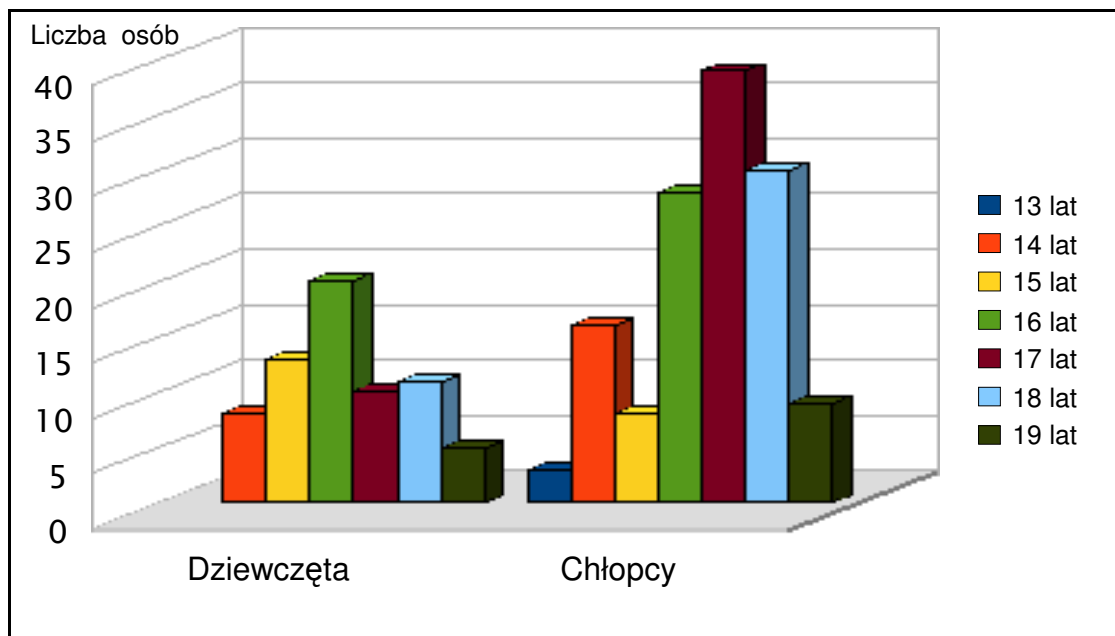
Jak można zauważyć na rycinie nr 30, przemoc stosowana wobec ofiar jest zdecydowanie najczęściej natury fizycznej. Doświadczyły jej 152 osoby, w tym 108 chłopców i 44 dziewczęta. Chłopcy zaznaczali jako formę przemocy fizycznej m.in.: bicie, kopanie, bicie po twarzy, popychanie, bicie pięścią, bójki, groźby nożem. Natomiast dziewczęta zaznaczały takie rodzaje przemocy fizycznej jak: szarpanie, ciągnięcie za włosy, uderzenie w twarz, obmacywanie, bicie kablem, bicie w domu. Następnym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna, której ofiarą padło 71 dziewcząt i 57 chłopców.

W dalszej części opracowania wyników ankiety analizowane są pytania dotyczące sprawców przemocy. Jak wynika z analizy badań, grupa młodzieży przyznająca się do bycia sprawcami przemocy wynosi **200 osób**. W grupie tej najczęstszymi sprawcami przemocy są chłopcy **66,50%**. Natomiast dziewczęta zdecydowanie rzadziej bywają sprawcami przemocy, stanowią one **33,50%**.

Tabela 34. Wiek i płeć sprawców przemocy

Wiek	Dziewczęta		Chłopcy		RAZEM	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
13	0	0,00%	3	1,50%	3	1,50%
14	8	4,00%	16	8,00%	24	12,00%
15	13	6,50%	8	4,00%	21	10,50%
16	20	10,00%	28	14,00%	48	24,00%
17	10	5,00%	39	19,50%	49	24,50%
18	11	5,50%	30	15,00%	41	20,50%
19	5	2,50%	9	4,50%	14	7,00%
RAZEM	67	33,50%	133	66,50%	200	100,00%

Rycina 31. Młodzież będąca sprawcami przemocy w podziale na wiek i płeć

Najwięcej przypadków stosowania przemocy jest związanych prawdopodobnie z okresem dorastania, tak wśród dziewcząt, jak i chłopców. Bycie sprawcą przemocy

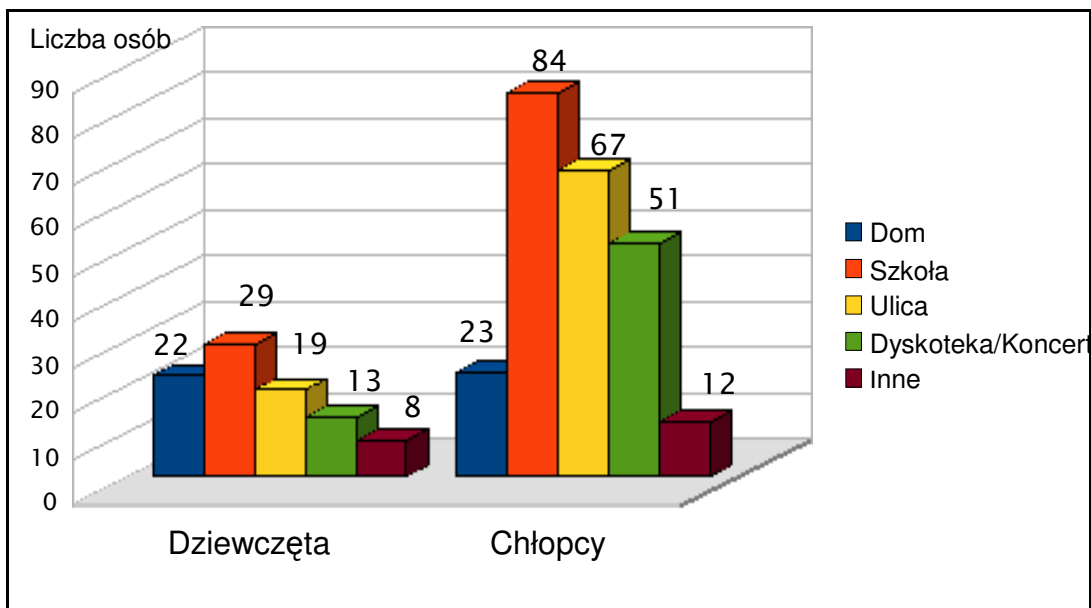
drastycznie **wzrasta około 14** roku życia i utrzymuje się do 18-go roku życia, po czym **około 19.** roku życia znacznie spada.

Miejscem stosowania przez młodzież przemocy są przede wszystkim: szkoła, ulica, dyskoteka lub koncert i dom (tab. 36). W tym pytaniu była możliwość wskazania wielokrotnych odpowiedzi.

Tabela 35. Miejsca stosowania przemocy

Płeć	Dom	Szkoła	Ulica	Koncert /Dyskoteka	Inne
Dziewczęta	22	29	19	13	8
Chłopcy	23	84	67	51	12
RAZEM	45	113	86	64	20

Rycina 32. Miejsca stosowania przemocy

Sprawcy dokonują przemocy najczęściej na terenie szkoły **113 osób** (dziewczęta i chłopcy), na dyskotece lub koncercie - **64 osoby**. Natomiast na ulicy przemoc stosuje **86 osób**, a w domu **45 osób**. Miejsca, w których sprawcy najczęściej stosują przemoc (szkoła, ulica, dyskoteka) związane są najprawdopodobniej z dużym skupiskiem młodzieży, gdzie dochodzi do różnego rodzaju interakcji. Młodzież zaznaczyła również *inne* miejsca wpisując tu – „ustawki” i boiska. Miejsca takie jak dyskoteka, ulica mogą być również związane z używaniem środków zmieniających świadomość przez młode osoby.

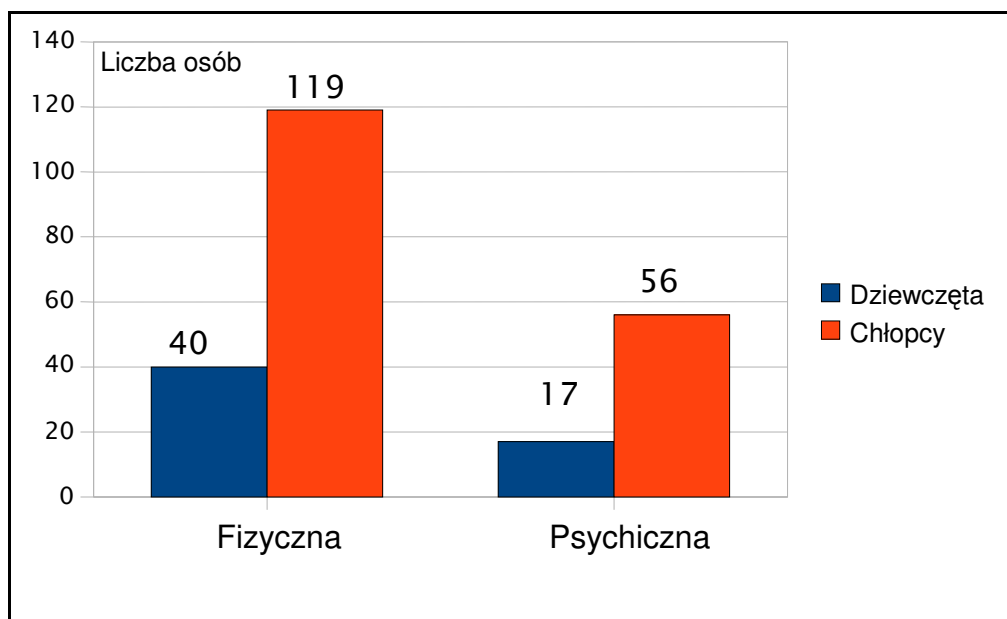
Na pytanie 27 „Czy jako sprawca przemocy byłeś/łaś po użyciu substancji zmieniającej świadomość?” na to pytanie były trzy możliwe odpowiedzi i tu sprawcy przemocy zaznaczyli:

- byłem/łam pod wpływem alkoholu - 45 osób,
- byłem/łam pod wpływem narkotyków - 3 osoby
- nie używałem/łam żadnych substancji - 152 osoby

Tabela 36. Rodzaje przemocy, której sprawcą była badana młodzież

Płeć	Fizyczna	Psychiczna
Dziewczeta	40	17
Chłopcy	119	56
RAZEM	159	73

Rycina 33. Rodzaje przemocy stosowanej przez młodzież

Jak można zauważyć, najczęściej stosowanym przez sprawców rodzajem przemocy jest przemoc fizyczna, do której przyznaje się **159 osób** (dziewcząt i chłopców) i tu młodzi ludzie wpisują: bicie, kopanie, bójki, szarpanie. Do przemocy psychicznej przyznają się **73 osoby**.

Młodzież a przemoc – analiza

Celem tej części pracy było zbadanie zjawiska przemocy wśród młodzieży w Gminie Bytów. W roku 2004 stwierdzono, że **zjawisko przemocy dotyczyło ponad połowy osób objętych badaniami 52,65%**, (w tym sprawców przemocy było **23,76%** oraz **28,88%** ofiar przemocy). W roku 2011 zjawisko przemocy dotyczy **52,87%** (w tym sprawców przemocy **25,00%**, a ofiar przemocy **27,87%**).

Udział w przemoc biorą zarówno chłopcy jak i dziewczęta. Wśród 190 sprawców przemocy w roku 2004 **chłopcy stanowili 79,47%** ogółu sprawców. Natomiast w roku 2011 sprawców przemocy jest 200 osób, w tym chłopcy stanowią **66,50%**, czyli mniej o **12,97%** w stosunku do roku 2004. Wśród dziewcząt sprawców przemocy w roku 2004 było **20,53%** ogółu sprawców, a w roku 2011 jest ich **33,50%**, a więc wśród dziewcząt wzrosła liczba sprawców przemocy.

Natomiast ofiar przemocy w roku 2004 było 231 osób, w tym **60,61% chłopców i 39,93% dziewcząt**, a w roku 2011 ofiar przemocy było 223 osoby w tym chłopców **60,99%** i dziewcząt **39,01%**. Nastąpił nieznaczny wzrost liczby ofiar przemocy wśród chłopców o **0,38%** w stosunku do roku 2004, natomiast wśród dziewcząt zmniejszył się o **0,92%**. Najczęstszą formą stosowanej oraz doświadczanej przemocy jest **przemoc fizyczna**.

W roku 2004 miejscem najczęstszego występowania przemocy była **szkoła**, gdzie ofiarą przemocy zostało **37,08%** ogółu doświadczających przemocy uczniów, a sprawcami przemocy było **53,39%** spośród ogółu sprawców. (Tabela nr.31 i 34, Raport 2004r.)

W roku 2011 w szkole sprawców przemocy jest **56,5%**, czyli nastąpił wzrost o **3,11%**, a ofiar przemocy w roku 2011 jest **54,26%**. Ujawnionych ofiar przemocy w szkole jest więcej o **17,18%**, co może być związane z większą świadomości uczniów na temat przemocy oraz świadomością praw ofiar przemocy. (Tabela nr. 33 i 36)

W badanej grupie największe nasilenie zjawiska przemocy występowało w roku 2004 wobec osób w wieku 15 lat (dziewczęta i chłopcy). W roku 2011 ofiar przemocy wśród młodzieży w wieku 14 lat jest **30 osób** w wieku 15 lat jest **18 osób**. Wzrost wśród liczby ofiar przemocy nastąpił w grupie wiekowej 16, 17 i 18 lat jest ich łącznie **155 osób**. Sprawcami przemocy w roku 2004 byli najczęściej chłopcy w wieku lat 14 oraz dziewczęta w wieku lat 15. (Tabela nr.33, Raport 2004r.) W roku 2011 sprawcami przemocy są najczęściej dziewczęta w wieku od 15 roku życia i chłopcy od 14 roku życia. (Tabela nr.35)

Uzyskane wyniki badań dotyczące przemocy w środowisku młodzieży bytowskiej wskazują na potrzebę wdrażania i realizowania programów edukacyjnych zapobiegania przemocy oraz wprowadzania programów interwencyjnych w stosunku do młodzieży o nasilonych zachowaniach agresywnych.

CZEŚĆ DRUGA

DOROŚLI

Wprowadzenie

W części drugiej przedstawiamy wyniki badań ankietowych zrealizowanych wśród osób dorosłych. Badania te dotyczyły problemów społecznych występujących na terenie Gminy Bytów. W jej granicach administracyjnych mieszka 19.140 osób dorosłych (dane statystyczne na dzień 31.12.2010r).

Przeprowadzone badania ankietowe z osobami dorosłymi objęły 400 osób z pominięciem wieku 18 i 19 lat, gdyż ten przedział wiekowy podlegał badaniom w ramach młodzieży szkolnej. Badania ankietowe przeprowadzono w maju i czerwcu 2011 roku. Do badań zostały użyte ankiety, w których zawarte były pytania dotyczące używania nikotyny, alkoholu, papierosów oraz występowania przemocy. Do wypełnienia ankiet zaproszono blisko 900 osób dorosłych z gminy Bytów (wg. liczby przygotowanych i rozdanych do wypełnienia formularzy). Liczba ankiet, które wróciły do opracowania to 420 szt. Natomiast przy sporządzeniu II części Raportu wzięliśmy pod uwagę 400 ankiet (zgodnie z umową).

Do zaproszenia tak znacznej liczby osób w badaniach ankietowych przyczyniło się nasze doświadczenie, które ukazuje, że blisko połowa ankietowanych osób dorosłych jest niechętna do udziału w tego typu badaniu. Niechęć osób dorosłych do udziału w badaniach ankietowych jest spowodowana kilkoma przyczynami, które warto w tym miejscu przytoczyć:

1. Na pierwszym miejscu wymienić należy dużą niechęć osób dorosłych do wypełniania jakiegokolwiek dokumentu mającego coś wspólnego z ich osobistymi problemami w życiu, jakimi są np. używanie substancji uzależniających oraz przemoc.
2. Często okazywało się przy zwrocie ankiety przez osobę dorosłą, że ankieta nie została wypełniona lub była wypełniona tylko częściowo, bywało też tak, że zwracano ankietę z dopiskiem „nie dotyczy” lub ankiety w ogóle nie wracały, pomimo wcześniejszej deklaracji że „na pewno” zostanie wypełniona i oddana.

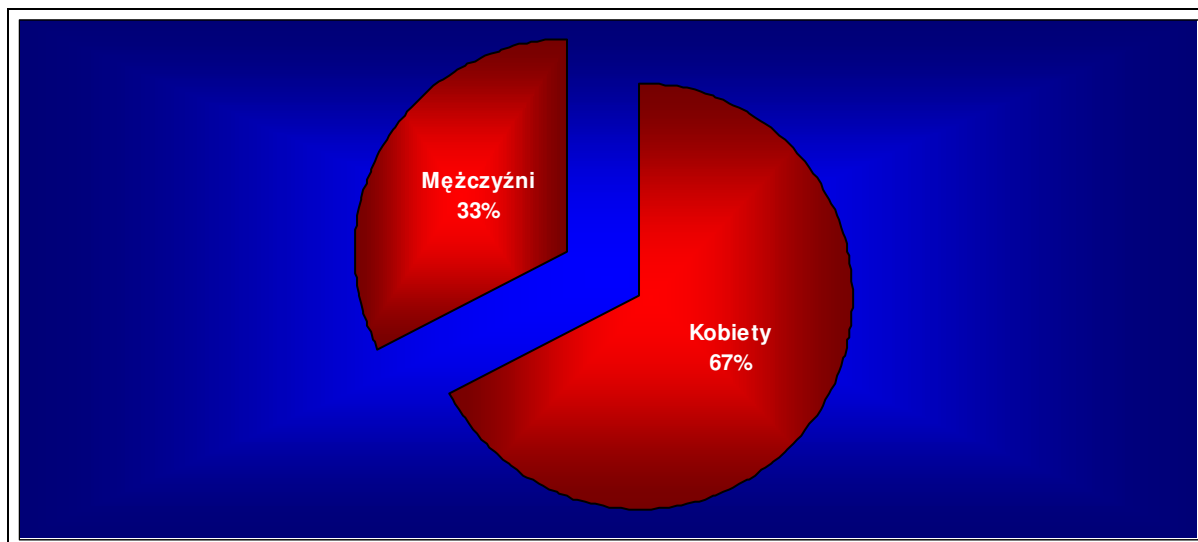
Badania ankietowe z osobami dorosłymi zostały przeprowadzone w mieście i na wsi. Zdecydowanie chętniej wypełniały ankietę kobiety, tak z miasta jak i ze wsi oraz rodzice mający dzieci w szkołach gimnazjalnych i średnich. Chętnie ankietę wypełniają również pracownicy szkoły. Największą trudność w zbieraniu danych ankietowych napotymano ze strony osób będących w bezpośrednim kontakcie np. ulica, sklep.

Poniżej przedstawione wyniki ukazują skalę problemów społecznych w zakresie używania substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Bytów.

Dane społeczno – demograficzne badanych dorosłych mieszkańców Gminy Bytów.

Analizę społeczno – demograficzną badanych dorosłych mieszkańców Gminy Bytów ukazują wykresy wraz z tabelami wg otrzymanych w ankietach informacji:

Rycina 34. Rozkład badanej grupy według płci

W badaniach ankietowych większość badanych stanowią kobiety **67%**, natomiast mężczyźni **33%**. Rozbieżność ta wynika z faktu, iż kobiety chętniej i częściej wyrażały zgodę na wypełnianie ankiet. Wydaje się również, że kobiety tą drogą pragną opowiedzieć o swoich problemach w rodzinie. Sugestia ta wynika z rozmów przeprowadzanych podczas przeprowadzania badań. Natomiast wśród mężczyzn można było się spotkać ze stwierdzeniem: „nie mam czasu na takie rzeczy”, co może wynikać z ich własnych problemów związanych z tematami zawartymi w ankiecie, ale też z kulturową normą, wg której „nie mówimy głośno o swoich problemach”.

Przy opracowywaniu wyników badań ważny był również wiek osób dorosłych, objętych badaniami, jak się okazuje chętniej i bez większych problemów wypełniają ankiety osoby w młodym wieku. Stanowią one grupę w przedziale wiekowym od 20 do 26 lat. Następną pod względem wielkości grupę chętnych przy wypełnianiu ankiet stanowią osoby w przedziale wiekowym od 41 do 45 lat oraz osoby z przedziału wiekowego pomiędzy 37 do 40 roku życia, i od 46 do 55 roku życia. Osoby w tych przedziałach wiekowych są czynne zawodowe, co na pewno powoduje większą dostępność do tych osób. Jest też to również związane z posiadaniem dzieci w wieku, w którym zaczynają pojawiać się problemy

wychowawcze. Potrzeba skonsultowania pojawiających się w kontaktach z dziećmi trudności może owocować większą chęcią współpracy ze szkołą, z gminą, bądź innymi, uznawanymi za kompetentne w tej dziedzinie, podmiotami. Najmniej osób dorosłych objętych badaniami zawiera się w przedziale wiekowym 56-65 lat (13 osób).

Rycina 35. Badana grupa według wieku

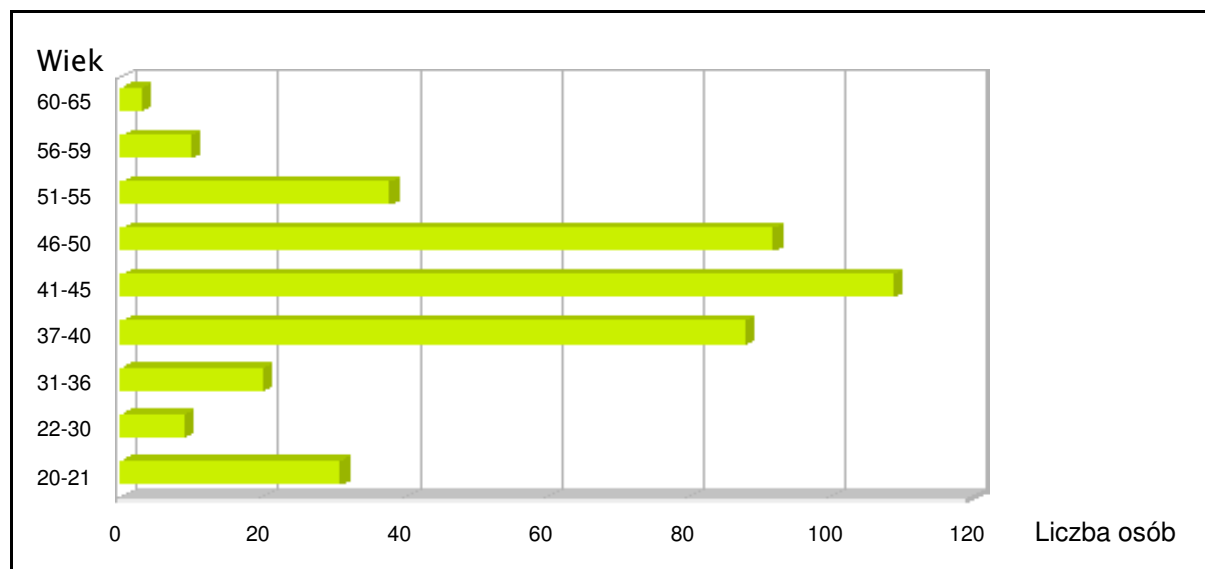

Tabela 37. Badana grupa w podziale na wiek

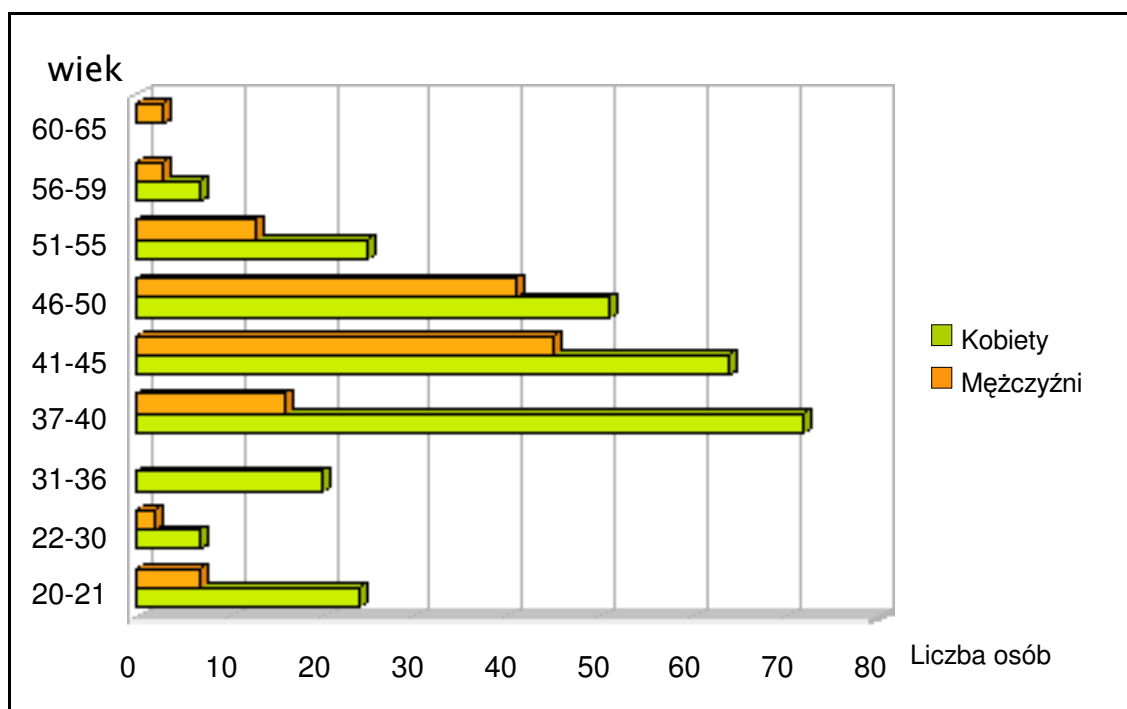
Przedziały wiekowe	Liczba osób
20 - 26	31
27 - 30	9
31 - 36	20
37 - 40	88
41 - 45	109
46 - 50	92
51 - 55	38
56 - 59	10
60 - 65	3
Razem	400

W dalszej części analizy wzięto również pod uwagę płeć osób uczestniczących w badaniach, co ilustruje tabela nr 38.

Tabela 38. Kobiety i mężczyźni w badanej grupie z podziałem na wiek

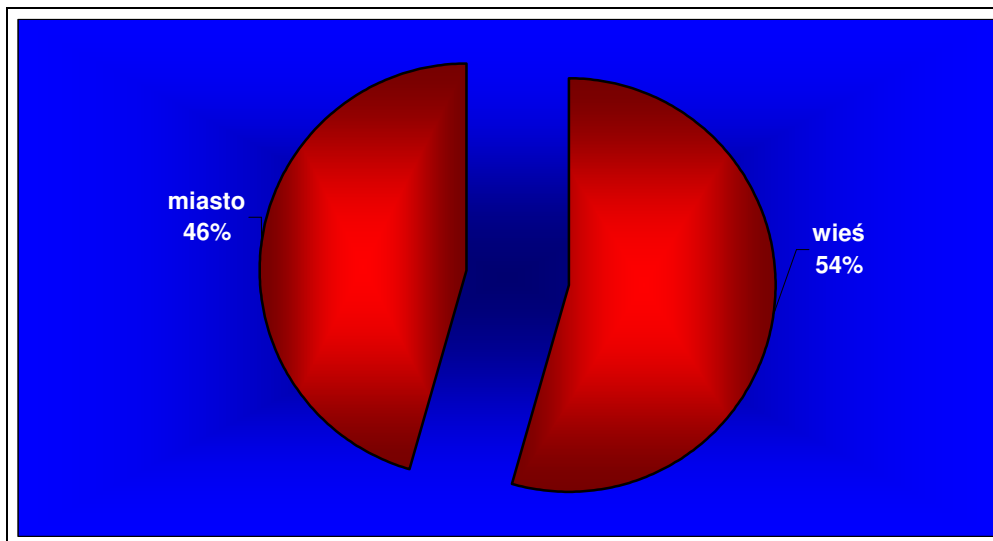
Wiek	Kobiety	Mężczyźni	RAZEM
20– 21	24	7	31
22 - 30	7	2	9
31 - 36	20	0	20
37 - 40	72	16	88
41 - 45	64	45	109
46 - 50	51	41	92
51 - 55	25	13	38
56 - 59	7	3	10
60 - 65	0	3	3
Razem	270 (67,5%)	130 (32,5%)	400 (100%)

Rycina 36. Kobiety i mężczyźni w badanej grupie z podziałem na wiek

Powyższa tabela i wykres wykazują jednoznacznie, że w każdej grupie wiekowej, poza przedziałem wiekowym od 60 do 65 lat, przeważają kobiety, których udział w badaniach ankietowych wyniósł **270 osób**, natomiast mężczyzn **130**.

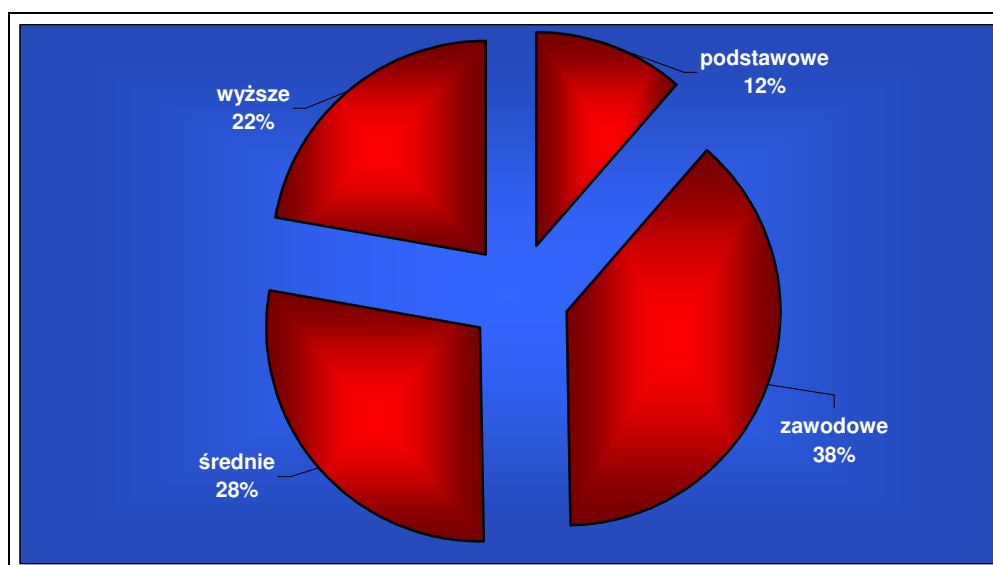
Rycina 37. Rozkład badanej grupy według miejsca zamieszkania

W analizie badań ankietowych wzięto również pod uwagę podział osób ze względu na miejsce zamieszkania, na mieszkańców wsi i miasta. W Gminie Bytów objętych badaniami osób dorosłych zamieszkałych w mieście było **182 (46% ankietowanych)** oraz **218 osób (54% ankietowanych)** zamieszkałych na wsi.

W badaniach ankietowych osób dorosłych dokonano również podziału osób ze względu na posiadane wykształcenie.

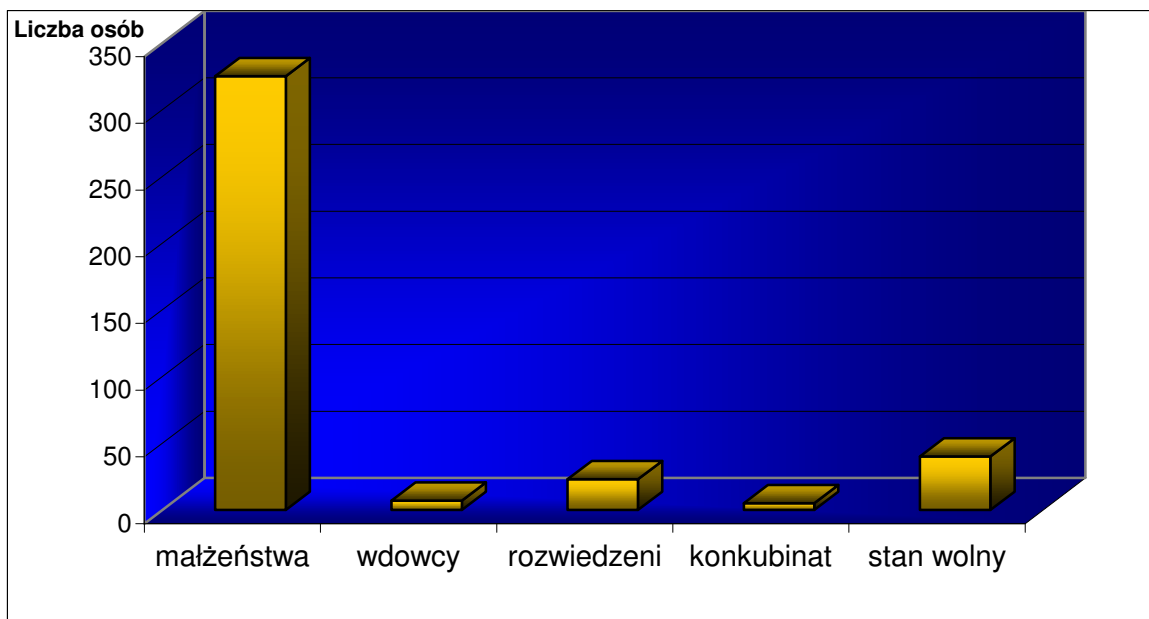
Rycina 38. Rozkład badanej grupy według wykształcenia

Najliczniejszą grupę osób objętych badaniami ankietowanymi stanowią osoby z wykształceniem zawodowym - **38%**, następnie ze średnim wykształceniem - **28%**, osoby z wykształceniem wyższym - **22%** oraz z wykształceniem podstawowym - **12%**.

Osoby dorosłe biorące udział w badaniach odpowiedziały również na pytanie dotyczące ich stanu cywilnego (ryc.39).

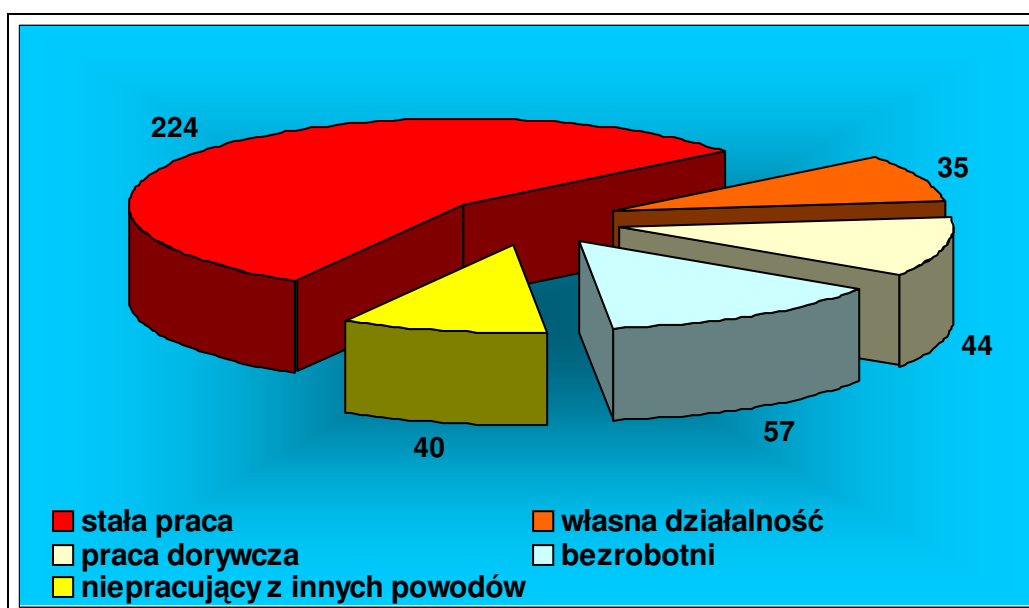
Rycina 39. Rozkład badanej grupy według stanu cywilnego

Najwięcej osób ankietowanych żyje w związkach małżeńskich - **325**, następną grupą wśród badanych to osoby stanu wolnego - **40**, osoby rozwiedzione - **23**, wdowcy/wdowy - **7** osób i żyjących w konkubinacie - **5** osób.

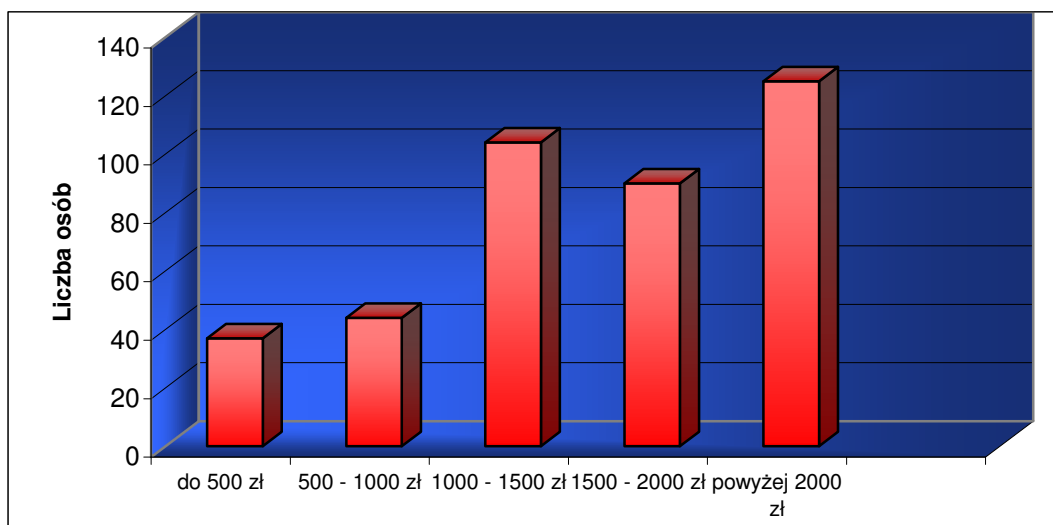
W badaniach wzięto również pod uwagę sytuację zawodową osób dorosłych zamieszkujących na terenie gminy Bytów.

Rycina 40. Rozkład badanej grupy według sytuacji zawodowej

Ponad 1/3 badanych posiada stałą pracę - **224 osoby**, **35 osób** prowadzi własną działalność gospodarczą, **44 osoby** pracują dorywczo. Osób nie pracujących w ogóle z innych powodów jest **40** (w grupie tej znajdują się osoby, które określiły się jako niepracujące z takich powodów jak: nauka na studiach wyższych, ale też emeryci i renciści oraz gospodynie domowe). Stopa bezrobocia w Gminie Bytów znalazła także swoje odbicie w badaniach problemów społecznych. Wśród ankietowanych bezrobotni stanowią **14,25%** ogółu badanych.

Rycina 41. Badana grupa a sytuacja finansowa (kwoty brutto)

W gminie Bytów wśród osób objętych badaniami największa liczba badanych ze względu na sytuację finansową jest w grupie zarabiających powyżej 2000 zł **125** osób, w przedziale od 1000zł do 1500zł - **104** osoby, osób zarabiających od 1500zł do 2000zł jest **90**, natomiast osoby mające już znaczne kłopoty finansowe można odszukać w przedziale od 500zł do 1000zł **44** osoby i do 500zł - **37** osób.

Rozdział I

Dorośli a niktyna

Celem zdiagnozowania problemu związanego z używaniem tytoniu przez osoby dorosłe, ankietowanym zadano dwa pytania, poprzez które szukano odpowiedzi na podstawowe zagadnienia związane z tą używką.

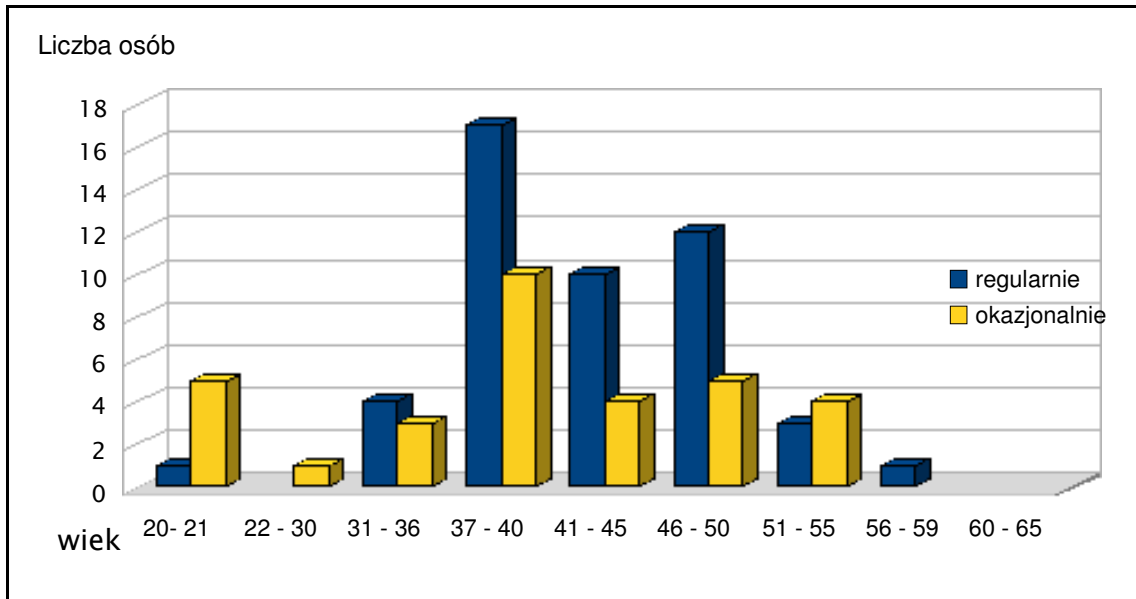
Pytanie1: Czy Pan/i pali papierosy?

Tabela 39. Ilość osób palących oraz niepalących papierosy w podziale na wiek i płeć

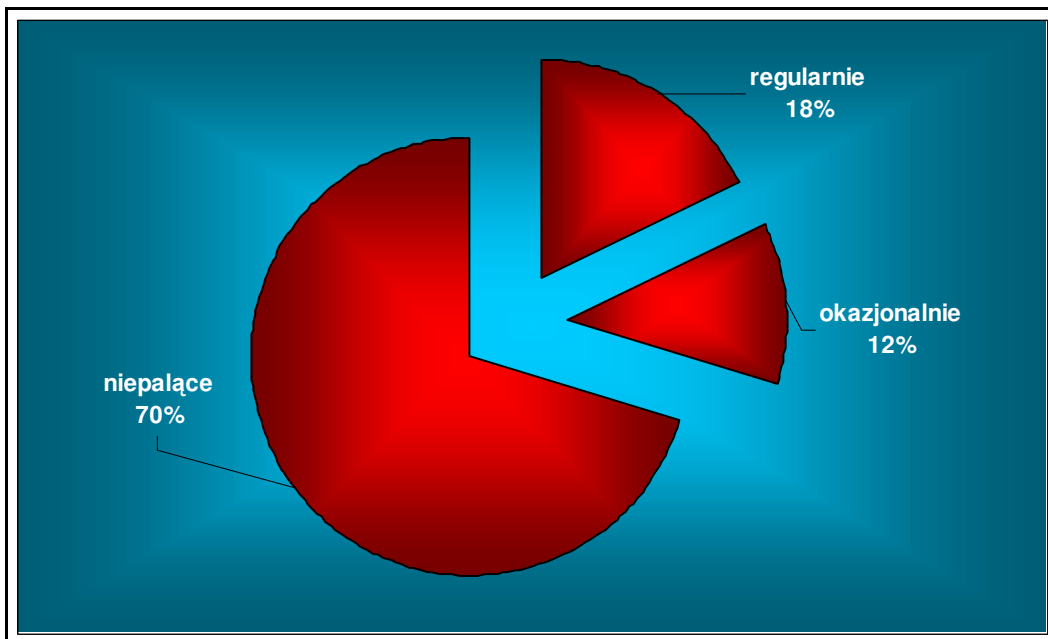
Przedział wiekowy	Kobiety			Mężczyźni		
	częstość palenia			częstość palenia		
	regularnie	okazjonalnie	niepalące	regularnie	okazjonalnie	niepalący
20 - 21	1	5	18	0	4	3
22 - 30	0	1	6	0	0	2
31 - 36	4	3	13	0	0	0
37 - 40	17	10	45	3	1	12
41 - 45	10	4	50	16	8	21
46 - 50	12	5	34	19	2	20
51 - 55	3	4	18	6	1	6
56 - 59	1	0	6	3	0	1
60 - 65	0	0	0	1	0	2
RAZEM	48	32	190	47	16	67

Na palenie papierosów okazjonalnie i regularnie wskazuje 80 kobiet, co stanowi **29,62%** wśród wszystkich ankietowanych kobiet, mężczyzn do palenia przyznaje się 63, co stanowi **48,46%** wśród ankietowanych mężczyzn.

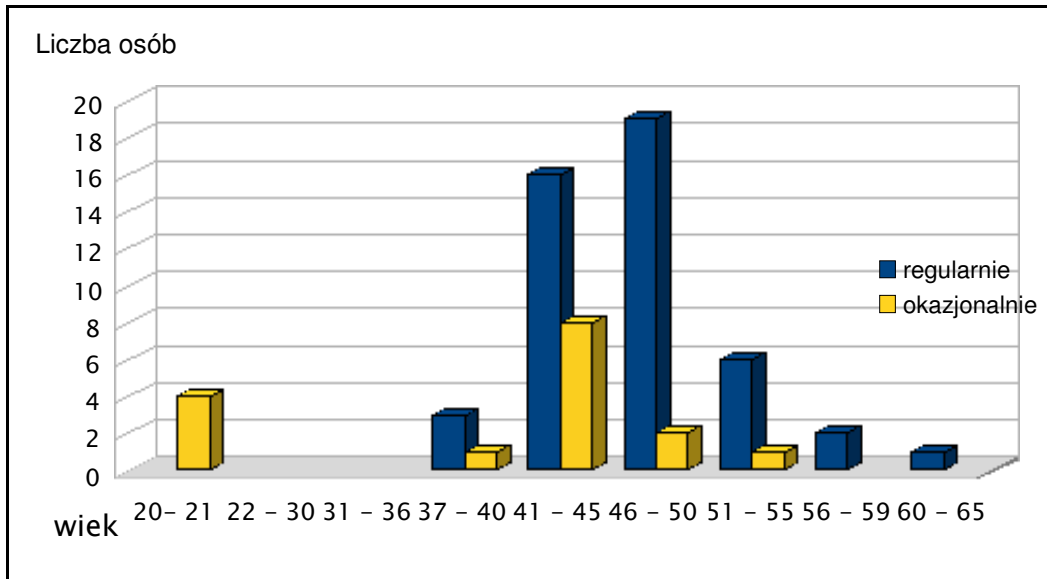
Rycina 42. Palenie papierosów przez kobiety w grupach wiekowych

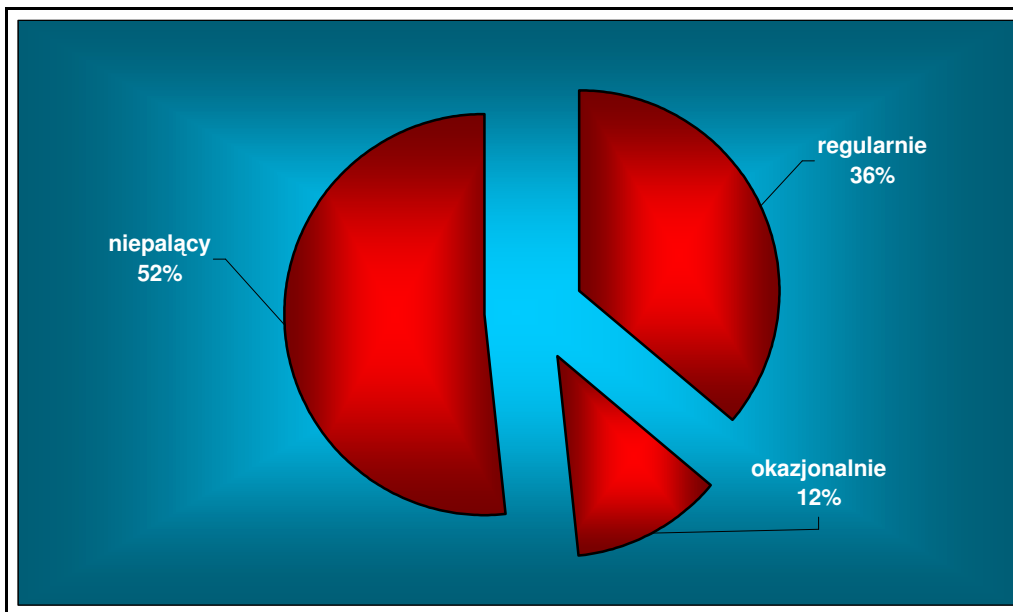
Rycina 43. Palenie papierosów przez badane kobiety

Rycina 44. Palenia papierosów przez mężczyzn w grupach wiekowych

Rycina 45. Palenia papierosów przez badanych mężczyzn

Na pytanie Czy Pan/i pali papierosy? odpowiedzi udzieliło ogółem 400 osób, w tym 270 kobiet i 130 mężczyzn. Jak można zauważyć do palenia papierosów przyznają się ogółem **143 osoby**. Palących kobiet jest **80**, co stanowi **29,6%** wśród 270 kobiet biorących udział w badaniach, a mężczyzn palących jest **63**, co stanowi **48,4%** wśród 130 badanych.

Wśród osób dorosłych palących papierosy mężczyźni stanowią większość w stosunku do kobiet, **bo 48,4% do 29,6%**.

Patrząc na problem używania nikotyny ze strony osób niepalących pozytywnym zjawiskiem jest wzrastająca liczba osób zaprzestających palenia. Wyniki badań przeprowadzonych przez Centrum Onkologii w Warszawie w 2007 roku pokazują, że w populacji mężczyzn odsetek codziennie palących wynosił **34%**, okazjonalnie palących - **2%**, ekspalaczy - **19%**, a nigdy nie palących - **45%**. W populacji kobiet **23%** paliło codziennie, **3%** okazjonalnie, **10%** stanowiły ekspalaczki, a **64%** osoby nigdy nie paliły.

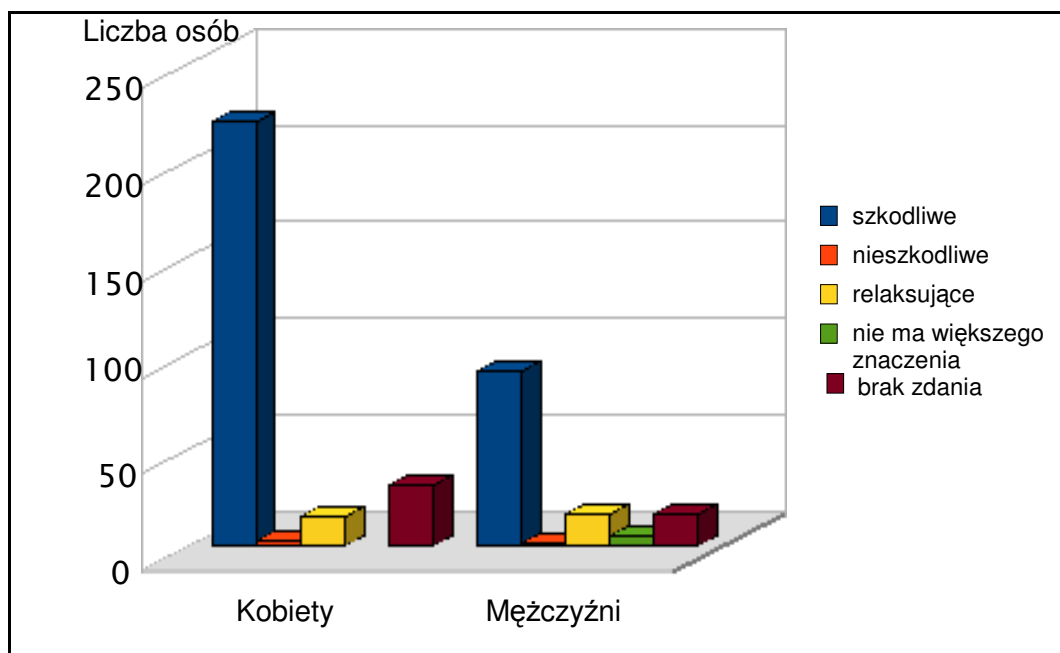
W Gminie Bytów osób niepalących jest więcej niż średnia krajowa, zarówno wśród kobiet, których nie pali **70%** jak i mężczyzn - **52%**.

Pytanie 2 w ankiecie dotyczyło postrzegania palenia papierosów jako używki kojarzonej pozytywnie lub negatywnie.

Tabela 40. Postrzeganie palenia papierosów

Płeć	szkodliwe	nieszkodliwe	relaksujące	nie ma większego wpływu na stan zdrowia	brak zdania
Kobiety	220 (81,5%)	3 (1,1 %)	15 (5,6%)	0	32 (11,8%)
Mężczyźni	90 (69,2%)	2 (1,5 %)	17 (13,1%)	5 (3,8 %)	16 (12,3 %)
Razem	310 (77,5%)	5 (1,25%)	32 (8,0%)	5 (1,25%)	48 (12,0%)

Rycina 46. Postrzeganie szkodliwości palenia papierosów przez badaną grupę

Zdecydowana większość osób badanych - ogółem **77,5%** uważa palenie papierosów za szkodliwe dla zdrowia. (tab. 40.) Takie zdanie wyraża więcej kobiet - **81,5%** a mężczyzn **69,2%**. Palenie papierosów za nieszkodliwe dla zdrowia uważa tylko 1,25% ankietowanych, natomiast za relaksujące 8%.

Inna grupa - 1,25% uważa, iż palenie papierosów nie ma większego wpływu na zdrowie, i takie zdanie wyrażają tylko mężczyźni, natomiast niektóre z badanych osób nie mają zdania na ten temat 12%. Może to świadczyć tak naprawdę o braku wiedzy na temat używania nikotyny i o jej wpływie na organizm. Szkodliwość palenia jest podobnie postrzegana przez mężczyzn i kobiety.

Zmiany związane ze zmniejszaniem się liczby osób dorosłych palących papierosy wynikają być może z polityki zdrowotnej państwa, a mianowicie: z zakazu palenia papierosów w zakładach pracy i miejscach publicznych (pociągi, dworce, urzędy, restauracje). Zakaz ten wspiera pozytywne zmiany obyczajowe związane z używaniem tytoniu.

Dorośli a niktyna – analiza porównawcza

Celem prześledzenia i uwypuklenia zmian w postawach dorosłych wobec palenia papierosów dokonano analizy porównawczej wyników pochodzących z poprzednich badań, przeprowadzonych w roku 2004, w którym brało udział **1447 osób** z wynikami badań obecnych 2011 roku, w których brało udział **400 osób**. Wnikliwa obserwacja danych pozwoliła na sformułowanie poniższych wniosków.

Ujawnione zostały istotne zmiany w postawach dorosłych wobec papierosów, a mianowicie:

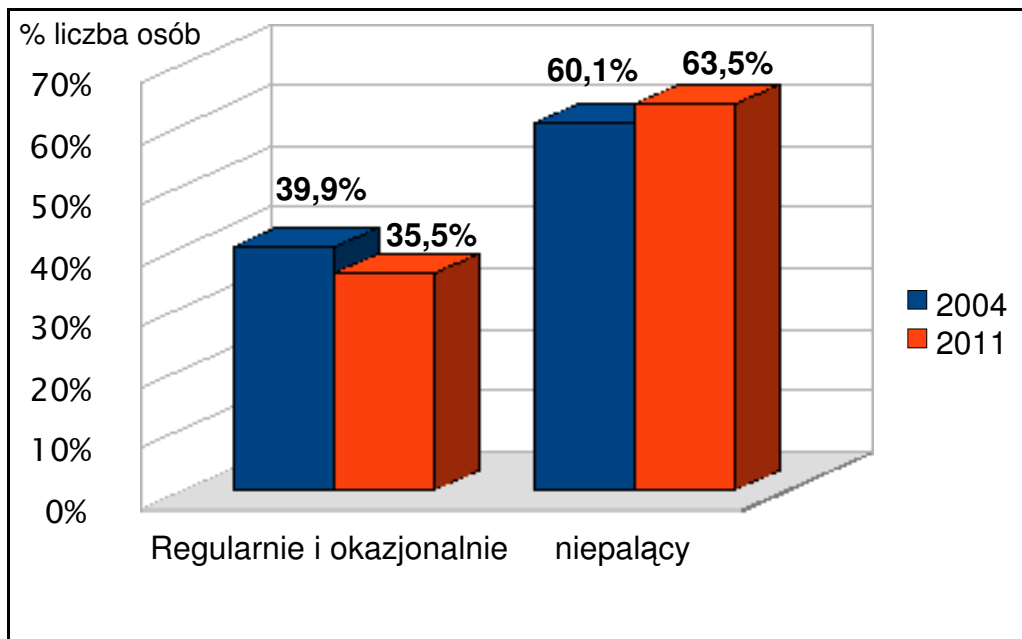
1. w roku 2004 osób niepalących było **60,19%**, natomiast w roku 2011 nie paliło **63,50%** ankietowanych, co oznacza, iż **nastąpił spadek liczby osób palących o 3,31%**;
2. odsetek dorosłych palących regularnie wynosił **26,12%** w roku 2004 a **23,75%** w roku 2011, co stanowi spadek o **2,37%**.
3. zmniejszyła się również liczba osób palących okazjonalnie, z **13,68%** w roku 2004 do **12%** w roku 2011, spadek o **1,68%**.

Jak wynika z powyższej analizy przeprowadzonych badań, można zauważyć, iż następuje zmiana w ciągu ostatnich lat w używaniu papierosów przez osoby dorosłe. Zmiana ta związana jest ze spadkiem używania papierosów, w roku 2004 osób palących było **39,8%**, natomiast w roku 2011 osób palących jest **36,5%**. Wyniki prezentuje tab. nr 41 i ryc. nr 47.

Tabela 41. Porównanie - dorośli a niktyna w latach 2004-2011

Rok	Osoby palące /regularnie i okazjonalnie/	Osoby niepalące
2004	576 (39,9%)	871 (60,10%)
2011	146 (36,5%)	257 (63,50%)

Rycina 47. Porównanie - dorośli a nikotyna w latach 2004 – 2011

Tendencja do zmiany postaw wobec palenia papierosów spowodowana jest większą świadomością związaną ze szkodliwością palenia papierosów na organizm, jak również z polityką Państwa wobec palenia.

Rozdział II

Dorośli a alkohol

Pytania dotyczące używania alkoholu przez dorosłych pozwoliły na ukazanie podstawowych zagadnień dotyczących zjawiska używania alkoholu na terenie gminy Bytów.

Analiza odpowiedzi na pytanie Jaki i ile alkoholu pił/a Pan/i ostatnim razem? ukazuje, że w badanej grupie jest 351 osób używających napoje alkoholowe, co stanowi 87,75% badanych. Natomiast osób, które nigdy nie piły żadnego alkoholu w grupie badanej jest 49, co stanowi 12,25% wszystkich ankietowanych dorosłych. Wyniki badań ankietowych ukazują, że wśród kobiet abstynentów jest **14,81%** (40 kobiet), a wśród mężczyzn **6,92%** (9 mężczyzn).

Polska jest w stosunkowo małej grupie państw, w których konsumpcja napojów alkoholowych wzrasta. Ukazują to dane z 2008 r., które można znaleźć na stronie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. PARPA przedstawia jednak spożycie czystego alkoholu w przeliczeniu na wszystkich mieszkańców kraju. Z danych ogólnopolskich wynika, że w latach 2003-2008 wzrosło ono z niecałych **8 litrów** czystego alkoholu na każdego mieszkańca do **9,6 litra**. Polska należy ponadto do krajów o najniższym odsetku abstynentów. W Gminie Bytów znajduje się **12,25%** abstynentów, które nigdy nie piły alkoholu co plasuje Gminę powyżej średniej krajowej o około **4,5%**, gdyż wg dostępnych danych obecnie w Polsce jest ok. **8%** abstynentów (źródło: PARPA).

Rycina 48. Osoby pijące i niepijące w badanej grupie w podziale wg płci

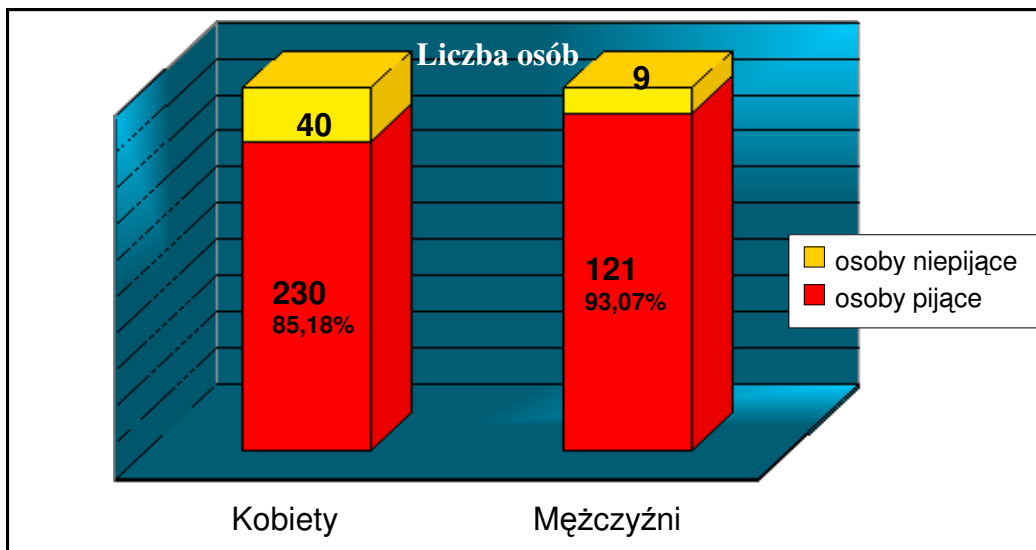
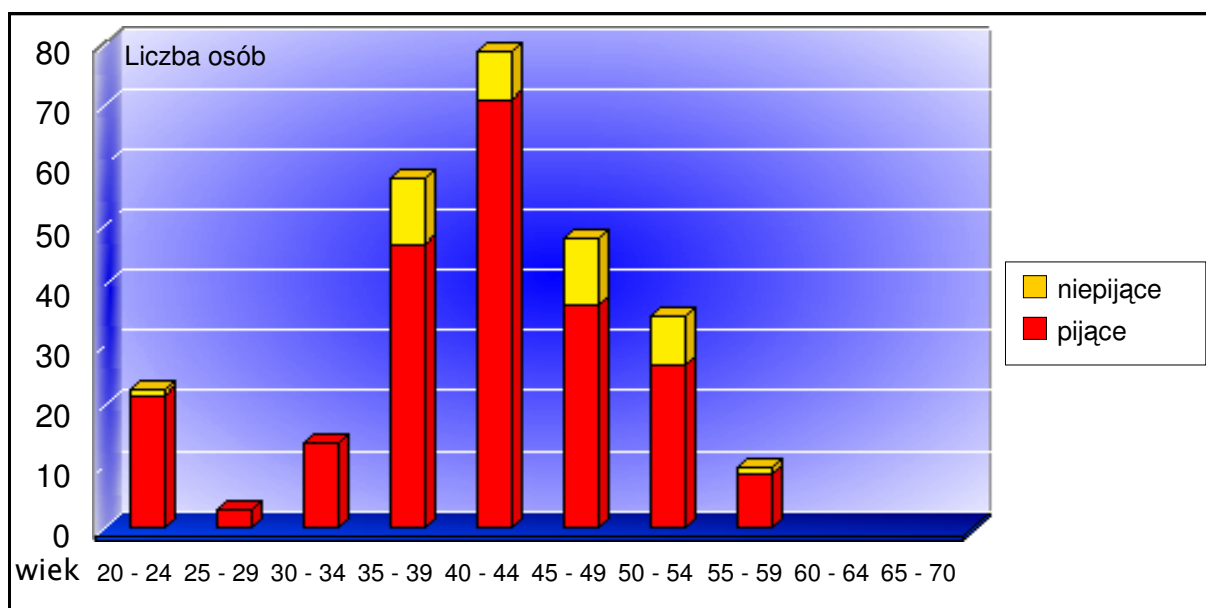

Tabela 42. Wiek oraz płeć osób dorosłych pijących alkohol w gminie Bytów

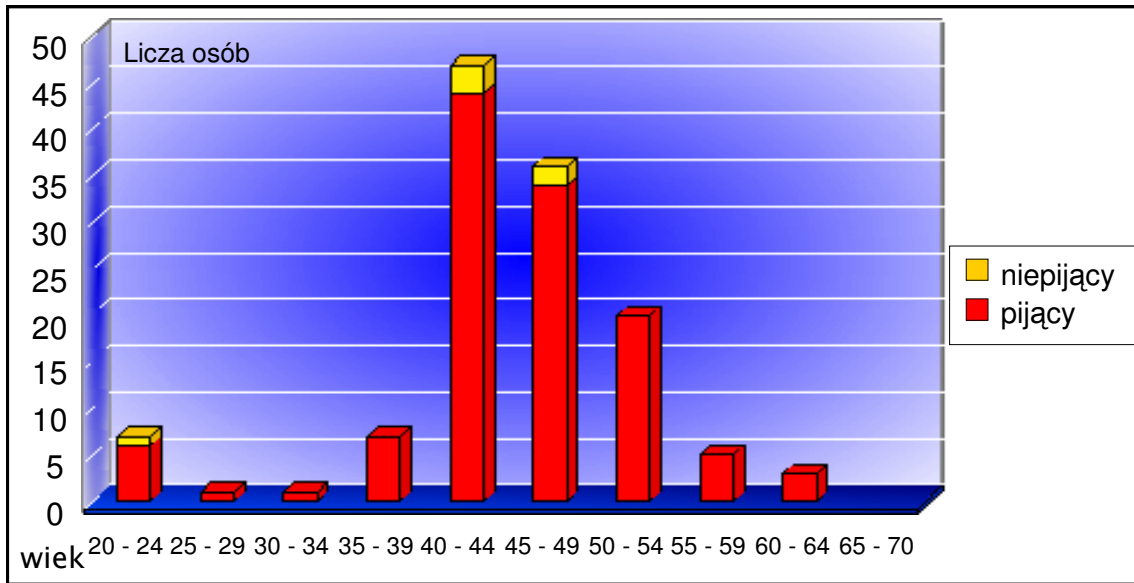
Przedział wiekowy	Kobiety		Mężczyźni	
	pijące	niepijące	pijący	niepijący
20 - 24	22	1	6	1
25 - 29	3	0	1	0
30 - 34	14	0	1	0
35 - 39	47	11	7	0
40 - 44	71	8	44	3
45 - 49	37	11	34	3
50 - 54	27	8	20	2
55 - 59	9	1	5	0
60 - 64	0	0	3	0
65 - 70	0	0	0	0
Razem	230	40	121	9

W analizie pytań, dotyczących picia alkoholu przez osoby dorosłe, uzyskano odpowiedź na pytanie, w jakim przedziale wiekowym mieści się największa grupa osób niepijących, jak też, która grupa wiekowa spożywa najwięcej alkoholu (tab.42, ryc.49 i 50) .

Rycina 49. Badane kobiety - podział na pijące i niepijące według grup wiekowych

Rycina 50. Badani mężczyźni podział na pijących i niepijących według grup wiekowych

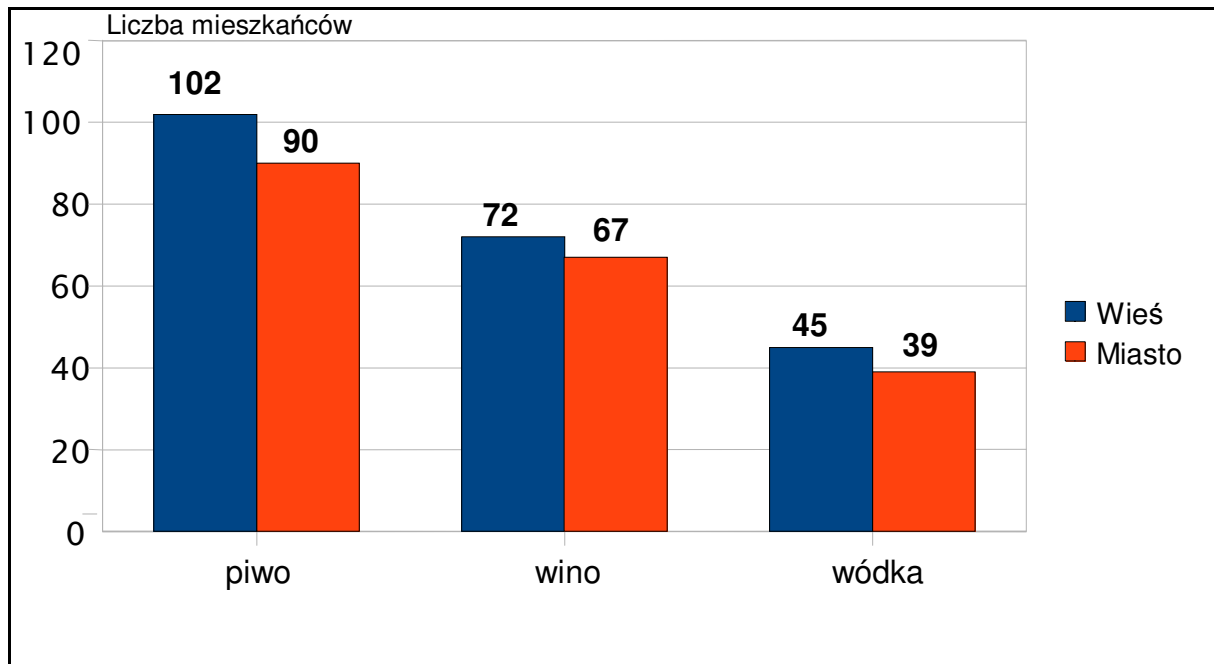
Jak wynika z przedstawionych danych, największy odsetek niepijących osób mieści się w przedziałach wiekowych od 35 do 54 lat i w większości postawy abstynenckie wykazują kobiety. Ogólnie zdecydowanie najwięcej alkoholu spożywają osoby w przedziale wiekowym od 40 do 44 lat. Mniejsza liczba osób pijących występuje w wieku od 25 do 30 lat, a następnie w przedziale wiekowym od 55 do 70 roku życia. Jak wynika z badań zdecydowanie więcej jest pijących mężczyzn **93,07%**, natomiast kobiet **85,18%**.

Następnym zagadnieniem, które zostało poddane badaniu są **rodzaje alkoholi** spożywanych przez dorosłych mieszkańców Gminy Bytów z jednoczesnym wskazaniem ilości spożytego napoju alkoholowego ostatnim razem (pytanie nr 4: Jaki i ile alkoholu wypił/a Pan/i ostatnim razem?). W tym pytaniu istniała możliwość wskazania kilku rodzajów alkoholu. Strukturę spożycia w zakresie wielkości i ilości spożywanych alkoholi ukazuje poniższa tabela oraz wykresy.

Tabela 43. Wielkość spożycia alkoholu przez osoby badane podczas ostatniej konsumpcji

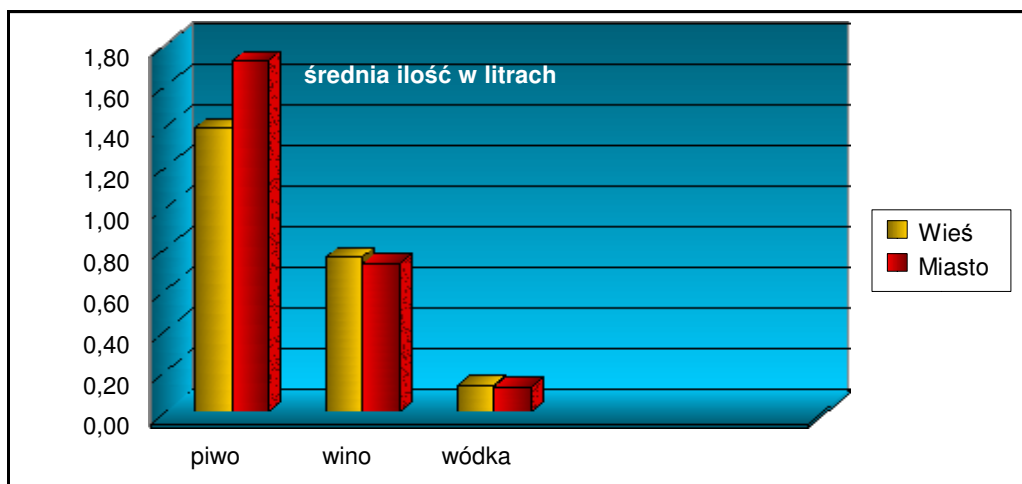
Rodzaj alkoholu	Wieś		Miasto	
	liczba wyborów	średnia ilość w litrach	liczba wyborów	średnia ilość w litrach
Piwo	102	1,39	90	1,72
Wino	72	0,89	67	0,85
Wódka	45	0,44	39	0,38

Rycina 51. Najczęściej spożywane alkohole przez badaną grupę w podziale na wieś i miasto

Zamieszczone powyżej dane wskazują, że najczęściej spożywanym napojem alkoholowym jest **piwo**, prawidłowość dotyczy zarówno mieszkańców wsi jak i miasta, trunek ten pije **102** osoby (**46,6%**) mieszkańców wsi oraz **90** osób (**45,9%**) mieszkańców miasta. W następnej kolejności konsumenci piją wino: na wsi **72** osoby (**32,8%**), w mieście **67** osób (**34,2%**), a osoby pijące wódkę: **45** osób (**20,6%**) na wsi i 39 osób (**19,9%**) w mieście.

Rycina 52. Średnia ilość wypijanego alkoholu w podziale na wieś i miasto, podczas ostatniej konsumpcji

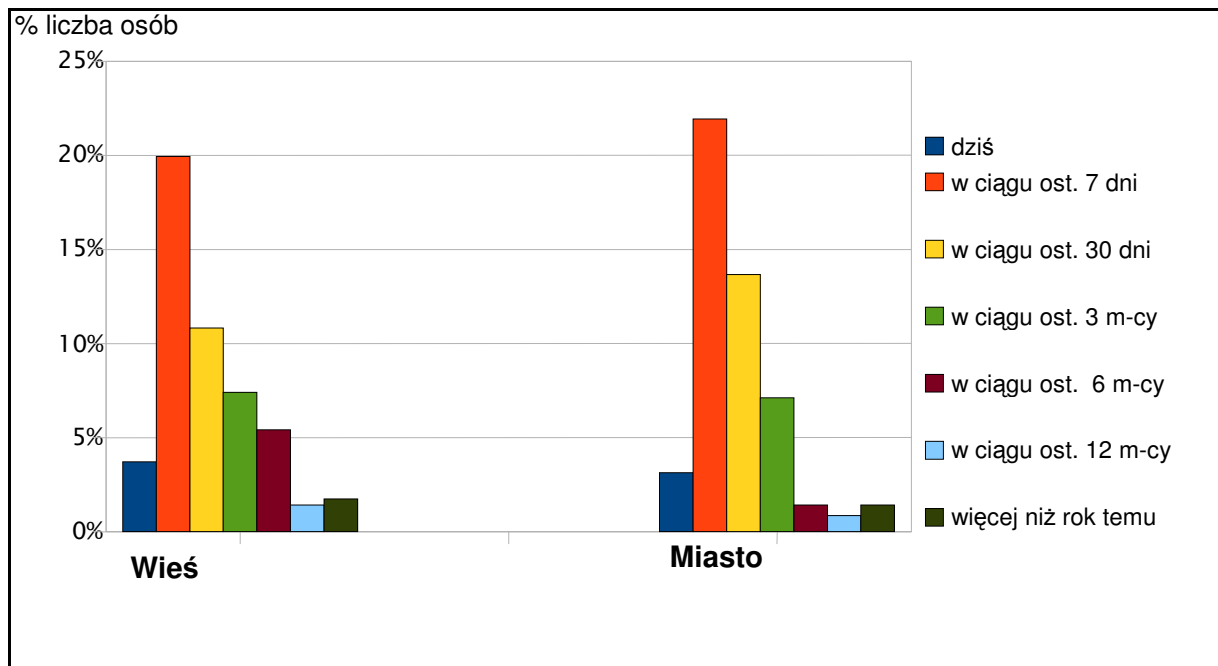
Podobne proporcje spożycia napojów alkoholowych wykazują także wyniki uzyskane z odpowiedzi na pytanie dotyczące średniej ilości wypijanego alkoholu podczas ostatniej jego konsumpcji. Ponownie przodującym napojem alkoholowym jest **piwo**, którego średnie

spożycie przy ostatniej okazji wynosi **1,39 litra** na osobę na wsi, i **1,72 litra** na osobę w mieście. Może to sugerować, podobnie jak u młodzieży, że również większość osób dorosłych nie uważa piwa za napój alkoholowy. Można też uważać, że w znacznym stopniu do jego konsumpcji przyczyniła się reklama tego napoju. Zwiększone spożycie piwa wskazuje też na inną prawidłowość: piwo jest obecne na wszelkich imprezach lokalnych, jest łatwo dostępne, a poza tym, „kultura” picia piwa jest w ostatnim czasie szeroko promowana.

Tabela 44. Spożywanie alkoholu przez badaną grupę w podziale na miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania		dziś	w ciągu ostatnich 7 dni	w ciągu ostatnich 30 dni	w ciągu ostatnich 3 miesięcy	w ciągu ostatnich 6 miesięcy	w ciągu ostatnich 12 miesięcy	więcej niż rok temu
Wieś	Liczba osób	13	70	38	26	19	5	6
	%	3,70	19,94	10,82	7,41	5,42	1,42	1,74
Miasto	Liczba osób	11	77	48	25	5	3	5
	%	3,13	21,94	13,67	7,12	1,42	0,85	1,42

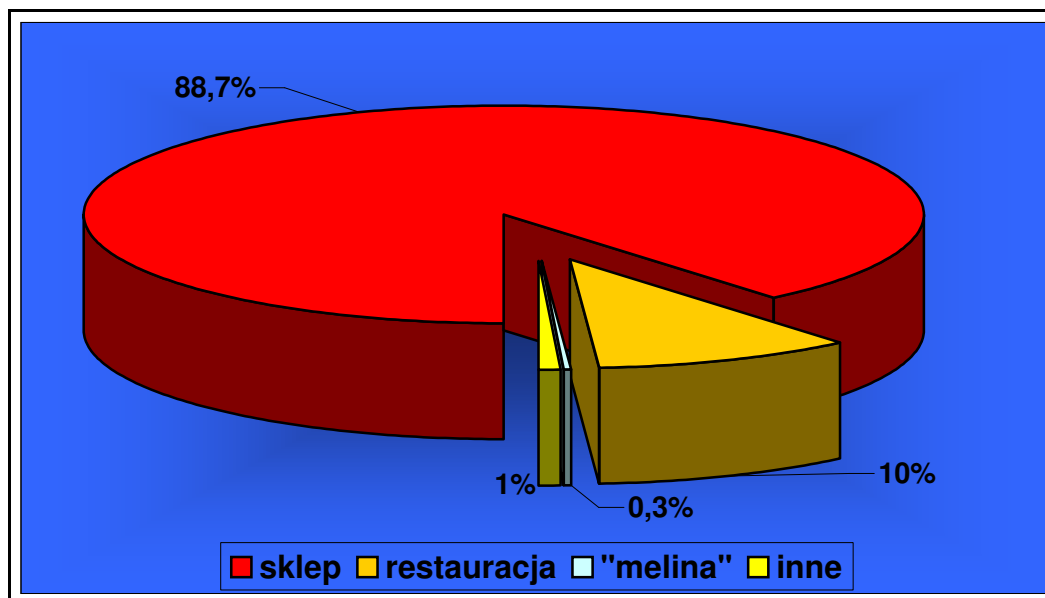
Rycina 53. Spożywanie napojów alkoholowych przez badaną grupę a miejsce zamieszkania

Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych, którą badano w następnej kolejności, pozwala z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, w jakiej grupie osób występuje **spożywanie alkoholu w sposób szkodliwy dla zdrowia pijącego**. Za wskaźnik spożycia alkoholu szkodliwego dla zdrowia i społeczeństwa można przyjąć spożywanie alkoholu „dzisiaj” i „w ciągu ostatnich 7 dni”. **W grupie tej znalazło się 171 osób, czyli 48,72% badanych.**

Z danych dotyczących problemów alkoholowych w Polsce wynika, że osób uzależnionych jest około 2%, a pijących w sposób szkodliwy około 5-7% Polaków. Jak można zauważyć, w Gminie Bytów osób pijących w sposób szkodliwy jest statystycznie więcej.

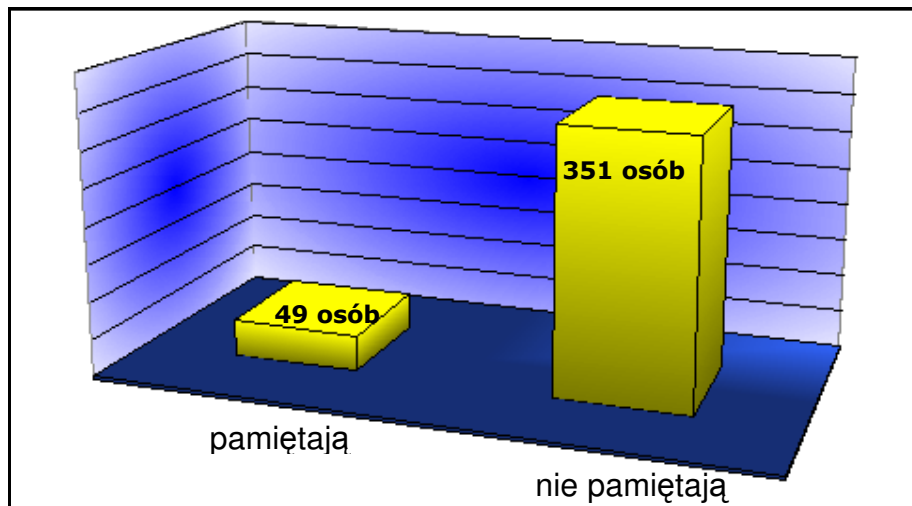
Rycina 54. Miejsca zakupu alkoholu przez badaną grupę

Wyniki uzyskane z pytania o miejsce zakupu napojów alkoholowych ukazują, że spośród wszystkich badanych zakupu alkoholu dokonuje **343 osoby**, co stanowi wynik zbliżony do liczby osób używających napojów alkoholowych **351**. Wśród kupujących osób napoje alkoholowe **88,7%** dokonuje zakupu w sklepie, **10%** w restauracji, **0,3%** „na melinie”, pozostałe **1%** w innych miejscach, wśród których wymieniano: bar, pub.

Z pytania: „Czy pamięta Pan/i jakąś akcję, która zachęcałaby do powstrzymywania się od picia alkoholu?” wynika, że osobom dorosłym można zaproponować działania profilaktyczne, gdyż przeważająca większość z nich nigdy się z nimi nie spotkała. Pytanie to ukazuje również w jakiej mierze na takie działania zwracają oni uwagę.

Rycina 55. Osoby pamiętające działania na rzecz powstrzymania się od picia alkoholu

O jakiegokolwiek akcji profilaktycznej, która zachęcałaby do powstrzymywania się od spożywania napojów alkoholowych przez osoby dorosłe pamięta w Gminie Bytów tylko **49** osób (**12,25%**). W większości odpowiedzi nie zaznaczono, jaka to była akcja, a wśród wymienianych znalazły się: rekolekcje w kościele, program w TV „Piłeś nie jedź”, szkolenie dla kierowców, szkolenie metodyczne o uzależnieniach, koncert promujący trzeźwość. **O żadnej akcji propagującej wstrzemięźliwość w spożywaniu alkoholu nie słyszało 87,75% badanych.**

W jakim stopniu powszechne jest spożywanie alkoholu w okolicy zamieszkania ankietowanych ujawniło następane pytanie: „Jak Pan/i sądzi, czy osób nadużywających alkoholu w okolicy Pana/i miejsca zamieszkania jest:??”. Ankietowani mieli do wyboru cztery opcje:

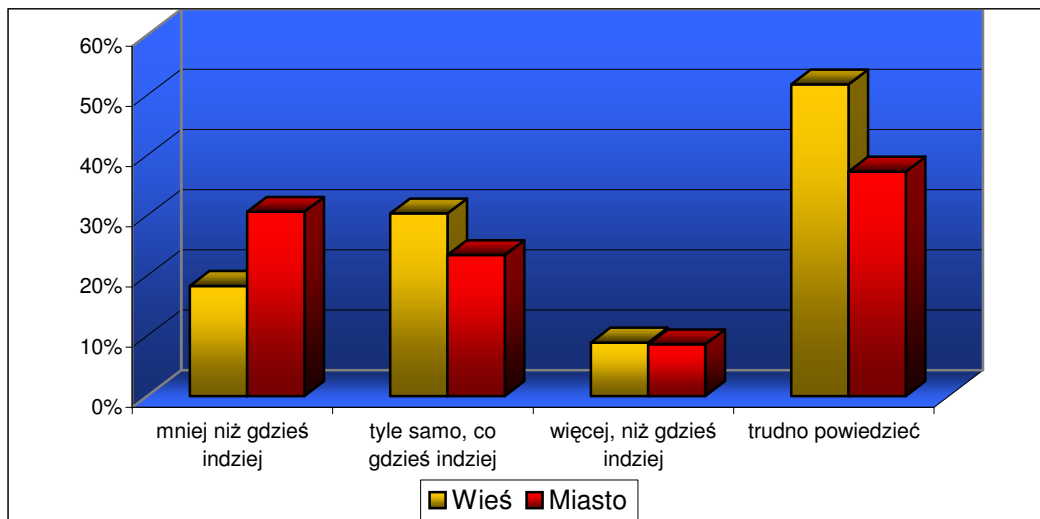
- a) mniej niż gdzie indziej,
- b) tyle samo co gdzie indziej,
- c) więcej niż gdzie indziej
- d) trudno powiedzieć.

Uzyskane wyniki przedstawione zostały w tabeli nr 45 i rycinie nr 56.

Tabela 45. Postrzeganie picia alkoholu przez badaną grupę we własnej okolicy we wsi i mieście

Miejsce zamieszkania		mniej niż gdzieś indziej	tyle samo, co gdzieś indziej	więcej, niż gdzieś indziej	trudno powiedzieć
Wieś	Liczba wskazań	35	58	17	99
	%	18,32	30,37	8,90	51,83
Miasto	Liczba wskazań	64	49	18	78
	%	30,62	23,44	8,61	37,32

Rycina 56. Postrzeganie ilości spożywania alkoholu w okolicy miejsca zamieszkania

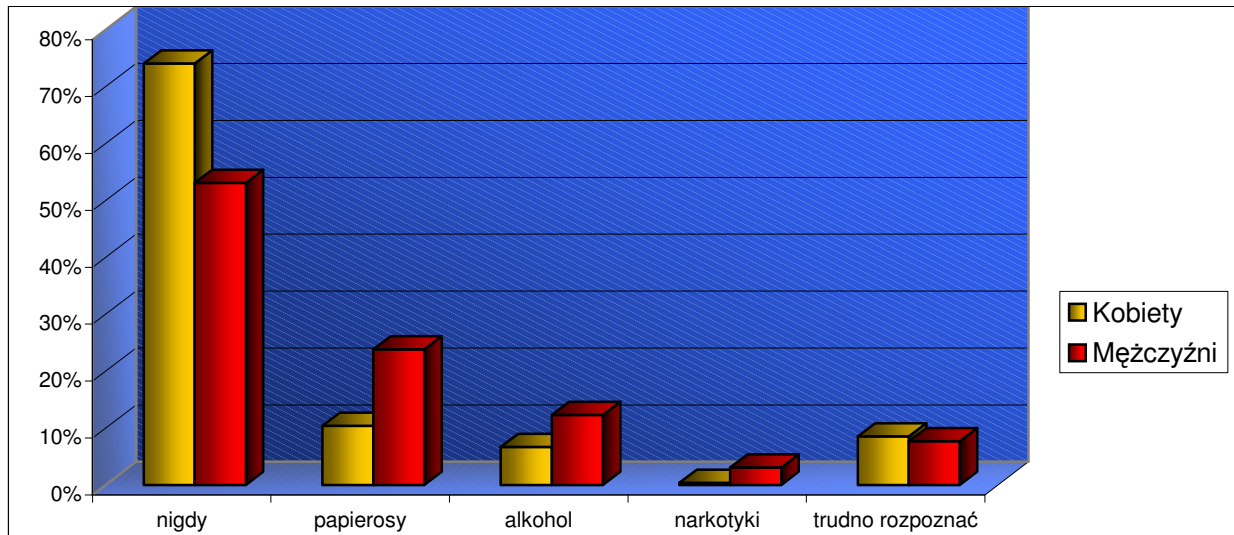
Na to pytanie przeważają odpowiedzi „**trudno powiedzieć**” **51,83%** na wsi oraz **37,32%** w mieście i zaraz za tym stwierdzeniem padała odpowiedź „**tyle samo, co gdzieś indziej**” **30,37%** na wsi i **23,44%** w mieście. Zgodnie ze schematem oceniania zjawisk świata zewnętrznego przez pryzmat własnych doświadczeń, uważa się, iż opinia na temat ilości spożywanego przez siebie alkoholu uogólniana jest na ogół mieszkańców danej okolicy. Tak naprawdę bowiem badanych nie interesuje spożywanie alkoholu w ich najbliższej okolicy. Wiąże się to z nieingerowaniem w „sprawy sąsiedzkie” i z poczuciem bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Praktyka wskazuje, a niniejsze badania potwierdzają prawidłowość, wg której osoby nadużywające alkoholu lub znające problem alkoholowy na co dzień z własnych rodzin zaznaczają odpowiedź: „**więcej, niż gdzieś indziej**” co zaznaczyło **17,51%** ankietowanych osób.

Kolejne pytanie: Czy zauważył/a Pan/i, że dziecko Pana/ni używa substancji uzależniających? dotyczyło świadomości osób dorosłych będących rodzicami na temat używania substancji uzależniających przez ich dzieci.

Tabela 46. Zauważanie zażywania środków uzależniających przez dzieci osób ankietowanych

Płeć		nigdy	papierosy	alkohol	narkotyki	trudno rozpoznać
Kobiety	Liczba wskazań	200	28	18	1	23
	%	74,07	10,37	6,67	0,37	8,52
Mężczyźni	Liczba wskazań	69	31	16	4	10
	%	53,08	23,85	12,31	3,08	7,69

Rycina 57. Zauważanie zażywania środków uzależniających przez dzieci osób ankietowanych

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż **znacznie częściej osobami zauważającymi fakt sięgania przez ich dzieci po substancje uzależniające są ojcowie** – ponad dwukrotnie więcej ojców w badanej grupie zaobserwowało takie zjawisko, a w przypadku narkotyków - **3,08%**, natomiast matek - **0,37%**. Może to być skutkiem wielu przyczyn, jak chociażby większych doświadczeń ojców w dziedzinie używania substancji uzależniających, znajomości zachowań młodych ludzi używających substancji, może to też sugerować iż ojcowie patrzą na dzieci obiektywnie itp.

Dorośli a alkohol – analiza porównawcza

Celem prześledzenia zmian w postawach dorosłych wobec picia alkoholu dokonano analizy porównawczej wyników pochodzących z poprzednich badań, przeprowadzonych w roku 2004 i wyników badań obecnych, co pozwoliła na prezentację poniższych danych:

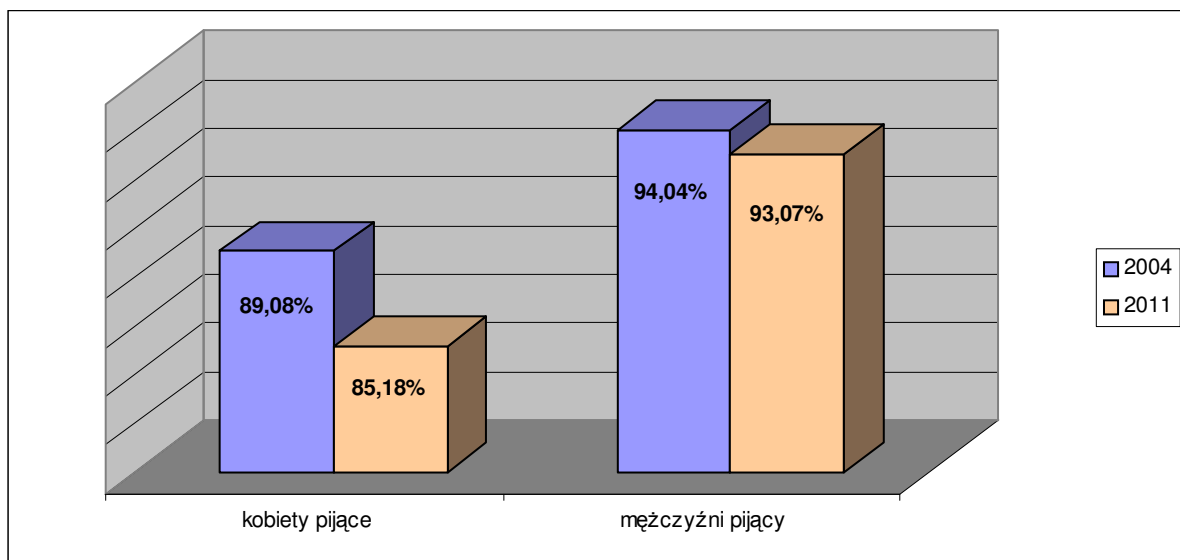
1. W roku 2004 osób niepijących było 8,88%, natomiast w roku 2011 nie piło 12,25% ankietowanych, co oznacza, iż nastąpił wzrost liczby osób niepijących o 3,37%

Wyniki badań ankietowych ukazują, że wśród badanych kobiet w roku 2011 nie pijących jest 14,81%, a wśród mężczyzn 6,92%, natomiast w roku 2004 kobiet niepijących było 10,92%, a mężczyzn 6,32%. W przypadku mężczyzn brak jest istotnej zmiany liczby osób niepijących, natomiast zwiększyła się liczba niepijących kobiet o blisko 4%.

Tabela 47. Porównanie -dorośli a alkohol w latach 2004-2011

Lp.	Kobiety pijące	Mężczyźni pijący
2004	750 (89,08%)	569 (94,04%)
2011	230 (85,18%)	121 (93,07%)

Rycina 58. Porównanie - dorośli a alkohol w latach 2004-2011

2. W dalszej części analizy porównawczej badań zwróciliśmy uwagę na rodzaje spożywanego alkoholu, gdzie była możliwość zaznaczania kilku rodzajów alkoholu wypijanego przy ostatniej okazji. Wyraźnie ukazuje się tendencja spadkowa w używaniu alkoholu wysokoprocentowego w roku 2011 w stosunku do roku 2004 o ponad 6%, natomiast wzrasta spożycie piwa i wina – po około 3% w stosunku do roku 2004 (tab.48)

Tabela 48. Porównanie – rodzaje najczęściej używanych alkoholi w latach 2004-2011

Rodzaj alkoholu	2004		2011	
	liczba wyborów	%	liczba wyborów	%
Piwo	697	43,45	192	46,26
Wino	475	29,61	139	33,49
Wódka	432	26,93	84	20,24

Z pytania o rodzaj alkoholu wypijanego przy ostatniej okazji wynika, że najbardziej popularnym alkoholem nadal jest piwo: ponad **43,45%** konsumentów w roku 2004 oraz **46,26%** w roku 2011.

3. Pytanie dotyczące akcji promującej trzeźwość: według dokonanej analizy z roku 2004 nie pamięta takiego działania **90,04%**, natomiast w roku 2011 nie pamięta **87,75%**, z czego wynika, że coraz więcej osób zauważa działania promujące trzeźwość.

4. Do analizy wzięto również pod uwagę pytanie dotyczące zauważenia przez rodziców, używania substancji psychoaktywnych przez ich dzieci.

Tabela 49. Obserwacje badanej grupy na temat zażywania środków uzależniających przez własne dzieci w podziale na płeć i na lata

2011		nigdy	papierosy	alkohol	narkotyki	trudno rozpoznać
Kobiety	Liczba wskazań	200	28	18	1	23
	%	74,07	10,37	6,67	0,37	8,52
Mężczyźni	Liczba wskazań	69	31	16	4	10
	%	53,08	23,85	12,31	3,08	7,69
2004		nigdy	papierosy	alkohol	narkotyki	trudno rozpoznać
Kobiety	Liczba wskazań	483	60	27	2	38
	%	79,18	9,84	4,43	0,33	6,23
Mężczyźni		234	124	60	9	23
	%	52,0	27,56	13,33	2,00	5,11

Jak widać w powyższej tabeli, w roku 2011 jest nieznacznie więcej rodziców zauważających używanie substancji psychoaktywnych przez ich dzieci, niż w roku 2004. Wynik ten może świadczyć o większej świadomości i wiedzy rodziców na temat zagrożeń, wynikających z używania substancji uzależniających (papierosy, alkohol, narkotyki).

Rozdział III

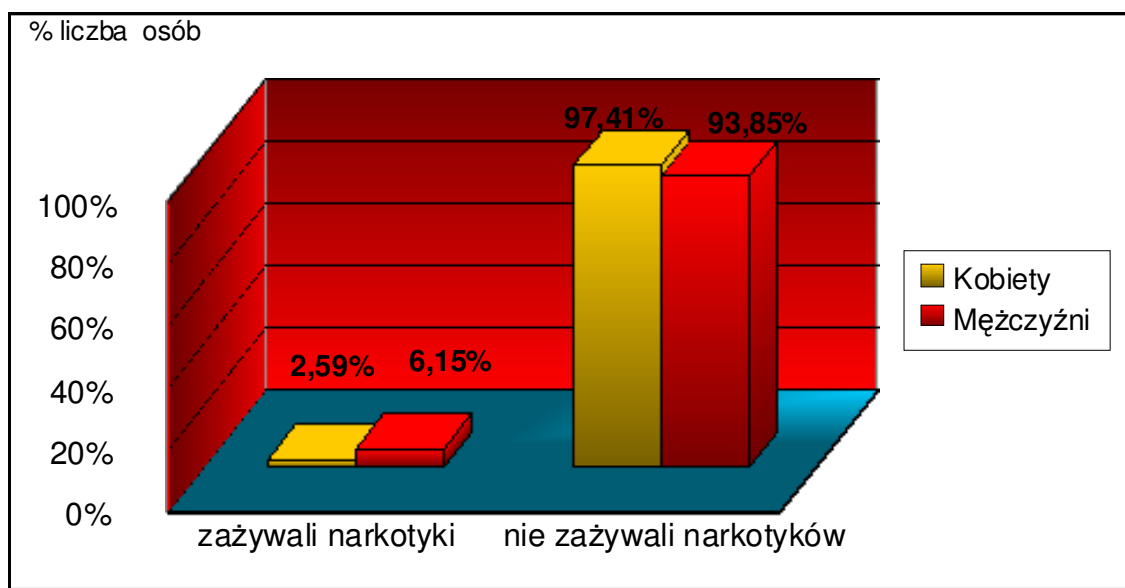
Dorośli a narkotyki

Badania ankietowe wśród osób dorosłych tj, w przedziale wiekowym od 20 roku życia wzwyż, przeprowadzone w gminie Bytów zawierały również pytania dotyczące używania narkotyków. Dla uzyskania prawidłowego obrazu używania narkotyków przez osoby dorosłe niezbędne było spojrzenie na ten problem pod względem wieku i płci osób dorosłych.

Tabela 50. Zażywanie narkotyków przez badaną grupę w podziale na płeć

Płeć		Zażywają narkotyki	Nie zażywają narkotyków
Kobiety	liczba osób	7	263
	%	2,59	97,41
Mężczyźni	liczba osób	8	122
	%	6,15	93,85

Rycina 59. Zażywanie narkotyków przez badaną grupę w podziale na płeć

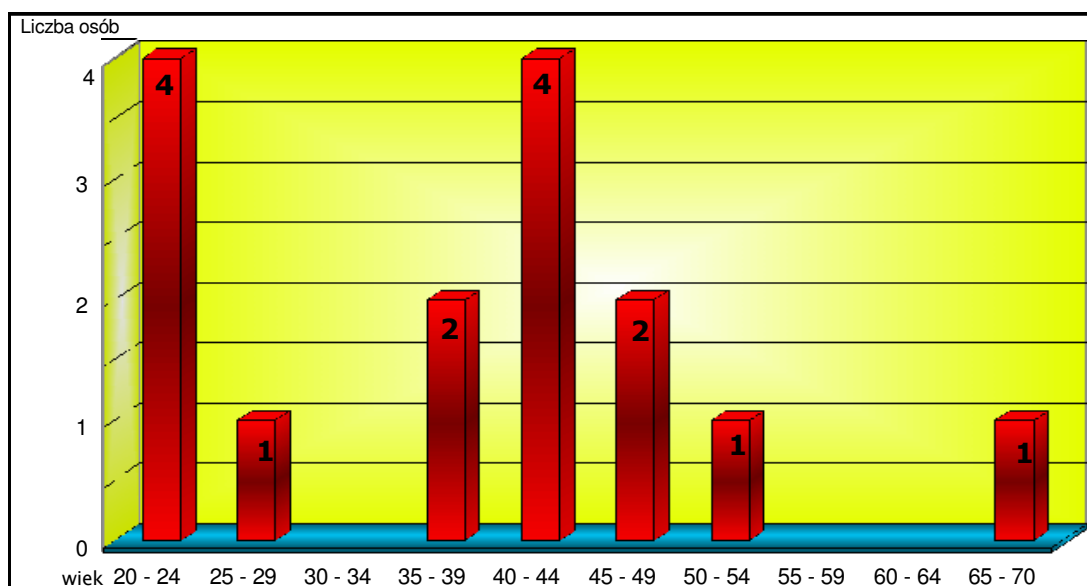

Wśród całej badanej populacji osób dorosłych do zażywania narkotyków przynajmniej 1 raz w życiu przyznaje się 15 osób, co stanowi 3,75% ankietowanych. Wśród kobiet odsetek ten wynosi 2,59%, natomiast wśród mężczyzn - 6,15%. Analizowano również używanie narkotyków pod względem wieku.

Tabela 51. Liczba osób zażywających narkotyki z podziałem na wiek

Przedział wiekowy	Liczba osób zażywających narkotyki
20 - 24	4
25 - 29	1
30 - 34	0
35 - 39	2
40 - 44	4
45 - 49	2
50 - 54	1
55 - 59	0
60 - 64	0
65 - 70	1
Razem	15

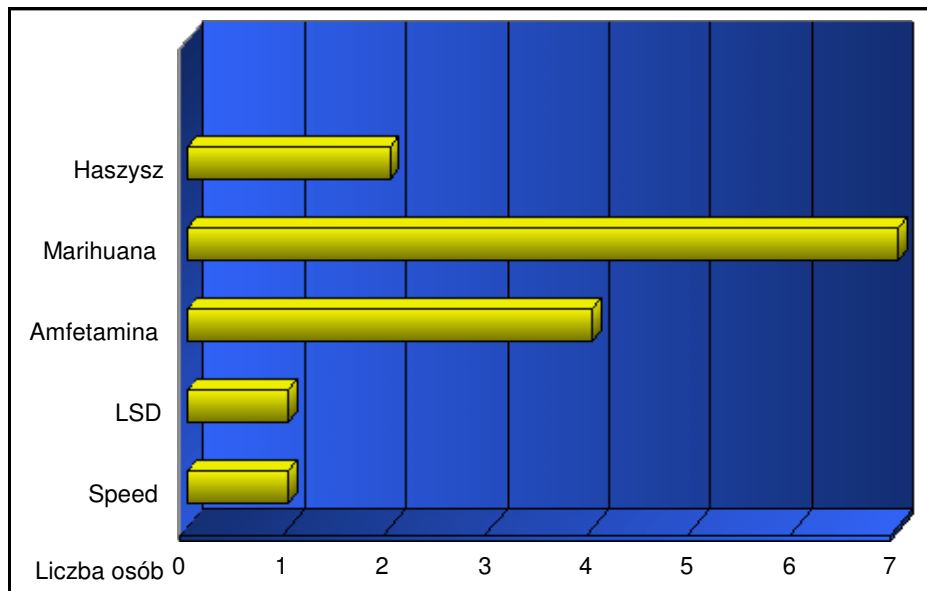
Rycina 60. Osoby zażywające narkotyki w podziale na wiek

Najwięcej osób dorosłych zażywających narkotyki jest w przedziale wiekowym 20-24 lata jest tu 4 osoby oraz w przedziale wiekowym 40-44 lata tu również do zażywania narkotyków przyznają się 4 osoby. Osoby będące w wieku od 40 do 44 lat, to osoby pracujące i zażywanie narkotyków może być związane z dzisiejszymi wymogami poświęcania się dla pracy. W przedziale wiekowym 25-29 zażywa narkotyki 1 osoba, co stanowi 6,6% spośród wszystkich osób dorosłych używających narkotyki. W pozostałych przedziałach wiekowych do zażywania narkotyków przyznaje się 6 osób.

Podział pod względem wieku wyraźnie wskazuje na problem związany z używaniem narkotyków wśród młodszego pokolenia, choć jest jedna osoba zażywająca narkotyki, która znajduje się w przedziale wiekowym 65-70 lat.

Rycina 61. Rodzaje najczęściej zażywanych narkotyków wśród dorosłych

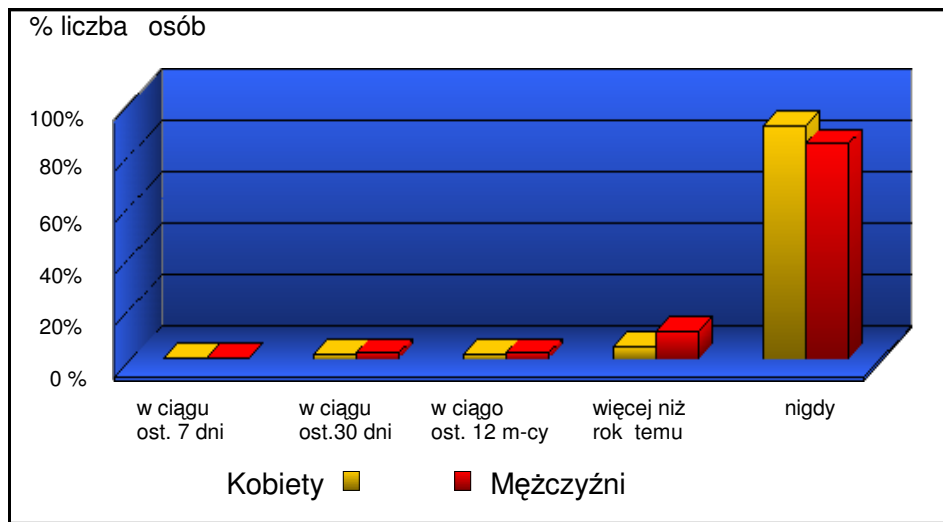
Wśród osób dorosłych najczęściej zażywanymi narkotykami są: **marihuana, amfetamina, haszysz**. Popularność tych narkotyków w grupie dorosłych zażywających narkotyki przedstawia się podobnie jak w grupie badanej młodzieży

Następnym ważnym problemem związanym z zażywaniem narkotyków była kwestia uczestnictwa osób dorosłych w spotkaniach towarzyskich, podczas których zażywano narkotyki oraz przedział czasowy tych spotkań.

Tabela 52. Spotkania, podczas których zażywano narkotyki

Płeć		w ciągu ostatnich 7 dni	w ciągu ostatnich 30 dni	w ciągu ostatnich 12 miesięcy	więcej niż rok temu	nigdy
Kobiety	Liczba osób	1	5	6	13	245
	%	0,37	1,85	2,22	4,81	90,74
Mężczyźni	Liczba osób	1	3	3	14	109
	%	0,76	2,30	2,30	10,76	83,84

Rycina 62. Spotkania, podczas których zażywano narkotyki

Powyższe dane ukazują, że zażywanie narkotyków nie jest związane tylko ze spotkaniami towarzyskimi. Wśród wszystkich badanych dorosłych osób, które nigdy nie uczestniczyły w tego rodzaju spotkaniach towarzyskich jest **90,74% kobiet** i **83,84% mężczyzn**. Do uczestnictwa w spotkaniach, podczas których zażywano narkotyki w ciągu ostatnich **7 i 30 dni** przyznaje się ogółem 10 osób (5,28% razem kobiet i mężczyzn). Natomiast 9 osób (4,54%) uczestniczyło w takich spotkaniach w ciągu **ostatniego roku**, a **ponad rok temu** 27 osób (15,57% kobiet i mężczyzn) (tab. 52).

Można domniemywać, że zażywanie narkotyków przez osoby dorosłe związane jest z małą świadomością o szkodliwości ich działania na organizm i z brakiem wiedzy na temat mechanizmów uzależnienia oraz prawdopodobnie z ich wcześniejszym zażywaniem.

Dorośli a narkotyki – analiza porównawcza

Analizując zmiany w postawach dorosłych wobec zażywania narkotyków dokonano porównania wyników pochodzących z poprzednich badań, przeprowadzonych w roku 2004 i wyników badań obecnych. Wnikliwa obserwacja danych pozwoliła na sformułowanie stwierdzenia, iż w roku 2004 osób nie zażywających narkotyków było **93,81%**, natomiast w roku 2011 nie zażywa narkotyków **96,25%** ankietowanych, co oznacza, iż **nastąpił wzrost liczby osób nie używających narkotyków o 2,44%**.

Tabela 53. Porównanie - dorośli a narkotyki w latach 2004-2011

Rok	Osoby używające narkotyki	Osoby nie używające narkotyków
2004	96 (6,66%)	1344 (93,81%)
2011	15 (3,75%)	385 (96,25%)

Jak wynika z powyższej analizy można zauważyć, iż następuje znaczna zmiana w ciągu ostatnich lat w używaniu narkotyków. Zmiana ta związana jest ze spadkiem używania narkotyków. W roku 2004 osób używających było **6,66%**, natomiast w roku 2011 osób używających narkotyków jest **3,75%**.

Tendencja do zmiany postaw wobec używania narkotyków spowodowana jest większą świadomością związaną ze szkodliwością ich działania na życie i zachowania człowieka.

Rozdział IV

Dorośli a przemoc

Czy przemoc wśród osób dorosłych jest zjawiskiem marginalnym, czy też poważnym zaburzeniem życia społecznego? Czy dotyczy częściej mieszkańców miasta czy wsi? Czy odbywa się „za zamkniętymi drzwiami”, czy może w miejscach publicznych? Odpowiedzi na te oraz inne pytania znalazły się w przeprowadzonych badaniach. O tym, że przemoc – zarówno z punktu widzenia ofiary jak i sprawcy – jest tematem wstydlivym, naruszającym pewne tabu, mówią zamieszone poniżej wyniki badań.

W przeprowadzonych badaniach zanalizowano 400 ankiet. W poniższej tabeli nr 54 przedstawiona została liczba osób doświadczających przemocy, których jest **49 osób** (12,25%) oraz liczba sprawców przemocy **22 osoby** (5,5%).

Tabela 54. Liczba ofiar przemocy w stosunku do liczby sprawców przemocy

	Liczba osób	% osób
Ofiary przemocy	49	12,25
Sprawcy przemocy	22	5,5
Razem	71	17,75

Wyniki badań ukazują wyraźnie, że stosunek procentowy liczby ofiar przemocy do liczby sprawców przemocy jest wyższy. Wskazuje to na duży opór przed przyznaniem się do bycia sprawcą.

Zjawisko takie może też wskazywać na niską świadomość popełnianej przemocy. Ofiar przemocy wśród badanych osób dorosłych jest **12,25%**, natomiast sprawców przemocy tylko **5,5%**. **Problem przemocy (ofiary i sprawcy) dotyka łącznie 17,75% dorosłych mieszkańców Gminy Bytów z całej badanej populacji.**

W dalszej analizie wyników badań, dotyczących przemocy wśród osób dorosłych, brane były pod uwagę następujące dane: wiek ofiar przemocy oraz płeć.

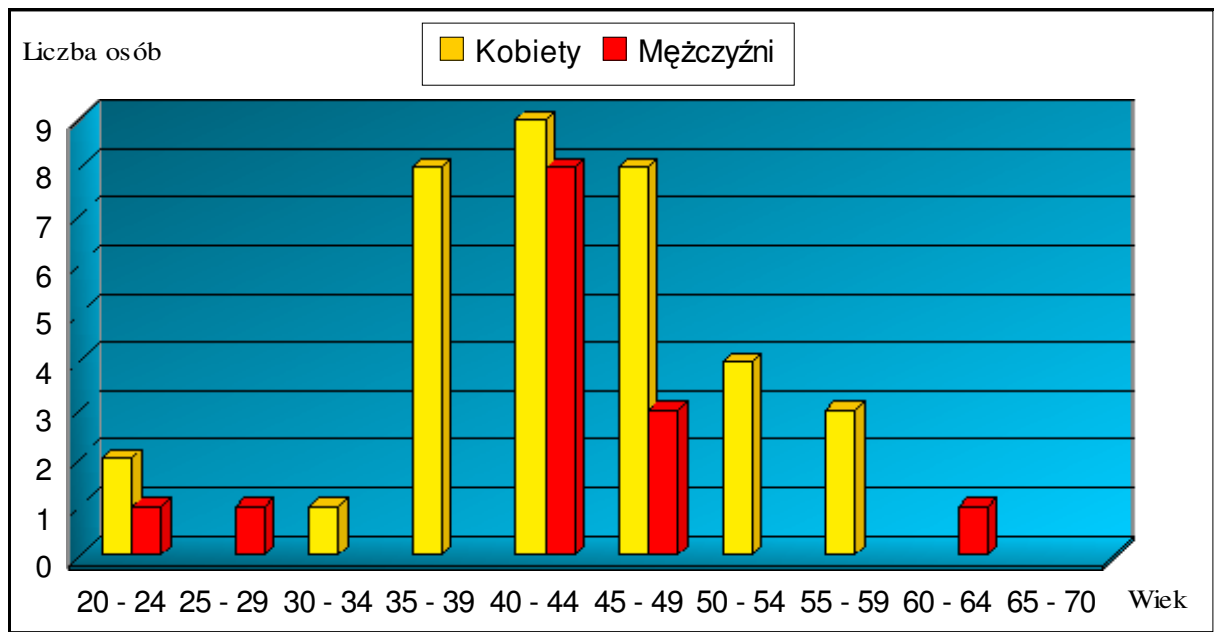
Tabela 55. Ofiary przemocy z podziałem na wiek i płeć

Przedział wiekowy	Liczba ofiar przemocy		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem
20 – 24	2	1	3
25 – 29	0	1	1
30 – 34	1	0	1
35 – 39	8	0	8
40 – 44	9	8	17
45 – 49	8	3	11
50 – 54	4	0	4
55 – 59	3	0	3
60 – 64	0	1	1
65 – 70	0	0	0
Razem	35	14	49

Powyższe wyniki ukazują, że najwięcej ofiar przemocy znajduje się w przedziale wiekowym **od 40 do 44 lat** oraz **od 45 do 49**. Są to w pierwszej kolejności kobiety - **9 osób**, a następnie mężczyźni - **8 osób**. Duża liczba ofiar przemocy - mężczyzn w tym przedziale wiekowym świadczy, iż mężczyźni częściej uczestniczą w bójkach lub też częściej niż kobiety bywają w miejscach niebezpiecznych.

W przedziałach wiekowych **od 25 do 34**, oraz **od 60 do 70** liczba ofiar przemocy spada, następnie zwiększa się w przedziale wiekowym **35 - 39 lat** i tu widać już wyraźnie, że ofiarami przemocy są głównie kobiety - **8 osób** (przy 0 mężczyznach), tendencja ta wyraźnie się utrzymuje i widać, że w przedziale wiekowym **40-54 kobiet** będących ofiarami przemocy jest **21**, a mężczyzn **11**, ponieważ niemal co druga ofiara przemocy jest kobietą.

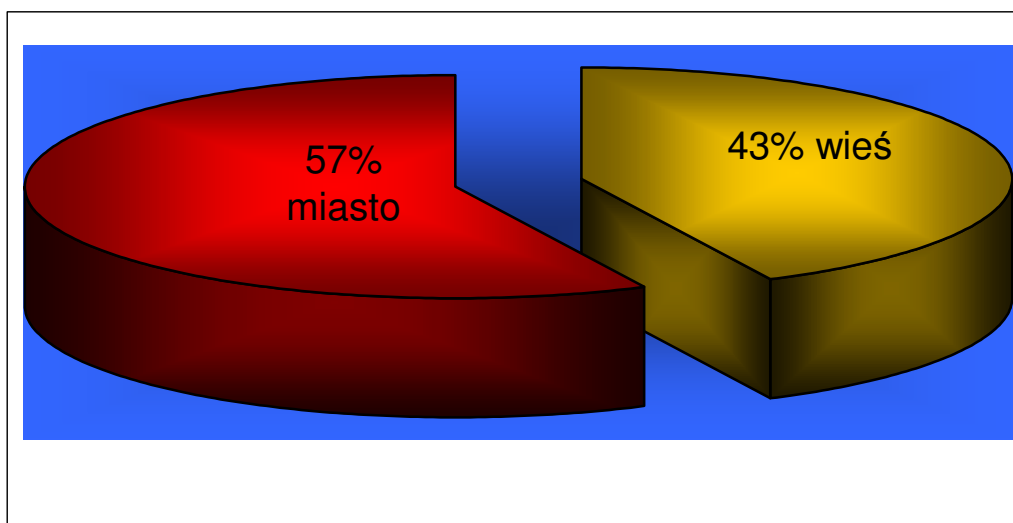
Rycina 63. Ofiar przemocy z podziałem na wiek i płeć

Powyższy wykres ukazuje, że częściej ofiarami przemocy są kobiety. Problem przemocy wśród kobiet jest najczęściej związany z przemocą domową. Do bycia ofiarą przemocy przyznaje się **8,75%** kobiet i **3,5 %** mężczyzn.

Wśród **49 osób** doświadczających przemocy przeanalizowana wyniki dotyczące ofiar przemocy ze względu na miejsce zamieszkania, które kształtują się następująco. Osób będących ofiarami przemocy na wsi jest **57% - 28 osób**, a w mieście **43% - 21 osób**.

Rycina 64. Ofiary przemocy a miejsce zamieszkania

Pytanie w ankiecie: Gdzie był/a Pan/i ofiarą przemocy i jaka była jej częstotliwość?

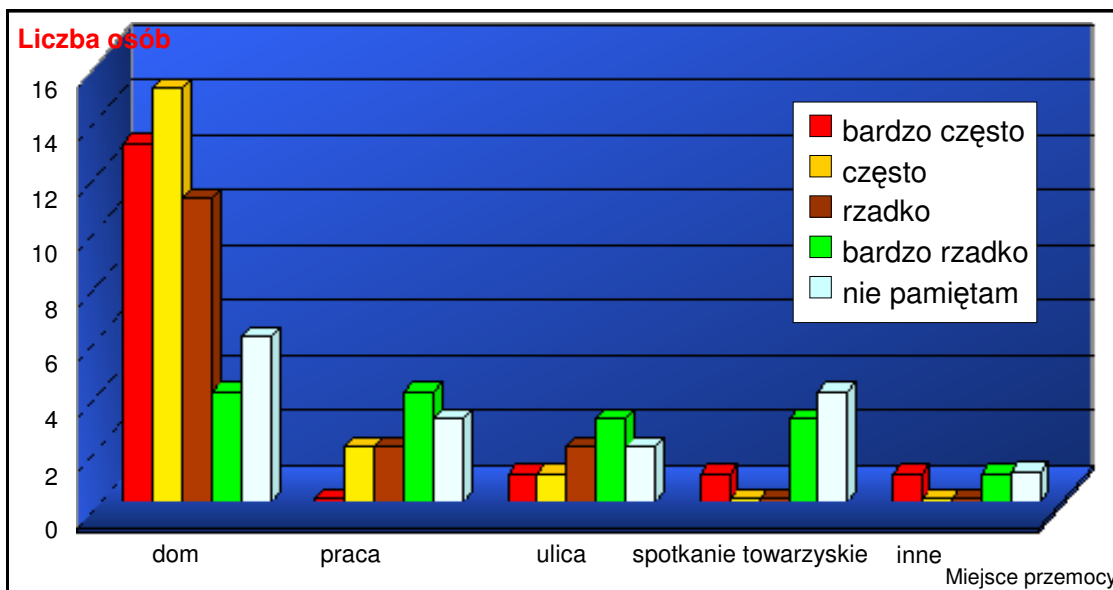
Dawało możliwość wyboru pięciu odpowiedzi – miejsc doświadczania przemocy. Największa liczba przypadków występowania przemocy ma miejsce **w domu** (przemoc domowa), w których ofiarami przemocy było **49 osób**, co stanowi **100% wszystkich przypadków** wśród ofiar przemocy. Następnym miejscem, w którym dochodzi do przemocy jest **ulica**, co zaznaczyło **9 osób (18,36%)** doświadczających przemocy, jest również **praca** jako miejsce przemocy **dla 11 osób (22,44%)**.

Do przemocy dochodzi również w miejscach **spotkań towarzyskich**, co było doświadczeniem **8 osób (16,32%)**. Z analizy powyższych danych wynika, iż wszystkie osoby, które były ofiarami przemocy domowej **49 osób**, doświadczą jej również w innych miejscach (ulica, praca, spotkania towarzyskie).

Tabela 56. Częstotliwość oraz miejsce występowania przemocy

Częstotliwość	dom	praca	ulica	spotkanie towarzyskie	inne
bardzo często	13	0	1	1	1
Często	15	2	1	0	0
Rzadko	11	2	2	0	0
bardzo rzadko	4	4	3	3	1
nie pamiętam	6	3	2	4	0
Razem	49	11	9	8	2

Rycina 65. Częstotliwość oraz miejsce bycia ofiarą przemocy

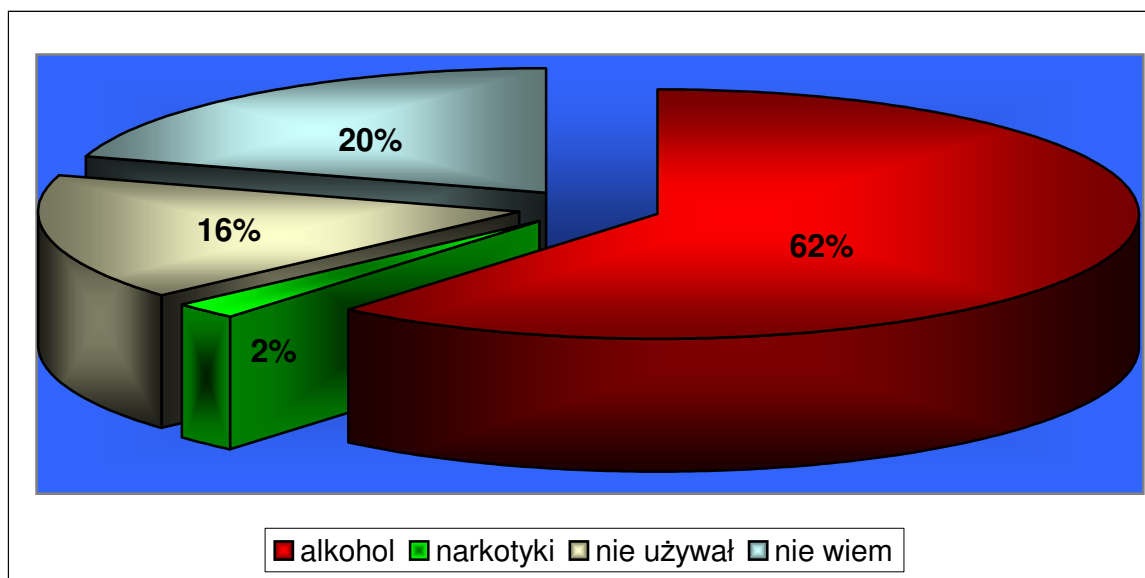

Bezpośredni wpływ na stosowanie przemocy w dużej mierze ma używanie substancji zmieniających świadomość: alkoholu i narkotyków. W następnym etapie uzyskano

odpowieź na pytanie: Czy sprawca przemocy był po użyciu substancji zmieniających świadomość? , w którym była możliwość zaznaczenia jednej z czterech odpowiedzi: **a.** był pod wpływem alkoholu, **b.** był pod wpływem narkotyków, **c.** nie używał żadnych substancji i **d.** nie wiem.

W **62%** sprawcy przemocy według odczucia ofiar **byli pod wpływem alkoholu**, w **20%** przypadków ofiary nie były w stanie stwierdzić, czy sprawca był pod wpływem jakiegoś środka zmieniającego świadomość, w **2%** przypadków sprawca był pod wpływem narkotyków. Natomiast **16%** sprawców przemocy nie było pod wpływem substancji zmieniających świadomość. Wyraźnie zaznacza się tu problem nadużywania alkoholu przez sprawców przemocy.

Rycina 66. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy w opinii ofiar

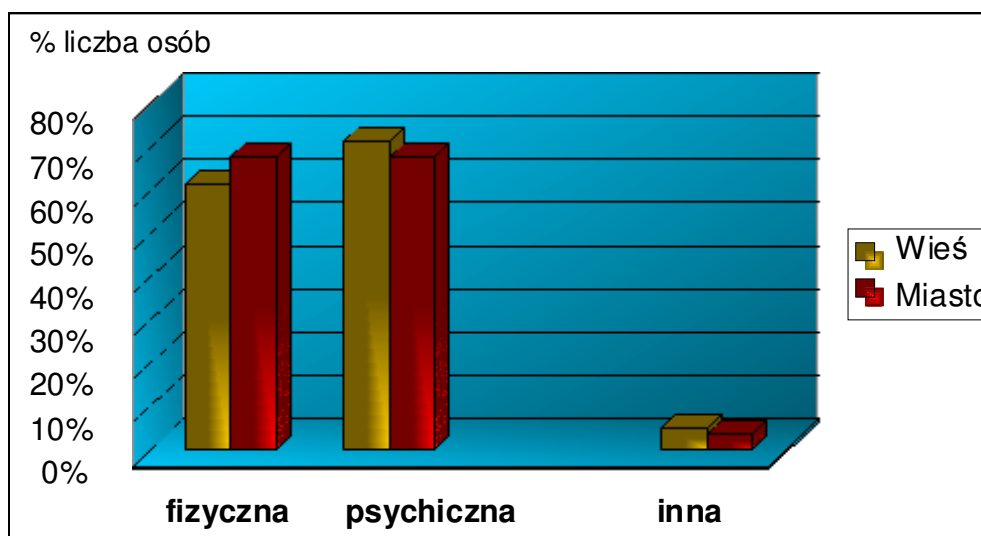
Analiza wyników badań ankietowych ukazuje, że na pierwszym miejscu w rodzaju stosowanej przemocy znajduje się **przemoc fizyczna**, następnie **psychiczna**. W odpowiedziach ankietowanych osób w pozycji inna znalazły się; mobbing, oraz nie zostało nic napisane, mimo że właśnie ten rodzaj przemocy został zaznaczony, co może sugerować bardziej drastyczną formę przemocy.

Tabela 57. Rodzaj przemocy stosowanej wobec ofiar a miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania		fizyczna	psychiczna	inna
Wieś	Liczba osób	13	15	1
	%	61,90	61,90	4,76
Miasto	Liczba osób	19	19	1
	%	67,86	53,57	3,57
Razem		32	34	2

Analiza rodzaju przemocy stosowanej wobec ofiar a miejsce zamieszkania wskazuje również, że ze zjawiskiem przemocy spotykamy się w równej mierze na wsi, jak i w mieście. Problem przemocy nie jest związany z miejscem zamieszkania a raczej (jak wynika z przedstawionej analizy) z używaniem środków zmieniających świadomość.

Rycina 67. Rodzaj przemocy stosowanej wobec ofiar a miejsce zamieszkania

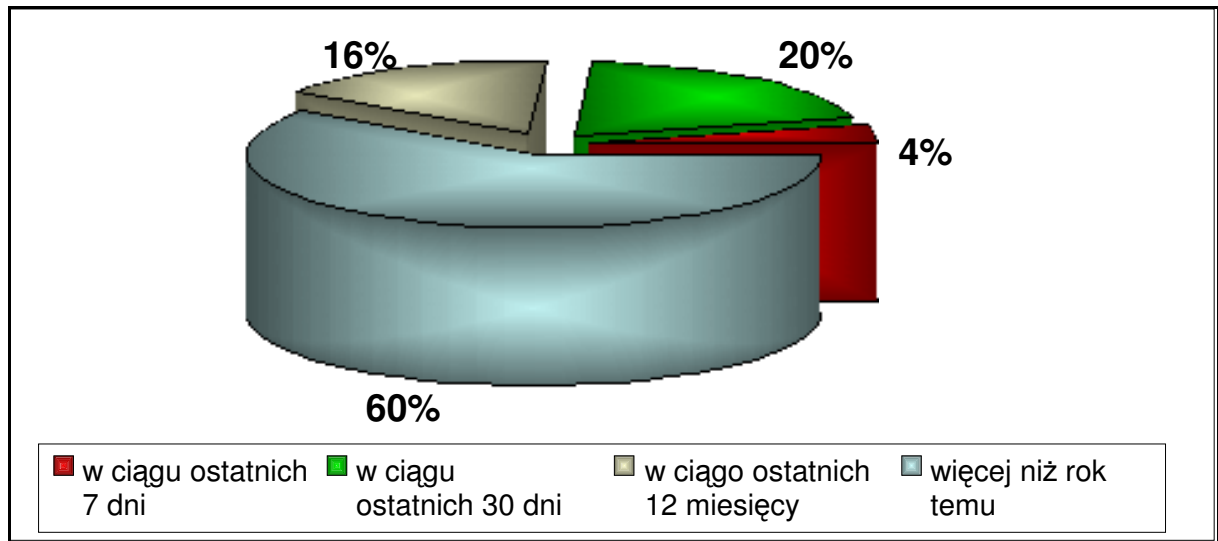

Badaniami objęto również temat związany z częstotliwością bycia ofiarą przemocy, co przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tabela 58. Częstotliwość bycia ofiarą przemocy

w ciągu ostatnich 7 dni	w ciągu ostatnich 30 dni	w ciągu ostatnich 12 miesięcy	więcej niż rok temu
2 (4 %)	10 (20 %)	8 (16 %)	29 (60 %)

Rycina 68. Przemoc wobec ofiar w przedziale czasowym

Wśród ofiar przemocy **60%** badanych było ofiarą przemocy ponad rok temu, bez określenia, czy miało to miejsce np. dwa lata temu, czy dwadzieścia lat temu. W tej części odpowiedzi zapewne znalazły się bardzo odległe wspomnienia ankietowanych. Z badawczego punktu widzenia istotną zmienną jest bycie ofiarą przemocy **w ciągu ostatnich 7 i 30 dni**, do czego łącznie przyznaje się **24% ankietowanych doznających przemocy**. Świadczy to o dużej częstotliwości stosowanej wobec ofiar przemocy.

Sprawcy przemocy

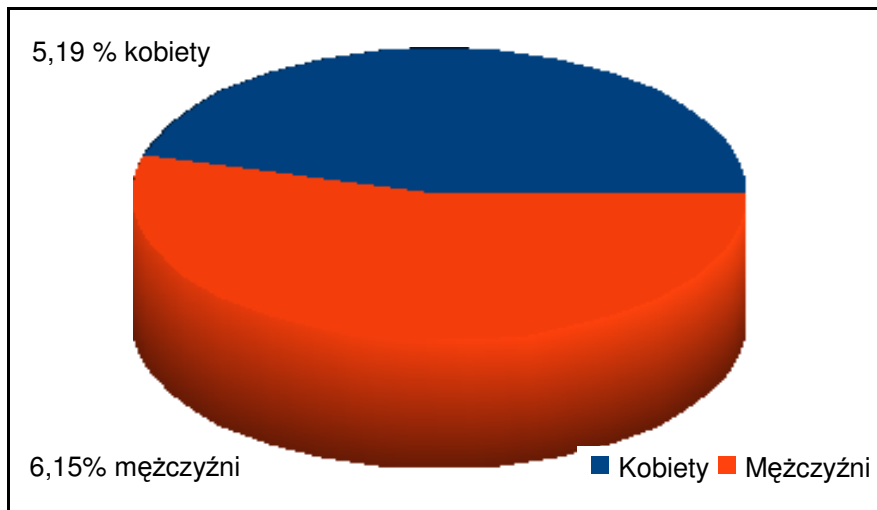
W dalszej części badań ankietowych znalazł się również problem dotyczący sprawców przemocy. Poniższe wyniki umieszczone w tabelach i na wykresach ukazują sprawców przemocy z podziałem na płeć i miejsce zamieszkania. Spośród 400 ankietowanych osób dorosłych, 22 osoby przyznają się, że są sprawcami przemocy.

Tabela 59. Sprawcy przemocy z podziałem na płeć i miejsce zamieszkania

Kobiety/wieś	Kobiety/miasto	Razem kobiet	Mężczyźni/wieś	Mężczyźni/miasto	Razem mężczyzn
9 osób	5 osób	14	5 osób	3 osób	8
(3,33%)	(1,85%)	(5,19%)	(3,85%)	(2,30%)	(6,15%)

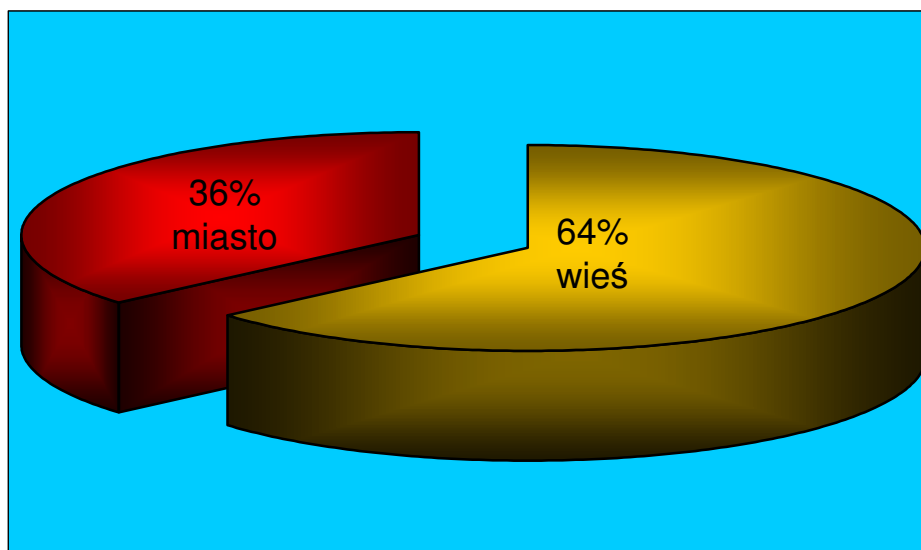
Osób przyznających się do stosowania przemocy jest **22** ankietowanych. W tym kobiet sprawców przemocy jest **14 osób** – co w całej populacji badanych kobiet (270 osób) stanowi **5,19%**, a mężczyzn będących sprawcami przemocy jest **8 osób** co w ich grupie (130 osób) stanowi **6,15%**.

Rycina 69. Sprawcy przemocy – płeć

Do analizy wzięto pod uwagę płeć. Do stosowania przemocy przyznaje się **8 mężczyzn** oraz **14 kobiet**. Biorąc pod uwagę liczbę badanych osób wg płci wśród sprawców przemocy proporcjonalnie więcej jest mężczyzn - **6,15%**, a kobiet jest **5,19%**. Kobiety w badaniach ankietowych przyznając się do stosowania przemocy, w ankiecie zaznaczają takie formy przemocy jak: klapsy, głośny ton głosu do dziecka. Dla kobiet to oznacza przemoc, co dla mężczyzn jest być może „zwyčajnym” wychowaniem, gdyż mężczyźni jako sprawcy przemocy zaznaczali odpowiedź : uderzenie, pobicie. Z analizy wynika, że miejscem zamieszkania większości sprawców przemocy najczęściej jest wieś, w której zamieszkuje **14 sprawców przemocy wobec 8 osób mieszkających w mieście**.

Rycina 70. Sprawcy przemocy a miejsce zamieszkania

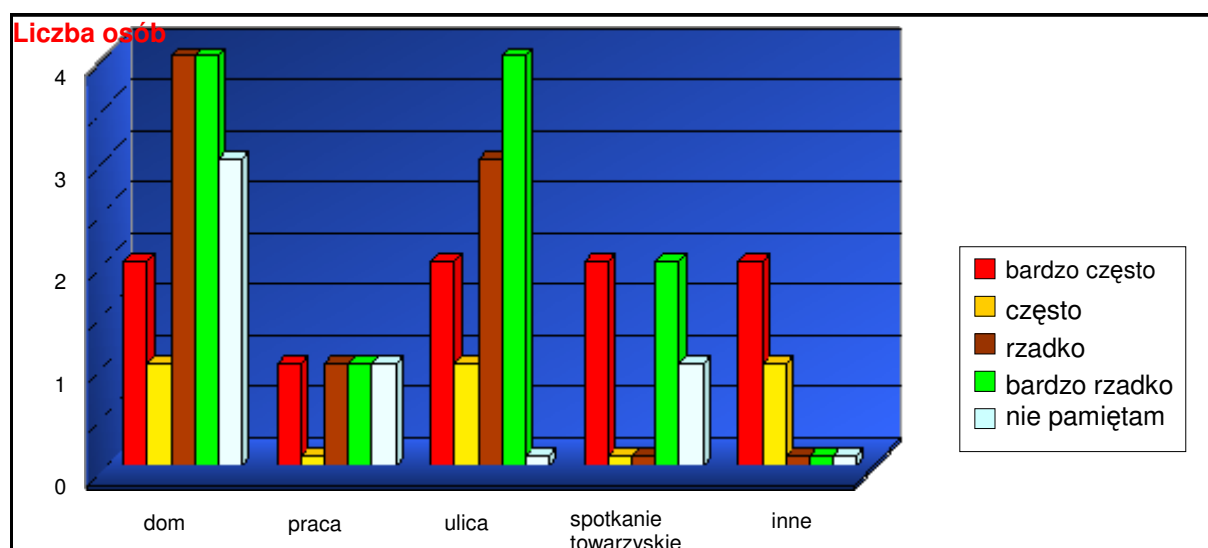
Miejszem najczęściej stosowanej przemocy przez sprawców jest dom, do czego przyznaje się **63,63%** sprawców przemocy, następnie dla **45,4%** sprawców miejscem tym jest ulica, a dla **22,7%** sprawców miejscem stosowania przemocy są spotkanie towarzyskie oraz miejsce pracy **18,1%**.

W pytaniu: Gdzie był/a Pan/i sprawcą przemocy i jaka była jej częstotliwość? Ankietowani mieli możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi. Większa liczba wskazań wynika z sytuacji, że te same osoby są sprawcami przemocy np. w domu i w pracy, lub na ulicy.

Tabela 60. Częstotliwość oraz miejsca bycia sprawcą przemocy

Częstotliwość	dom	praca	ulica	spotkanie towarzyskie	Inne
bardzo często	2	1	2	2	2
często	1	0	1	0	1
rzadko	4	1	3	0	0
bardzo rzadko	4	1	4	2	0
nie pamiętam	3	1	0	1	0
Razem	14 (63,63%)	4 (18,18%)	10 (45,4%)	5 (22,7%)	3 (13,6%)

Rycina 71. Bycie sprawcą przemocy – częstotliwość i miejsce

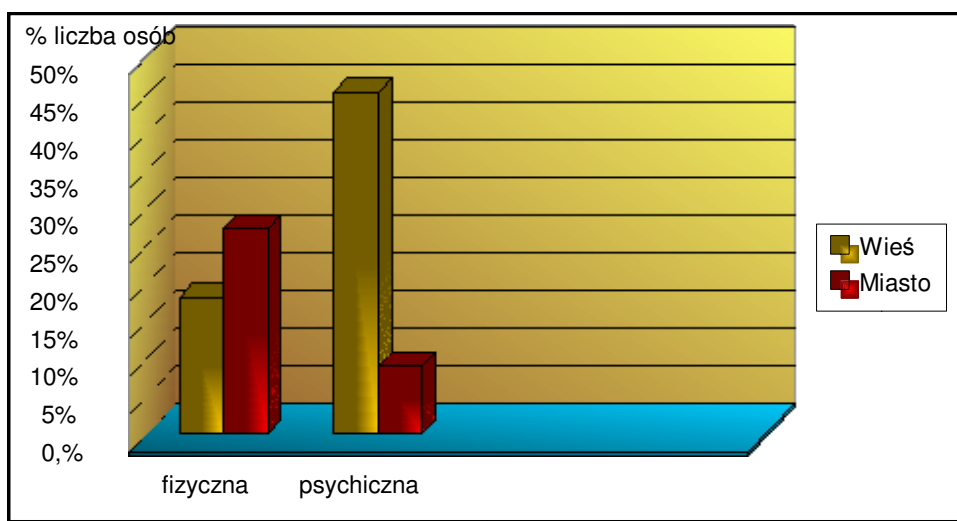

Sprawcy przemocy najczęściej przyznają się do stosowania niżej wymienionych rodzajów przemocy (tab.61).

Tabela 61. Rodzaj przemocy stosowanej przez sprawców a miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania		fizyczna	psychiczna
Wieś	liczba	4	10
	%	18,18%	45,45%
Miasto	Liczba	6	2
	%	27,27%	9,09%
Razem	Liczba	10 (45,46%)	12 (54,55%)

Rycina 72. Rodzaj przemocy stosowanej przez jej sprawców

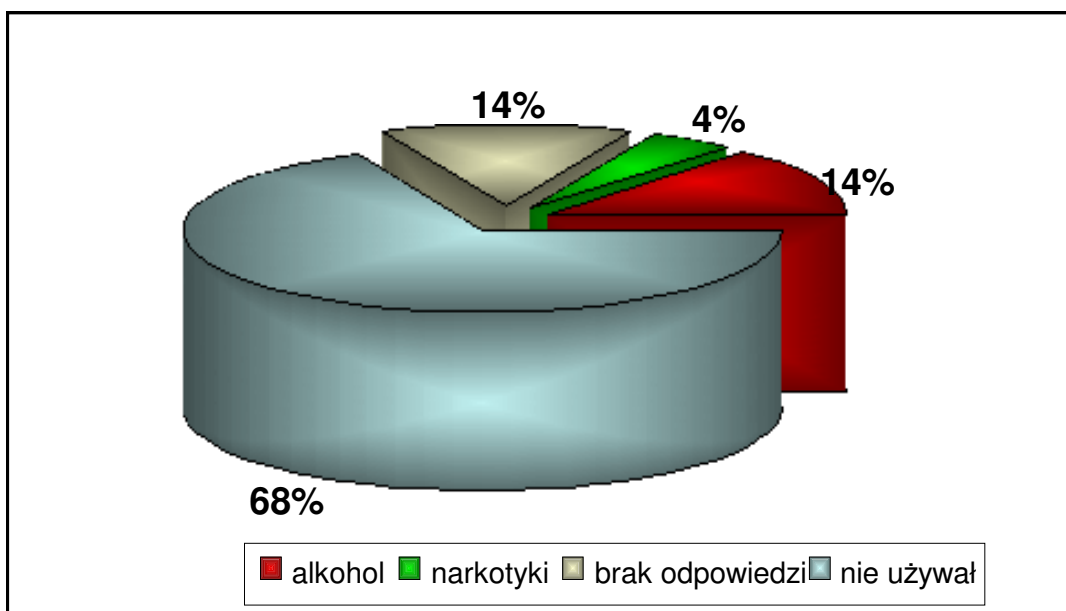
Najczęściej stosowanym rodzajem przemocy jest **przemoc psychiczna**, do jej stosowania przyznaje się **12 osób** co stanowi **54,55%** całej populacji osób stosujących przemoc **22 osoby**. Następnie jest stosowana **przemoc fizyczna** tu przyznaje się **10 osób**, co stanowi **45,46%** badanych. Do stosowania przemocy fizycznej częściej dochodzi w **mieście 27,27%**, wobec **18,18%** przemocy fizycznej na wsi, a odwrotny stosunek sprawczości występuje przy stosowaniu przemocy psychicznej, w **mieście 9,09%**, na **wsi 45,45%**.

Przedmiotem dalszego badania było określenie stanu używania substancji zmieniających świadomość przez sprawców. Uzyskane odpowiedzi na pytanie Czy jako sprawca przemocy był Pan/i po użyciu substancji zmieniających świadomość? wskazują, że sprawcy w tym badaniu w zdecydowanej większości nie używali substancji zmieniających świadomość w przypadku **68%**. Natomiast **14%** osób stosujących przemoc było pod wpływem alkoholu i **4%** było pod wpływem narkotyków, co prezentuje poniższa tabela i rycina.

Tabela 62. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy – sprawcy

Używanie substancji	Liczba osób	%
alkohol	3	14
narkotyki	1	4
nie używał	15	68
brak odpowiedzi	3	14
Razem	22	100

Rycina 73. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy

Dorośli a przemoc – analiza porównawcza

Zjawiska związane z przemocą ze strony dorosłych są jednym z najtrudniejszych do wychwycenia obszarów badań. Obraz badanych dorosłych, jaki udało się uzyskać, jest bardzo zbliżony do stanu rzeczywistego, co było możliwe dzięki zapewnieniu o całkowitej anonimowości prowadzonych badań. Można jednak zauważyć kłopot z odpowiedziami na pytania dotyczące przemocy, np. zaznaczano odpowiedź „tak jestem ofiarą przemocy”, a w następnych pytaniach dotyczących rodzajów przemocy nie było już odpowiedzi, co może powodować nieścisłości w wynikach badań.

Wśród ankietowanych w grupie osób doświadczających przemocy jest 49 osób, co stanowi 12,25 % ogólnej liczby badanych, natomiast w grupie sprawców przemocy są 22 osoby, czyli 5,5% ogółu badanej populacji. W roku 2004 ofiarami przemocy wśród osób dorosłych było **256 co stanowiło 17,7%**, ogólnej liczby badanych, a sprawcami przemocy było **119 osób dorosłych tj. 8,26%** ogółu badanej populacji, co obrazuje tabela 63

Tabela 63. Ofiary i sprawcy przemocy w porównaniu lata 2004-2011

Rok	Ofiary przemocy	Sprawcy przemocy
2004	256 (17,7%)	119 (8,26%)
2011	49 (12,25%)	22 (5,5%)

Najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna o różnym nasileniu. Można domniemywać, że często osoby dorosłe nie zdają sobie sprawy z tego, że każde wulgarnie wyzwisko, obelga, czy zwykłe obrażanie godności własnej lub wykorzystywanie emocjonalne jest klasyfikowane jako przemoc. Dlatego też przy większej świadomości „subtelności” tego zjawiska wyniki badań mogłyby być inne.

W mniejszym stopniu uczestnicy badań wskazywali na przemoc fizyczną od uderzenia po twarzy, pobicia, szarpania, popychania.

Tabela 64. Rodzaj przemocy stosowanej przez sprawców w latach 2004-2011

Rok		fizyczna	psychiczna
2004	Liczba osób	176	145
	%	68,75%	46,6%
2011	Liczba osób	10	12
	%	45,45%	54,55%

Po przeanalizowaniu wyników badań można wyciągnąć wnioski, że **następuje spadek** zjawiska **przemocy fizycznej** wśród dorosłych. W roku 2004 doświadczyło przemocy fizycznej **68,75%** ofiar przemocy, a w roku 2011 doświadczyło jej **45,45%**. Natomiast w roku 2004 z **przemocą psychiczną** spotkało się **46,6%** osób doświadczających przemocy, a w roku 2011 było **54,55%**, co wskazuje, że w obszarze przemocy psychicznej nastąpił wzrost o **7,95%**, sytuacja ta może być związana z większą świadomością osób badanych na tematy związane z przemocą.

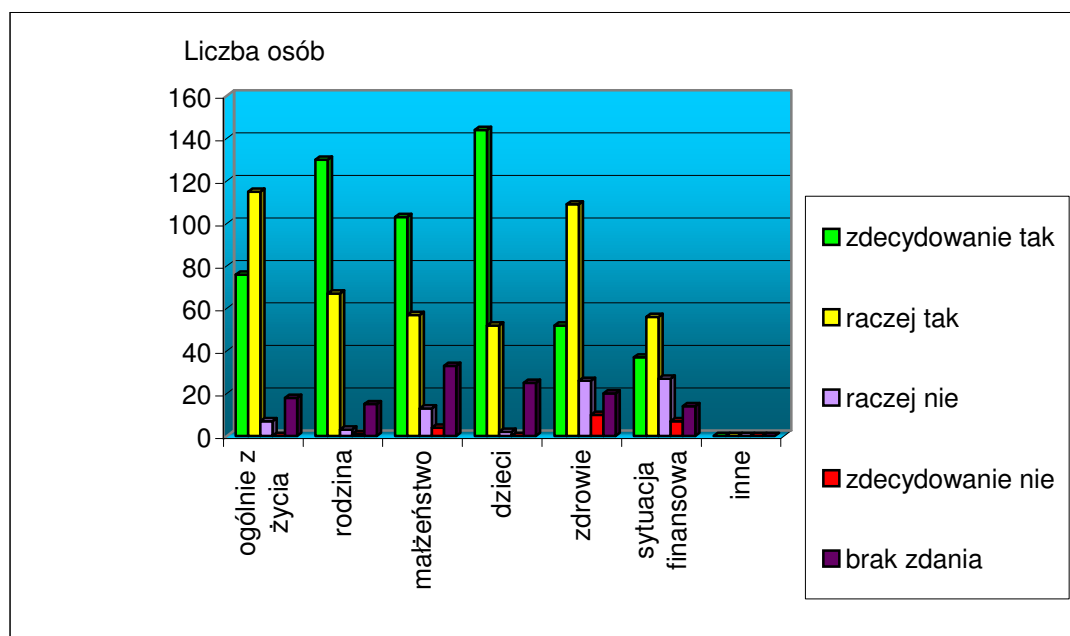
Analiza pytania: Zadowanie z życia

Odpowiedzi na tak postawione pytanie zostały przeanalizowane z podziałem na płeć oraz miejsce zamieszkania.

Tabela 65. Poziom zadowolenia z różnych obszarów życia badanej grupy - miejsce zamieszkania

Poziom zadowolenia	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		brak zdania	
	wieś	miasto	wieś	Miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto
ogólnie z życia	76	134	115	41	7	5	0	0	18	4
rodzina	130	116	67	49	3	5	1	2	15	12
małżeństwo	103	92	57	74	13	0	4	6	33	18
dzieci	144	99	52	66	2	2	0	0	25	10
zdrowie	52	45	109	84	26	34	10	5	20	15
sytuacja finansowa	37	59	56	99	27	70	7	28	14	3
inne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rycina 74. Zadowanie z różnych obszarów życia - mieszkańcy wsi

Rycina 75. Zadowolenie z różnych obszarów życia - mieszkańcy miasta

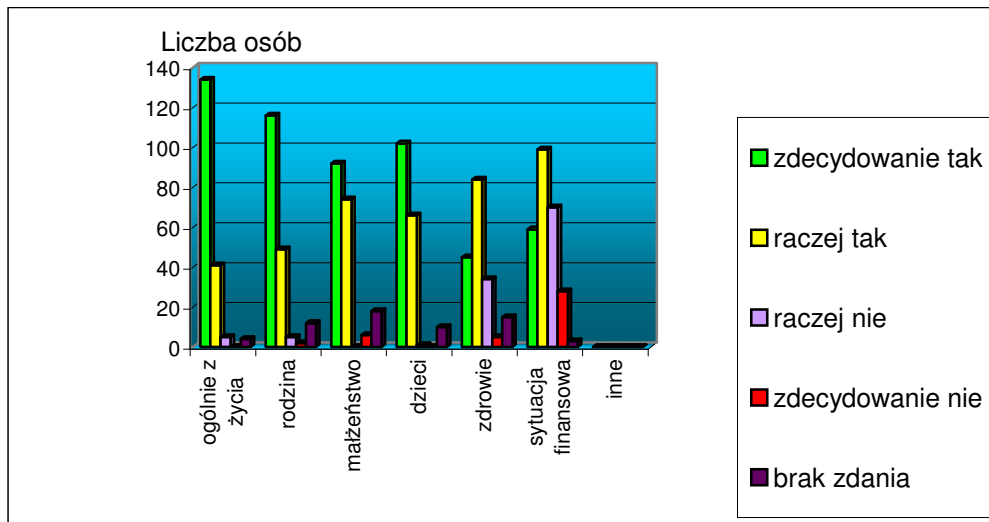
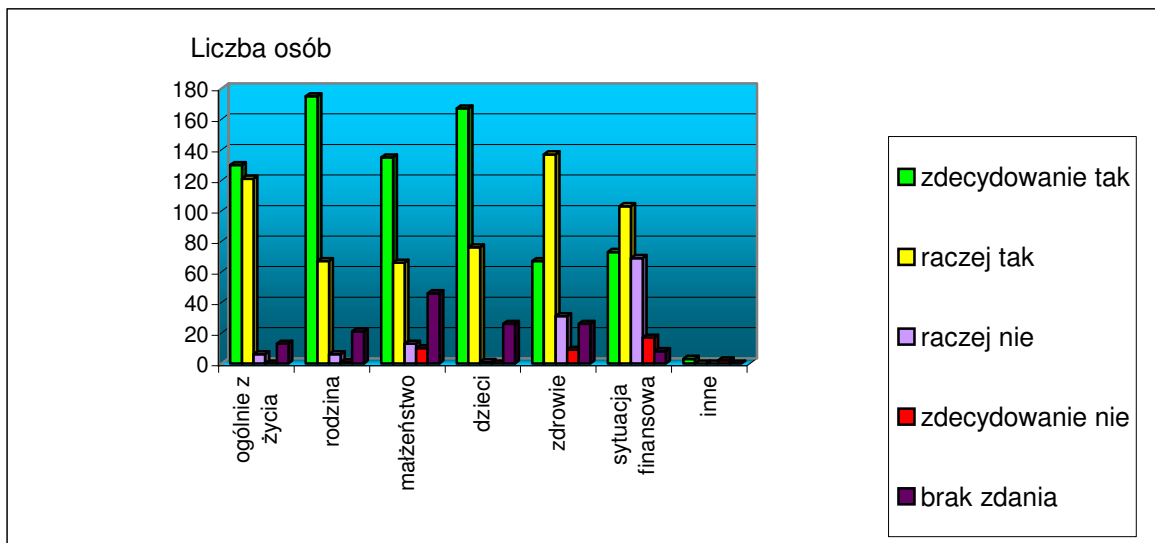

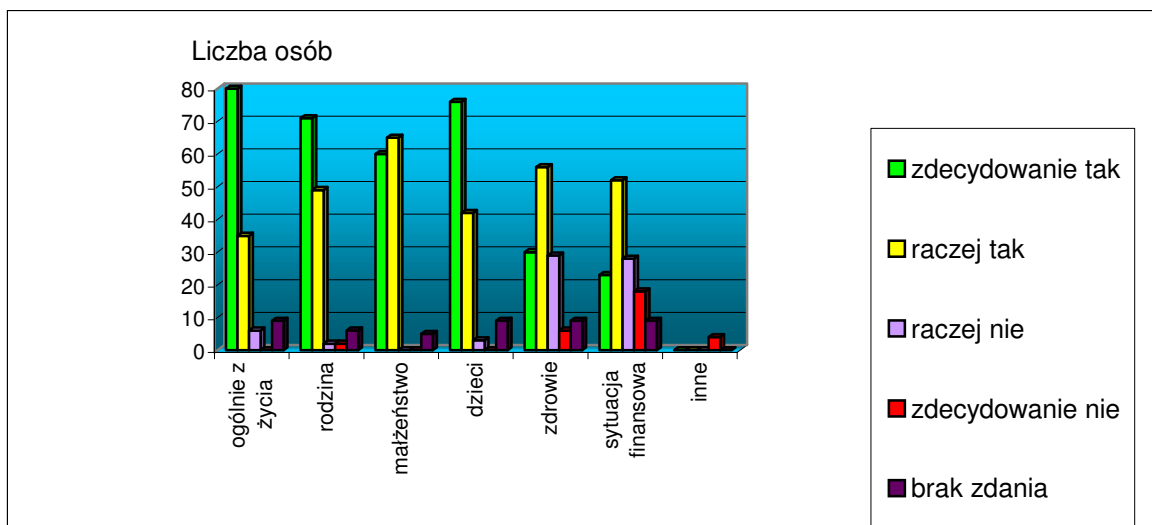
Tabela 66. Poziom zadowolenia z różnych obszarów życia badanej grupy - płeć

Poziom Zadowolenia	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		brak zdania	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
ogólnie z życia	130	80	121	35	6	6	0	0	13	9
rodzina	175	71	67	49	6	2	1	2	21	6
małżeństwo	135	60	66	65	13	0	10	0	46	5
dzieci	167	76	76	42	1	3	0	0	26	9
zdrowie	67	30	137	56	31	29	9	6	26	9
sytuacja finansowa	73	23	103	52	69	28	17	18	8	9
Inne	3	0	0	0	0	0	2	4	0	0

Rycina 76. Zadowolenie z różnych obszarów życia – kobiety

Rycina 77. Zadowolenie z różnych obszarów życia - mężczyźni

Przy bliższym zapoznaniu się z powyższymi wynikami można zauważyć, że mieszkańcy Gminy Bytów, zarówno w mieście jak i na wsi, należą do umiarkowanie zadowolonych z większości aspektów swego życia. Zdecydowanie najczęściej satysfakcji dorośli bytowianie wyrażają z rodziny **61,05%**, (**246 osób**) następnie ze swoich dzieci **60,75%** (**243 osoby**), z ogólnego poziomu życia **52,5%** (**210 osób**) i z małżeństwa zadowolonych jest **48,75%** (**195 osób**). W rubryce *zdrowie* najczęściej zaznaczaną odpowiedzią jest *raczej tak* **48,25%**.

Najmniej satysfakcji mają mieszkańcy Gminy Bytów ze swojej sytuacji finansowej:

- zdecydowanie zadowolonych jest **24,0%**,
- raczej zadowolonych - **38,75%**,
- raczej niezadowolonych - **24,25%**,
- zdecydowanie niezadowolonych - **8,75%**,
- nie mam zdania - **4,25%**.

Analiza porównawcza – poziom zadowolenia

Porównując poziom zadowolenia w różnych aspektach życia wśród mieszkańców Gminy Bytów w roku 2011 z rokiem 2004, można zauważyć, że nastąpił wzrost poziomu zadowolenia w większości przypadków. Obecnie najwięcej satysfakcji dorośli bytowianie wyrażają z rodziny, dzieci, ogółem z życia i z małżeństwa. Blisko połowa mieszkańców zadowolona jest też ze stanu swojego zdrowia, gdzie najczęściej zaznaczaną odpowiedzią jest *raczej tak* **48,25%**.

W roku 2004 były następujące odpowiedzi: z rodziny zdecydowanie zadowolonych było **50,86%** osób, następnie z dzieci **43,9%**, i z małżeństwa **36,78%** i w rubryce o stanie zdrowia najczęściej zaznaczaną odpowiedzią było *raczej tak* **47,09%** i w tej sferze życia poziom odpowiedzi jest w obecnych badaniach najbardziej zbliżony do roku 2004. Najmniej satysfakcji mają mieszkańcy Gminy Bytów ze swojej sytuacji finansowej, *raczej zadowolonych* ze swojej sytuacji finansowej było w roku **2004 33,9%** osób, natomiast w roku **2011 jest ich 38,75%**, *raczej niezadowolonych* ze swojej sytuacji finansowej w roku **2004 było 31,80%**, a w roku **2011 jest 24,25%**. Natomiast w roku **2004** było **23,8%** zdecydowanie niezadowolonych ze swojej sytuacji finansowej, a w roku **2011 jest 8,75%**. Zdecydowanie zadowolonych ze swojej sytuacji finansowej w roku **2004** było **8,2%** ankietowanych, a w roku **2011** jest ich **24,0%**.

Wyniki badań wskazują, że ogólnie poziom zadowolenie z życia mieszkańców Gminie Bytów **jest wyższy** w porównaniu do roku 2004.

Metody rozwiązywania problemów

Wyniki badań wskazują jednoznacznie na problemy związane z nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież. Biorąc pod uwagę, że polskie prawo zabrania sprzedaży alkoholu i papierosów osobom do 18-tego roku życia, a także nie zezwala na sprzedaż i posiadanie różnego rodzaju narkotyków, należy zadać sobie pytanie, skąd młody człowiek ma tak szeroki dostęp do tych substancji?

Warto zadawać takie pytania, gdyż odpowiedzi na nie wskazują kierunki niezbędnych działań profilaktycznych. Jedną z odpowiedzi jest zapewne brak wsparcia w rodzinie dla młodego człowieka.

Wyniki badań sugerują również brak wiedzy na temat środków uzależniających i ich wpływu na życie. Działalność profilaktyczna była prowadzona na terenie wszystkich szkół w Gminie Bytów. Pomimo szerokiej gamy działań profilaktycznych kierowanych do młodzieży, takich jak udział w kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, realizacji programów profilaktycznych w szkołach podstawowych jak np. „Przybij piątkę” czy program pn. „Kompas - kierunek na udane życie”, zdobywana wiedza nie jest wykorzystywana przez młodzież w praktyce życia codziennego.

Podkreślmy raz jeszcze: **każde użycie substancji psychoaktywnych przez człowieka do 18 roku życia jest nadużywaniem**, gdyż właśnie wtedy rozwija się on fizycznie, emocjonalnie i psychicznie. Zamiast podążać drogą rozwoju, młodzi ludzie szukają pod postacią papierosa, alkoholu czy narkotyku swoistego „antidotum na lęki”, które ma im ułatwić kontakty z rówieśnikami, osiągnięcie wyników w nauce oraz podnieść poczucie wartości i ułatwić przynależność do grupy rówieśniczej poprzez zmniejszenie poczucia alienacji.

Jak widać, problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych zahaczają o każdy poziom ludzkiego życia. Im więcej pojawia się deficytów czy braków na którymkolwiek poziomie, tym częściej młodzi ludzie sięgają po inne sposoby radzenia sobie z problemami. Wybierają sposoby uchodzące za najprostsze, popularne, łatwo dostępne i powszechnie znane: alkohol, papierosy i narkotyki.

Oddziaływania profilaktyczne są zapewne niezbędne na każdym z wyżej wymienionych poziomów. Najprościej jest trafić do młodego człowieka poprzez szkoły, którym proponuje się bardzo bogatą ofertę profilaktyczną. Jako że palenie papierosów jest zwykle drogą do innych uzależnień, warto zwrócić uwagę na różnego rodzaju programy profilaktyczne związane z używaniem nikotyny, np.: na programy dla nauczycieli pod nazwą „*Budzik*”, „*Nie palę, bo TAK*”.

Istnieją też liczne programy profilaktyczne, które są przystosowane dla bardzo młodych odbiorców – dzieci w klasach I-III szkół podstawowych. Wiodącym w tej kategorii programem jest program „*Cukierki*”. Uczy on dzieci m.in. tego, żeby nie brać nic od obcych, pokazuje, jak się bronić przed obcymi osobami oraz w pewnym stopniu wprowadza pojęcie uzależnienia. Wszystko to jest prezentowane dzieciom w formie bajki autorstwa A. Grzelak pod tym samym tytułem. Następną propozycją dla klas I-III szkoły podstawowej jest „*Zanim Spróbujesz*”, uczący jak sobie radzić z trudnymi uczuciami oraz wprowadzający podstawowe informacje o papierosach i alkoholu.

Programy profilaktyczne dla starszej już młodzieży to np.: „*Debata*”, w trakcie której przeprowadzana jest ankieta na temat używania alkoholu przez młodzież, a następnie ma miejsce praca nad obalaniem mitów na temat alkoholu i wspólne szukanie dróg, jak się obronić przed stratami związanymi z jego używaniem. Cały program jest prowadzony przy aktywnym udziale młodych ludzi w scenkach i dyskusjach. Program przeznaczony jest dla młodzieży szkół podstawowych, czyli klas V-VI oraz wszystkich klas gimnazjalnych. Podobny w treści jest program „*NOE*”, również dla tego przedziału wiekowego. Kolejną wartościową propozycją jest program profilaktyczny „*ProZa*” ukierunkowany na problemy związane z używaniem narkotyków. Adresowany jest on do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Dalsza propozycja to programy profilaktyczny „*Nie piję, bo TAK*” autorstwa dr Krzysztofa Ostaszewskiego oraz program „*Dlaczego agresja*” autorstwa Anny Blichowskiej uczący relacji bez przemocy.

Używanie substancji uzależniających w dużej mierze związane jest z problemami emocjonalnymi młodych ludzi. W dziedzinie braków umiejętności radzenia sobie z problemami można zaproponować wdrożenie programów „*Zanim spróbujesz*” i „*Nasze*

spotkania”, które uczą młodego człowieka, jak skutecznie radzić sobie z dylematami i rozterkami wewnętrznymi bez uciekania się do tymczasowych środków zaradczych w postaci substancji psychoaktywnych.

Efektywne rozwiązywanie problemów związanych z używaniem środków uzależniających i ich skutkami uzależnione jest od szeregu czynników, z których najważniejsze to:

- świadomość młodych ludzi na temat konsekwencji używania substancji uzależniających,
- umiejętności interpersonalne związane z odmawianiem, radzeniem sobie w sposób konstruktywny z nadmiarem emocji,
- uczenie młodych ludzi współodczuwania i wrażliwości oraz ukazywanie konsekwencji używania przemocy wobec innych,
- wzrost świadomości problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych wśród osób dorosłych, co w konsekwencji przyczyni się do zmniejszenia rozmiarów tego problemu wśród młodzieży,
- niezbędne są szkolenia dla podmiotów gospodarczych sprzedających i podających napoje alkoholowe, ponieważ to handlowcy często sprzedają młodemu człowiekowi papierosy czy alkohol zapominając, że łamią prawo. Tym samym przyczyniają się do problemów młodego człowieka. Konieczne więc jest przypominanie handlowcom o ich ważnej roli, którą mogą odegrać w kształtowaniu odpowiedzialnych postaw przy zakupie alkoholu.

Ważne z profilaktycznego punktu widzenia jest uczenie młodych ludzi dobrych wzorców spędzania wolnego czasu, kultury w byciu z innymi, umiejętności dbania o siebie samego, ale także o innych. Należy pamiętać, że dorośli i ich styl życia są najważniejszym przykładem dla młodego człowieka i że często problemy młodzieży są odbiciem problemów świata dorosłych.

Badania ankietowe dotyczące osób dorosłych wskazują niestety na braki w pozytywnych postawach i niemożność służenia dobrym przykładem dla młodych ludzi. Wśród osób dorosłych spotykamy się z poważnym problemem używania alkoholu, rzadziej narkotyków (głównie w grupie wiekowej od 20-go do 25-go roku życia) oraz z problemem przemocy. Profilaktyka dla osób dorosłych jest nieco trudniejszym przedsięwzięciem niż dla młodych ludzi. Osoby dorosłe trudniej „zaangażować” w działania profilaktyczne, niemniej istnieją znaczne możliwości działań profilaktycznych w szkołach, w których organizuje się programy kierowane do rodziców. Poprzez wprowadzenie programu dla rodziców pt.:

„*Profilaktyka domowa*” można również realizować pracę profilaktyczną na wsi, chociażby przy okazji spotkań sołeckich czy innych zebrań.

Warto inwestować w takie działania, chociaż początkowo napotyka się na duży opór i niechęć, jednak z biegiem czasu lokalna społeczność docenia wysiłek władz gminy i chętnie korzysta z ofert profilaktycznych. Warto też pracować nad jak największą dostępnością ofert profilaktycznych i terapeutycznych dla mieszkańców gminy. Niestety, większość osób dorosłych na pytanie „*czy pamiętasz jakąś akcję, która zachęcałby do powstrzymywania się od picia alkoholu?*” odpowiada, że nie pamięta żadnej takiej akcji. Wyniki uzyskane na powyższe pytanie są wskazówką do bardziej aktywnych działań profilaktycznych adresowanych do osób dorosłych.

W trakcie badań ankietowych znaczna część osób dorosłych wykazywała niechęć do włączania się w jakiegokolwiek akcje profilaktyczne. Dorosłe osoby nie chcą odkrywać swoich problemów, czują się zagrożone i nieufne. Pomimo trudności w kontaktach z osobami dorosłymi warto inwestować w profilaktykę dla tej części społeczeństwa. Efekty działań profilaktycznych są zauważalne dopiero na przestrzeni kilku lat, jednak nigdy nie są to działania stracone.

Bo jakże przyjemnie jest iść ulicami swego miasta i być świadomym, że w pewnej mierze to dzięki działaniom profilaktycznym widać więcej szczęśliwej i trzeźwej młodzieży i dorosłych, a w przyszłości zaowocuje to być może większą liczbą szczęśliwych rodzin. Dla takich chwil warto inwestować we wszelkie działania profilaktyczne.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Bytów, stan na dzień 31.12.2010 r.....	6
Tabela 2 . Liczba uczniów w poszczególnych szkołach	11
Tabela 3. Gimnazjum nr 1 i nr 2- liczba i płeć badanej młodzieży.....	12
Tabela 4. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych - liczba i płeć badanej młodzieży.....	12
Tabela 5. Liceum Ogólnokształcące- liczba i płeć badanej młodzieży.....	12
Tabela 6. Typ szkoły a płeć badanej młodzieży.....	12
Tabela 7. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży	15
Tabela 8. Palenie papierosów przez badaną młodzież a wiek.....	15
Tabela 9. Palenie papierosów wśród młodzieży w ujęciu %	16
Tabela 10. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży a płeć.....	17
Tabela 11. Liczba wypalanych papierosów przez badaną młodzież w ciągu ostatnich 7 dni..	18
Tabela 12. Przyczyny palenia papierosów wśród badanej młodzieży	19
Tabela 13. Wiek pierwszego spróbowania papierosów przez badaną młodzież.....	21
Tabela 14. Młodzież pijąca i niepijąca alkohol.....	25
Tabela 15. Młodzież pijąca alkohol w podziale na wiek i płeć.....	26
Tabela 16. Wiek inicjacji alkoholowej wśród badanej młodzieży.....	27
Tabela 17. Używanie alkoholu przez badaną młodzież	28
Tabela 18. Rodzaj oraz średnia ilość alkoholu wypijanego przez badaną młodzież	30
Tabela 19. Młodzież, która doświadczyła stanu „upicia się” w minionym okresie czasu	31
Tabela 20. Przyczyny picia alkoholu przez badaną młodzież a wiek	33
Tabela 21. Przyczyny picia alkoholu przez badaną młodzież a płeć	33
Tabela 22. Młodzież zażywająca narkotyki - płeć i wiek	39
Tabela 23. Wiek inicjacji narkotykowej wśród badanej młodzieży.....	40
Tabela 24. Rodzaj i popularność zażywanych narkotyków	41
Tabela 25. Zażywanie narkotyków przez badaną młodzież.....	42
Tabela 26. Ilość razy zażycia narkotyku w ostatnim miesiącu	43
Tabela 27. Uczestnictwo badanej młodzieży w imprezach.....	44
Tabela 28. Osoby namawiające do zażycia narkotyku.....	45
Tabela 29. Uczestnictwo badanej młodzieży w imprezach.....	47
Tabela 30. Osoby namawiające do zażycia narkotyku porównanie roku 2004 i 2011	47
Tabela 31. Wiek i płeć ofiar przemocy	51
Tabela 32. Miejsca doświadczania przemocy przez młodzież:.....	52

Tabela 33. Rodzaje przemocy doświadczanej przez młodzież	53
Tabela 34. Wiek i płeć sprawców przemocy.....	54
Tabela 35. Miejsca stosowania przemocy	55
Tabela 36. Rodzaje przemocy, której sprawcą była badana młodzież.....	56
Tabela 37. Badana grupa w podziale na wiek	62
Tabela 38. Kobiety i mężczyźni w badanej grupie z podziałem na wiek	63
Tabela 39. Ilość osób palących oraz niepalących papierosy w podziale na wiek i płeć	67
Tabela 40. Postrzeganie palenia papierosów.....	70
Tabela 41. Porównanie - dorośli a nikotyna w latach 2004-2011	72
Tabela 42. Wiek oraz płeć osób dorosłych pijących alkohol w gminie Bytów	75
Tabela 43. Wielkość spożycia alkoholu przez osoby badane podczas ostatniej konsumpcji ..	76
Tabela 44. Spożywanie alkoholu przez badaną grupę w podziale na miejsce zamieszkania ..	78
Tabela 45. Postrzeganie picia alkoholu przez badaną grupę we własnej okolicy.....	81
Tabela 46. Zauważanie zażywania środków uzależniających przez dzieci	82
Tabela 47. Porównanie -dorośli a alkohol w latach 2004-2011	83
Tabela 48. Porównanie – rodzaje najczęściej używanych alkoholi w latach 2004-2011.....	84
Tabela 49. Obserwacje badanej grupy na temat zażywania środków uzależniających.....	84
Tabela 50. Zażywanie narkotyków przez badaną grupę w podziale na płeć	86
Tabela 51. Liczba osób zażywających narkotyki z podziałem na wiek.....	87
Tabela 52. Spotkania, podczas których zażywano narkotyki.....	89
Tabela 53. Porównanie - dorośli a narkotyki w latach 2004-2011.....	90
Tabela 54. Liczba ofiar przemocy w stosunku do liczby sprawców przemocy	91
Tabela 55. Ofiary przemocy z podziałem na wiek i płeć	92
Tabela 56. Częstotliwość oraz miejsce występowania przemocy	94
Tabela 57. Rodzaj przemocy stosowanej wobec ofiar a miejsce zamieszkania.....	96
Tabela 58. Częstotliwość bycia ofiarą przemocy	96
Tabela 59. Sprawcy przemocy z podziałem na płeć i miejsce zamieszkania.....	97
Tabela 60. Częstotliwość oraz miejsca bycia sprawcą przemocy	99
Tabela 61. Rodzaj przemocy stosowanej przez sprawców a miejsce zamieszkania.....	100
Tabela 62. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy ...	101
Tabela 63. Ofiary i sprawcy przemocy w porównaniu lata 2004-2011	102
Tabela 64. Rodzaj przemocy stosowanej przez sprawców w latach 2004-2011	102
Tabela 65. Poziom zadowolenia z różnych obszarów życia badanej grupy	104
Tabela 66. Poziom zadowolenia z różnych obszarów życia badanej grupy - płeć	105

Spis rycin

Rycina 1. Uczniowie biorący udział w badaniu z podziałem na płeć	11
Rycina 2. Typ szkoły a płeć badanej młodzieży	13
Rycina 3. Miejsce zamieszkania badanej młodzieży	13
Rycina 4. Palenie papierosów wśród badanej młodzieży	14
Rycina 5. Palenie papierosów przez badaną młodzież a wiek	15
Rycina 6. Palenie papierosów wśród młodzieży w ujęciu %	16
Rycina 7. Palenie papierosów wśród dziewcząt.....	17
Rycina 8. Palenie papierosów wśród chłopców	17
Rycina 9. Średnia liczba wypalanych papierosów w zależności od wieku w sztukach.....	19
Rycina 10. Przyczyny palenia papierosów wśród badanej młodzieży	19
Rycina 11. Wiek pierwszego spróbowania papierosów przez badaną młodzież	21
Rycina 12. Młodzież z podziałem na osoby pijące i niepijące alkohol.....	26
Rycina 13. Wiek inicjacji alkoholowej badanej młodzieży	28
Rycina 14. Używanie alkoholu przez badaną młodzież.....	29
Rycina 15. Najczęściej spożywane alkohole przez młodzież	30
Rycina 16. Młodzież, która doświadczyła stanu „upicia się” w minionym okresie	32
Rycina 17. Przyczyny picia alkoholu przez młodzież.....	33
Rycina 18. Przyczyny picia alkoholu przez młodzież z podziałem na płeć.....	34
Rycina 19. Doświadczenia związane ze stanem „upicia się” młodzieży	37
Rycina 20. Badana młodzież a liczba osób zażywających narkotyki	38
Rycina 21. Młodzież zażywająca narkotyki.....	39
Rycina 22. Wiek inicjacji osób zażywających narkotyki.....	40
Rycina 23. Rodzaj i popularność zażywanych narkotyków	42
Rycina 24. Narkotyki zażywane przez młodzież	43
Rycina 25. Uczestnictwo młodzieży w imprezach, podczas których zażywano narkotyki	44
Rycina 26. Namawianie młodzieży do zażycia narkotyku	45
Rycina 27. Zjawisko przemocy wśród badanej młodzieży	50
Rycina 28. Młodzież będąca ofiarami przemocy w podziale na wiek i płeć	51
Rycina 29. Miejsca doświadczania przemocy przez młodzież	52
Rycina 30. Rodzaje przemocy doświadczanej przez młodzież.....	53
Rycina 31. Młodzież będąca sprawcami przemocy w podziale na wiek i płeć.....	54
Rycina 32. Miejsca stosowania przemocy	55

Rycina 33. Rodzaje przemocy stosowanej przez młodzież.....	56
Rycina 34. Rozkład badanej grupy według płci.....	61
Rycina 35. Badana grupa według wieku.....	62
Rycina 36. Kobiety i mężczyźni w badanej grupie z podziałem na wiek.....	63
Rycina 37. Rozkład badanej grupy według miejsca zamieszkania.....	64
Rycina 38. Rozkład badanej grupy według wykształcenia.....	64
Rycina 39. Rozkład badanej grupy według stanu cywilnego.....	65
Rycina 40. Rozkład badanej grupy według sytuacji zawodowej.....	65
Rycina 41. Badana grupa a sytuacja finansowa (kwoty brutto).....	66
Rycina 42. Palenie papierosów przez kobiety w grupach wiekowych.....	68
Rycina 43. Palenie papierosów przez badane kobiety.....	68
Rycina 44. Palenia papierosów przez mężczyzn w grupach wiekowych.....	69
Rycina 45. Palenia papierosów przez badanych mężczyzn.....	69
Rycina 46. Postrzeżenie szkodliwości palenia papierosów przez badaną grupę.....	70
Rycina 47. Porównanie - dorośli a nikotyna w latach 2004 – 2011.....	73
Rycina 48. Osoby pijące i niepijące w badanej grupie w podziale wg płci.....	74
Rycina 49. Badane kobiety - podział na pijące i niepijące według grup wiekowych.....	75
Rycina 50. Badani mężczyźni podział na pijących i niepijących według grup wiekowych....	76
Rycina 51. Najczęściej spożywane alkohole przez badaną grupę - wieś i miasto.....	77
Rycina 52. Średnia ilość wypijanego alkoholu w podziale na wieś i miasto.....	77
Rycina 53. Spożywanie napojów alkoholowych przez badaną grupę a miejsce zamieszkania	78
Rycina 54. Miejsca zakupu alkoholu przez badaną grupę.....	79
Rycina 55. Osoby pamiętające działania na rzecz powstrzymania się od picia alkoholu.....	80
Rycina 56. Postrzeżenie ilości spożywania alkoholu w okolicy miejsca zamieszkania.....	81
Rycina 57. Zauważanie zażywania środków uzależniających.....	82
Rycina 58. Porównanie - dorośli a alkohol w latach 2004-2011.....	83
Rycina 59. Zażywanie narkotyków przez badaną grupę w podziale na płeć.....	86
Rycina 60. Osoby zażywające narkotyki w podziale na wiek.....	87
Rycina 61. Rodzaje najczęściej zażywanych narkotyków wśród dorosłych.....	88
Rycina 62. Spotkania, podczas których zażywano narkotyki.....	89
Rycina 63. Ofiar przemocy z podziałem na wiek i płeć.....	93
Rycina 64. Ofiary przemocy a miejsce zamieszkania.....	93
Rycina 65. Częstotliwość oraz miejsce bycia ofiarą przemocy.....	94
Rycina 66. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy.....	95

Rycina 67. Rodzaj przemocy stosowanej wobec ofiar a miejsce zamieszkania	96
Rycina 68. Przemoc wobec ofiar w przedziale czasowym	97
Rycina 69. Sprawcy przemocy – płeć	98
Rycina 70. Sprawcy przemocy a miejsce zamieszkania	98
Rycina 71. Bycie sprawcą przemocy – częstotliwość i miejsce	99
Rycina 72. Rodzaj przemocy stosowanej przez jej sprawców	100
Rycina 73. Używanie substancji zmieniających świadomość przez sprawców przemocy....	101
Rycina 74. Zadowolenie z różnych obszarów życia - mieszkańcy wsi.....	104
Rycina 75. Zadowolenie z różnych obszarów życia - mieszkańcy miasta.....	105
Rycina 76. Zadowolenie z różnych obszarów życia – kobiety	106
Rycina 77. Zadowolenie z różnych obszarów życia - mężczyźni.....	106

Aneksy